

A large abstract graphic consisting of numerous thin, overlapping, curved lines in shades of yellow and orange, set against a solid blue background.

DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS LINUXON

2. kötet

A Sulix Professional használatának alapjai

A kézikönyv elkészítésekor az ULX Kft. a lehető legnagyobb gondossággal és körültekintéssel járt el, ennek ellenére nem zárható ki hibák, tévedések előfordulása. Lehetséges, hogy jelen nyomtatott példány nem a kézikönyv legfrissebb állapotát tükrözi. A legfrissebb állapot a sulix.hu oldalról tölthető le regisztráció és bejelentkezés után.

Az ULX Kft. nem vállal felelősséget a közölt információk teljességét, tartalmát és naprakész állapotát, valamint az esetlegesen előforduló hibákat, tévedéseket illetően.

Amennyiben a kézikönyv tartalmával kapcsolatos észrevétele van, kérjük jelezze a lenti e-mail címen.

7.0.4 verzió, 2019.

web: <http://www.sulix.hu>

email: info@sulix.hu

KÖZREADVA A CREATIVE COMMONS

NEVEZD MEG! - NE ADD EL! - ÍGY ADD TOVÁBB! 2.5 MAGYARORSZÁG

(CC BY-NC-SA 2.5)

LICENC ALATT¹

MINDEN JOG FENNTARTVA. ULX KFT., 2005-2019.

1. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	7
Első lépések SuliX Professional rendszerünkkel.....	9
A számítógép elindítása.....	9
A bejelentkezés menete.....	10
Az első bejelentkezéskori böngésző-választás.....	11
Az egér használata.....	12
A SuliX Professional grafikus felületének áttekintése.....	14
A grafikus felület bemutatása.....	14
Az egér használatának áttekintése.....	14
Alkalmazások indítása.....	15
Az ablakok fogalma.....	16
Váltás a programok között.....	16
Az áttekintő mód további funkcióiról.....	18
Több munkaterület használata.....	18
Az ablakok átméretezése, mozgatása, elrejtése.....	19
Az ablakok részei.....	21
A SuliX Professional használatának alapjai.....	24
Alapvető fájlkezelési műveletek.....	24
Alapvető mappakezelési műveletek.....	26
Fájl megnyitása, tulajdonságainak megtekintése és módosítása.....	27
A vágólap használata.....	30
Fájlok tömörítése, archívumok kezelése.....	34
Fájlok törlésének folyamata.....	38
A fájl törlés gyakorlása.....	39
Hangerő beállítása.....	41
Bluetooth eszköz hozzáadása.....	41

A SuliX Professional hálózati használata.....	46
Csatlakozás vezetékes hálózathoz.....	46
Csatlakozás vezeték nélküli hálózathoz.....	46
Mobil internet kapcsolat beállítása.....	47
Az alapértelmezett webböngésző indítása.....	52
Webböngészők használata.....	52
Felhasználóváltás, kijelentkezés, kikapcsolás.....	55
Munkamenet befejezése.....	55
Számítógépünk kikapcsolása.....	55
Gyakorló feladatok az „Első lépések SuliX Professional rendszerünkkel” című fejezethez.....	57
Rendszerünk testreszabása és beállítása.....	58
Asztalháttér megváltoztatása.....	58
Ikonok az asztalon.....	59
Rendszerünk alapadatai és futó folyamatai.....	59
Rendszerünk beállításai.....	61
Fényerő és zárolás.....	62
Háttér.....	63
Billentyűzet.....	63
Egér és érintőtábla beállításai.....	64
Energiagazdálkodás beállításai.....	66
Hálózat beállításai.....	66
Hangok beállítása.....	67
Kijelzők.....	69
Dátum és idő.....	69
Akadálymentesítés.....	70
Gyakorló feladatok a „Rendszerünk testreszabása és beállítása ” című fejezethez.....	71
A rendszer alapprogramjai és használatuk.....	72
A Déjà Dup biztonságimentés-kezelő használata.....	73

Fájlok visszaállítása korábbi állapotra.....	76
A dokumentummegjelenítő használata.....	76
A szövegszerkesztő használata.....	78
A lemezhasználat-elemző használata.....	80
A lemezkezelő használata.....	81
Az időnyilvántartó használata.....	84
Gyakorló feladatok „A rendszer alapprogramjai és használatuk” című fejezethez.....	86
A web használata.....	87
Az internetkapcsolatunk.....	87
Barangolások a világhálón.....	87
Keresés a weben.....	87
Biztonságosnak ítélt kiszolgáló kulcsának felvétele vagy elfogadása.....	89
Könyvjelzők felvétele.....	90
Gyakorló feladatok „A web használata” című fejezethez.....	92
Internetes kommunikáció.....	93
Az internetes kommunikáció áttekintése.....	93
E-mailek küldése és fogadása.....	93
A Thunderbird beállítása és használata.....	96
Az Evolution beállítása.....	98
Azonnali üzenetküldés.....	101
Gyakorló feladatok az „Internetes kommunikáció” című fejezethez.....	103
Rendszerünk adminisztrációja.....	104
Az adminisztráció fogalma.....	104
Felhasználók adminisztrációja.....	104
Nyomtatók hozzáadása és kezelése.....	106
Gyakorló feladatok a „Rendszerünk adminisztrációja” című fejezethez.....	107
A SuliX Professional aktiválása és frissítése.....	108
Rendszer aktiválása.....	108
Rendszer frissítése.....	110

Új szoftverek telepítése.....	111
Multimédia-támogatás telepítése.....	115
A SuliX Professional telepítésének lehetőségei.....	118
Telepítés DVD segítségével egyénileg.....	118
Telepítés SuliXerver segítségével (rendszergazdáknak).....	118
Telepítés módjának kiválasztása.....	120
SuliX Professional Windows mellé történő telepítésének előkészítése.....	123
SuliX Professional automatikus telepítése Windows XP mellé.....	123
SuliX Professional automatikus telepítése Windows Vista mellé.....	128
SuliX Professional automatikus telepítése Windows 7 mellé.....	133
SuliX Professional automatikus telepítése.....	138
Az automatikus telepítés menete.....	138
A telepítés befejezése.....	140
Üdvözlőoldal.....	140
A licenzszerződés elfogadása.....	140
Helyi felhasználó létrehozása.....	141
A számítógép órájának beállítása.....	142
A SuliX Professional telepítése haladóknak.....	144

Bevezetés

Üdvözljük a Kedves Olvasót a **Digitális írástudás Linuxon** című könyvsorozat szerzői nevében. Jelen könyv célja az informatikai alapismeretek bemutatása, valamint segítséget nyújtani a számítógép használatának első lépései során, amellyel alapot teremt a digitális írástudás megszerzéséhez. A kötet sorozat az alábbi 5 kötetből áll:

1) Elméleti alapok

2) A SuliX Professional használatának alapjai

3) Irodai alkalmazások használata SuliX Professional alatt

4) SuliX Professional az iskolában és a tanulásban

5) A multimédia és a szórakozás világa SuliX Professional rendszeren

A digitális írástudás egy olyan ismerethalmazt jelöl, melyet a 21. században élő ember egyre kevésbé nélkülözhet. A számítógép egyre nagyobb szerephez jut az emberek mindennapjaiban, ezért használatának ismerete elengedhetetlen. A számítógép kezelése nem olyan bonyolult, mint amilyennek első látásra tűnhet, bár az első lépések kicsit nehéznek bizonyulhatnak, egyes elvek szokatlanok lehetnek, kellő kitartással azonban Ön is elsajátíthatja azokat a fogásokat, mellyel gyakorlott számítógép-felhasználóvá válhat.

A számítógép használatához nem szükségesek különleges képességek, elegendő pusztán megérteni a jelen könyvsorozatban leírtakat.

A tankönyvek végére Ön elsajátíthatja a számítógép működésének alapjait, megismeri a számítástechnika alapfogalmait és a számítógépek felépítését, de a legfontosabb, hogy megtanulja kezelni a SuliX Professional rendszert a mindennapi használatához szükséges szinten.

Jelen mű szerzői jogai az ULX Kft.-t illetik meg. A könyvsorozat a **Creative Commons 2.5 ² Nevezd meg! - Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc**

2. A licenc szövegének megtekintéséhez látogassa meg a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/> webcímet vagy küldjön egy levelet a következő címre: Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San

alapján kerül közreadásra. Ennek értelmében a mű szabadon másolható, terjeszthető, bemutatható és előadható a licencben szabályozott módon.

A könyvben találhatóak olyan részek, melyek nem szükségesek feltétlenül a SuliX Professional használatához, pusztán csak a megértést segítik. Ezek általában a hétköznapi életből hoznak példákat. Az ilyen részeket a könyvben az alábbihoz hasonló szövegdobozok tartalmazzák:

Egy hétköznapi példa:

Az ilyen kinézetű szövegdobozok a hétköznapiakból hoznak példákat az adott fejezet vagy program használatának megértéséhez, elolvasásuk azonban nem kötelező, át is ugorhatóak.

A példáink szereplői Hekk Ervin, Debi János és Tar Géza, akik általános számítástechnikai ismerettel rendelkező felhasználók.

A téma iránt jobban érdeklődők elmerülhetnek a részletekben, ha elolvassák a nem alapvető információkat tartalmazó részeket is. Az ilyen információk az alábbi szövegdobozokban találhatóak:

Mi történik a színpalak mögött?

Az ilyen szövegdobozok olyan információkat tartalmaznak, melyek a téma iránt jobban érdeklődőknek kiindulási pontul szolgálnak, segítik az elmélyülést, de a téma megértéséhez illetve a SuliX Professional használatához nem elengedhetetlenül szükségesek.

Ha nem kívánunk a részletekbe menő információkat olvasni, esetleg nem kívánunk foglalkozni a technikai részletekkel, nyugodtan ugorjuk át az ilyen részeket. Aki azonban ezen háttér-információknak is birtokában van, az könnyebben, változatosabban, célszerűbben használhatja az ismereteit.

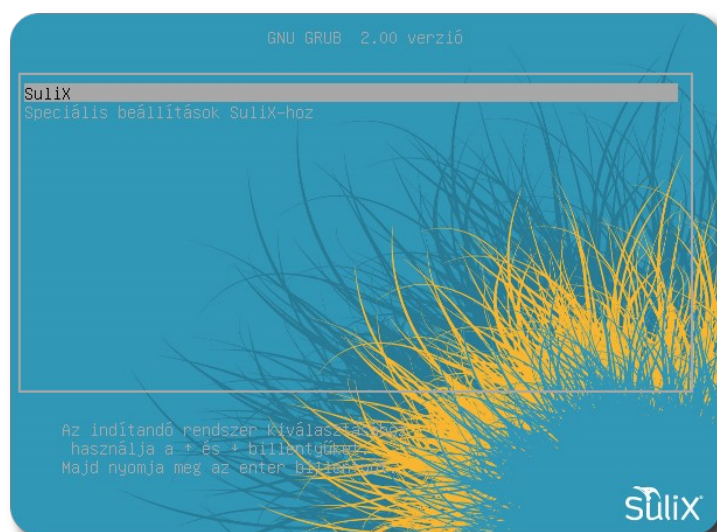
Első lépések SuliX Professional rendszerünkkel

Amikor számítógépünket használni szeretnénk, be kell kapcsolnunk. A továbbiakban azt tételezzük fel, hogy az Ön számítógépén már van egy működőképes, feltelepített és beállított SuliX Professional. Amennyiben számítógépét előre telepített SuliX Professional rendszerrel vásárolta, de még nem kapcsolta be, vagy elvégezte a telepítést, de még nem állította be, a végső beállítások megtételéhez lapozzon a 151. oldalra **A telepítés befejezése** című fejezethez, hogy megtudja, hogyan teheti meg a végső beállításokat, mielőtt használatra kész lenne a rendszere. Amennyiben egyáltalán nincs a számítógépén SuliX Professional operációs rendszer, úgy a telepítés lépéseihez lapozzon a 149. oldalra **SuliX Professional automatikus telepítése** című fejezethez, ahol a telepítés mikéntjéről olvashat.

A számítógép elindítása

A bekapcsolást követően a feltelepített rendszerindító megkérdez minket, hogy milyen operációs rendszert szeretnénk elindítani³. Amennyiben a SuliX Professional az egyetlen rendszer a számítógépen, az alábbi képernyőképet láthatjuk, indítsuk el a SuliX Professional az Enter leütésével:

³ **Amennyiben nem választunk semmit az alapértelmezett (15 másodperc) időkorláton belül, a listában elsőként szereplő rendszer kerül elindításra.**

Indítandó rendszer kiválasztása

Az következő ábrán a betöltődés közben látható animáció egy részlete látható. Amennyiben az Ön számítógépe nem rendelkezik megfelelő hardveres 3D gyorsítással, a számítógép képernyőjén a rendszerindulással kapcsolatos információk jelennek meg. A bejelentkezéskori animáció megjelenése nem befolyásol semmit a rendszer működésével kapcsolatban.

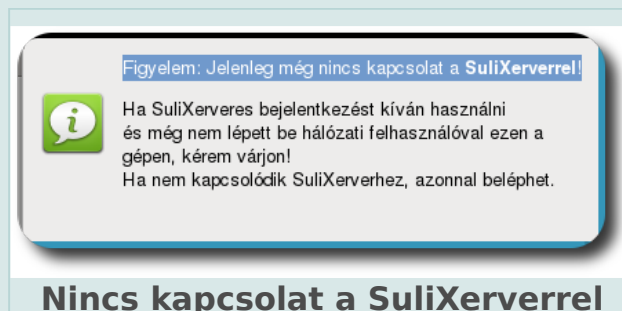
A rendszerindulás során látható animáció

A bejelentkezés menete

Az operációs rendszer betöltődése után a **bejelentkező-képernyőhöz** jutunk, a képernyő közepén pedig megjelenik a bejelentkezőablak. Írjuk be **Felhasználónév mezőbe** a felhasználói nevünket, majd a megjelenő **jelszó mezőbe** a jelszavunkat. Ezután ha mindent jól írtunk be, a rendszer beléptet minket. Amennyiben hibás jelszót írunk be, a rendszer megtagadja a belépést és újra kéri a jelszavunkat. A biztonságos jelszóról a biztonsággal foglalkozó fejezetben olvashatunk (1. kötet), a legfontosabb azonban, hogy a jelszót ne írjuk fel sehová, ahol illetéktelen hozzáférhet, ugyanis a jelszó birtokában bárki

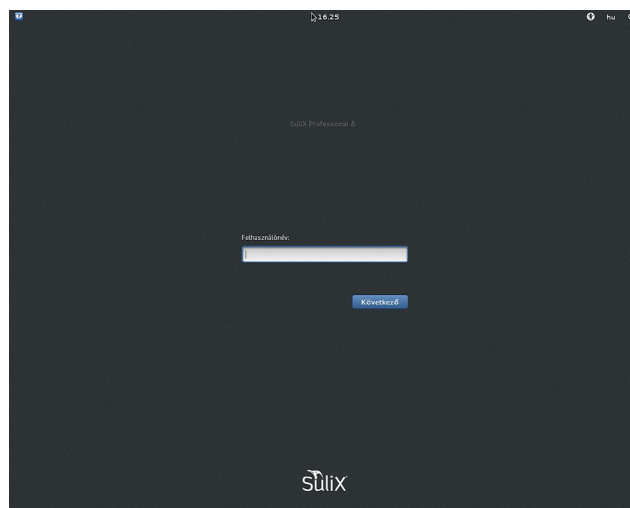
azt tehet a fájljainkkal, amit mi is tehetnénk: törölheti a fontos dokumentumainkat vagy bizalmas információkat érhet el.

Ha hálózati felhasználóként próbálunk bejelentkezni egy számítógépen (tipikusan SuliXvert használó környezetben) és még nem jelentkeztünk be az adott számítógépen, a bejelentkezés sikertelen lehet azért is, mert a hálózati szolgáltatások még nem indultak el a rendszerünkön, ezt egy ablak is jelzi a bal felső sarokban. Ez esetben várjuk meg, amíg eltűnik az ablak és próbáljunk újra bejelentkezni.

Ha már egyszer bejelentkeztünk egy adott számítógépen hálózati felhasználóval, többé nem szükséges a hálózat elérhetősége a sikeres bejelentkezéshez. Ez azt is jelenti, hogy ha a tanári laptopot hazavisszük, otthon is be fogunk tudni jelentkezni az iskolai felhasználókkal, ha már az iskolában bejelentkeztünk egyszer a számítógépünkre.

A felhasználók használata egy adott számítógépen azért is hasznos, mert nemcsak óvjuk ezáltal bizalmas információinkat mások elől, hanem saját testzésünknek megfelelően alakíthatjuk a felhasználói felület kinézetét és az egyes programok viselkedését. Ezen kinézet és viselkedés felhasználóként más és más lehet. A testreszabásokról a továbbiakban olvashatunk majd, ez a fejezet csak bevezetőként szolgál.

A bejelentkező-képernyő

Az első bejelentkezéskori böngésző-választás

A SuliX Professional 7.0-s változata már két fejlett webböngészőt is tartalmaz: a Mozilla Firefox és a Google Chrome böngészőket. Az első bejelentkezéskor a rendszer megkérdezi, hogy melyik legyen az alapértelmezett. SuliXserver esetén a döntés minden bejelentkezésre vonatkozik, tehát ha egy másik gépen jelentkezőnk be, már nem teszi fel a kérdést a rendszer, hanem beállítja korábbi dön-

Alapértelmezett böngésző kiválasztása

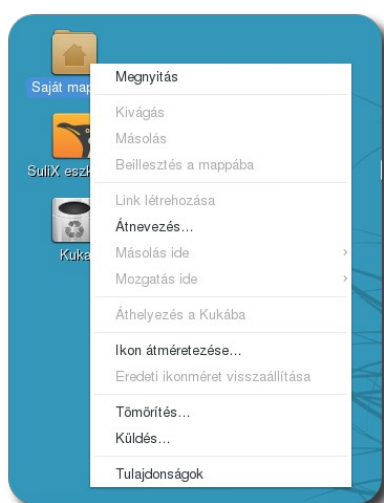
tésünknek megfelelően az alapértelmezett böngészőt. Az első bejelentkezéskor megjelenő ablakban kattintsunk a választott böngésző ikonjára, ezzel kiválasztva a böngészőnket.

Az egér használata

A képernyőn található egy nyíl alakú mutató (a **kurzor**), ennek segítségével adhatunk ki sok parancsot a számítógépnek, illetve jelölhetünk ki részeket különböző dokumentumokban, gombokra kattinthatunk a **kurzorral**⁴, kijelölhetünk elemeket, illetve az egér bal gombját nyomva tartva húzhatunk elemeket egyik helyről a másikra⁵, illetve kijelölhetünk területeket. A képernyőn lévő mutató az egérrel mozgatható. Ha az egeret felfelé mozgatjuk, a nyíl is felfelé mozog; ha jobbra mozgatjuk, akkor jobbra mozog a mutató. A ma általánosan elterjedt egerek általában két gombbal és egy görgővel rendelkeznek. Alapértelmezésben a bal gomb szolgál kijelölésre, gombokra kattintásra, futtatásra, míg a jobb gomb a **helyi menüt** (lásd később) hozza elő. A görgő a lapozásra szolgál hosszú dokumentumok vagy weblapok esetén, ezt tekerve a dokumentum felfelé vagy lefelé halad, a tekerés irányától függően.

Egérkurzor egy ikon mellett

Példa a helyi menüre
seket tartalmazza.

Ha valamit meg szeretnénk nyitni az egér segítségével (például egy képet vagy egy dokumentumot), kétszer kell az ikonjára kattintanunk gyors egymásutánban, ezt nevezzük **dupla kattintásnak**. Ha csak kijelölni szeretnénk, elég egyszer kattintanunk az adott elemre. Amennyiben egy objektumhoz tartozó **helyi menüt** szeretnénk megnyitni, a jobb egérgombbal kattintsunk az adott objektumra. Az objektum helyi menüje általában az objektummal kapcsolatos leggyakoribb utasításokat és lekérdezéseket tartalmazza.

Hosszan nyúljon, mint e
Hurkaszál,
Életünk rokkáján

4. Az egér mutatóját is kurzornak hívják, csakúgy, mint A fonál.
ami mutatja, hogy éppen hová írunk. A kettő fogalom nem Szövegkurzor a szó
közepén.
5. Ezt a technikát hívják „húzd és dobd”-nak, angolul „drag and drop”-nak.

Ha dokumentumot vagy szöveges fájlt szerkesztünk, az egér mutatójával ahová kattintunk, oda szúrhatunk be szöveget, vagyis a szövegkurzort⁶ helyezhetjük bárhová az egér segítségével. Amikor szöveg fölé visszük a kurzort, annak alakja megváltozik, ezzel jelezve, hogy szövegkurzor beszúrására van módja az egérkattintással.

Az egérrel nem csak kattintani lehet, hanem húzni is objektumokat a korábban említett **húzd és dobd** módszerrel. Például ha a fájlkezelő segítségével át

Húzd és dobd módszerrel áthelyezett fájl

szeretnénk helyezni egy elemet más-hová, kattintsunk az adott elemre bal egérgombbal és tartsuk lenyomva a gombot. Ezt követően az egérrel húzzuk a kívánt helyre az elemet, majd engedjük fel a gombot. Ha mappába szeretnénk másolni, elég a mappa fölé húzni, amikor is megváltozik a mappa ikonja. Ekkor elengedhetjük az egér gombját, amivel elengedjük az elemet is. Ezt úgy képzelhetjük el, mintha a gomb nyomva tartásával felemelnénk az elemet, a gomb felengedésekor pedig letennénk, így helyezve át azt máshová.

szeretnénk helyezni egy elemet más-hová, kattintsunk az adott elemre bal egérgombbal és tartsuk lenyomva a gombot. Ezt követően az egérrel húzzuk a kívánt helyre az elemet, majd engedjük fel a gombot. Ha mappába

6. **Ne tévessze meg, hogy gépelésnél a beszúrandó karakter helyét jelölő vonal neve kurzor, csakúgy, mint az egérmutatóé. Ahol nem lesz egyértelmű, hogy melyik kurzorról van szó, kiírjuk, hogy szövegkurzorról vagy egérkurzorról lesz-e szó.**

A SuliX Professional grafikus felületének áttekintése

A grafikus felület bemutatása

A SuliX Professional nem a klasszikus értelemben vett tálcát használ és nincsen start menü sem benne. A használata ettől függetlenül nem bonyolult és nagyon hamar megszokható a szemléletmódja.

A képernyőn megjelenő nyíl – melyet egérkurzornak nevezünk – segítségével irányíthatjuk a számítógépünket a grafikus felületen keresztül. A grafikus felület legfontosabb részei a **felső panel**, az **asztal** és a **tálca**, mely **csak akkor jelenik meg, ha a kurzort a közelébe visszük**. A felső panelen a bal sarokban található a **Tevékenységek** gomb, ahol elérjük mind a futó alkalmazásaink ablakait, mind pedig a rendelkezésre álló programokat onnan indíthatjuk el, ez bármilyen tevékenység kiindulópontja. A grafikus felhasználói felület felépítését az alábbi ábra szemlélteti.

A SuliX Professional letisztult felhasználói felületének legfontosabb részei

A programok indításáról és az ablakaik kezeléséről a továbbiakban olvashatunk.

Az egér használatának áttekintése

Az egér bal egérgombja szolgál az egyes objektumok kijelölésére, azzal kattintunk mindenféle vezérlőre (például gombokra, listákra, menükre, stb.), a következőkben erre lesz szükség⁷.

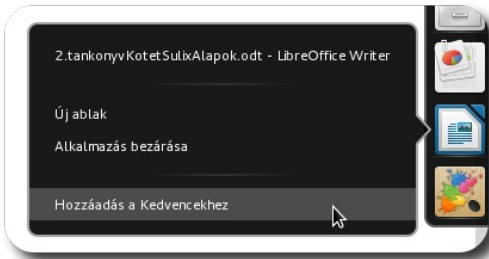
Alkalmazások indítása

A felhasználói felület jobb oldalán található egy tálcá, mely csak akkor jelenik meg, ha odahúzzuk az egérkurzort. Ezen találhatóak az oda elhelyezett programok indítóikonjai. Alapértelmezetten a böngésző, a levelező, a zenelejátszó, a fényképkezelő, a dokumentumszerkesztő és a fájlkezelő ikonjai foglalnak itt helyet, a lista természetesen tetszőlegesen módosítható a Tevékenységek-re kattintva, majd a kiválasztott programot az akkor már bal oldalt elhelyezkedő tálcára áthúзва.

Ha el szeretnénk indítani egy alkalmazást, ami szerepel a tálcán, kattintsunk rá az ikonjára. Ha nem szerepel a tálcán, de tudjuk hogy van egy adott funkciójú alkalmazás, kattintsunk a **Tevékenységek** gombra, majd kezdjük el begépelni a nevét vagy a funkcióját. Ha például a *LibreOffice Writer* dokumentumszerkesztő alkalmazást szeretnénk elindítani, elegendő annyit begépelni, hogy „dokume”, aminek hatására az összes alkalmazás közül csak azok lesznek láthatóak, melyek dokumentumkezeléssel foglalkoznak. A nyíl billentyűkkel válasszuk ki a kívánt alkalmazást és nyomjunk entert (vagy az egérrel kattintsunk rá, melynek hatására azonnal elindul).

Azok az alkalmazások, melyek ikonja nem szerepel a tálcán, de elindítottuk a fenti módszerrel, ikonjuk akkor is megjelenik a tálcán, ezzel könnyebbé téve a váltást az adott programra. Ha szeretnénk, hogy ott is maradjon egy ikon az alkalmazás bezárása után, kattintsunk jobb egérgombbal az ikonra, majd válasszuk a **Hozzáadás a Kedvencekhez** lehetőséget.

7. Ahol nem tüntetjük fel külön, ott bal egérgombbal kell kattintanunk a megadott objektumokra.

Alkalmazás "rögzítése" a tálcán

Ha csak böngészni szeretnénk a rendelkezésre álló alkalmazások között, szintén kattintsunk **Tevékenységek**, majd a fenti **Alkalmazások** gombra, így láthatjuk az összes alkalmazást. A jobboldalt található kategóriák nevére kattintva szűkíthetjük a megjelenített alkalmazások listáját.

Oktatászoftverek listájának részlete

Az ablakok fogalma

Ha megnyitunk egy programot, az új program egy **ablakban** jelenik meg. Minden programnak külön ablak jön létre, illetve egy programhoz több ablak is tartozhat. Az ablak nem más, mint egy felület, ahol a program megjeleníti a kimenetét és a felhasználó parancsait fogadja, ami lehet egérekattintás, egy billentyű leütése, stb. Az ablakok részeiről Az ablakok átméretezése, mozgatása, elrejtése című fejezetben, a 22. oldalon olvashatunk.

Váltás a programok között

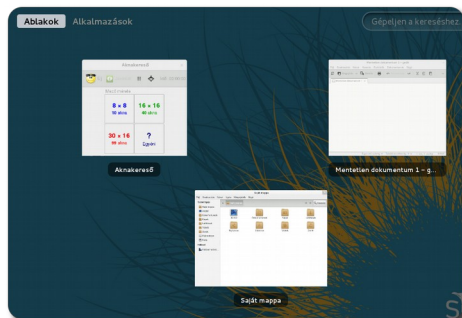
Ha több program is fut, akkor a futó alkalmazások közötti váltást legegyszerűbben a jobboldali tálcán lévő alkalmazásikonra kattintva tehetjük meg. Ha az

Alkalmazás ablakainak listája

adott program több ablakot is nyitott, kattintsunk jobb egérgombbal az ikonra, majd válasszuk ki a felugró buborékból, hogy az alkalmazás mely nyitott ablakára kívánunk váltani. Ha bal egérgombbal az ikonra, az alkalmazás legutoljára használt ablakához jutunk.

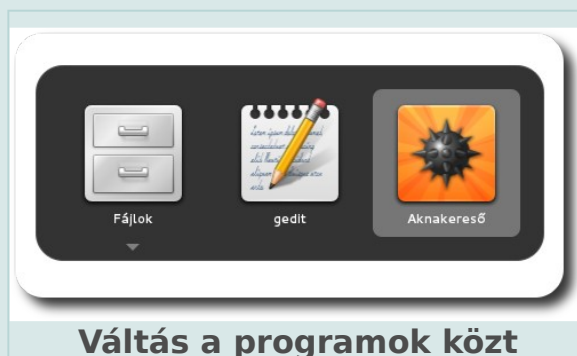
Az ablakok között válthatunk azok áttekintő nézetével is: kattintsunk a **Tevékenységek** gombra, majd válasszuk ki az ablakot, amire váltani kívánunk.

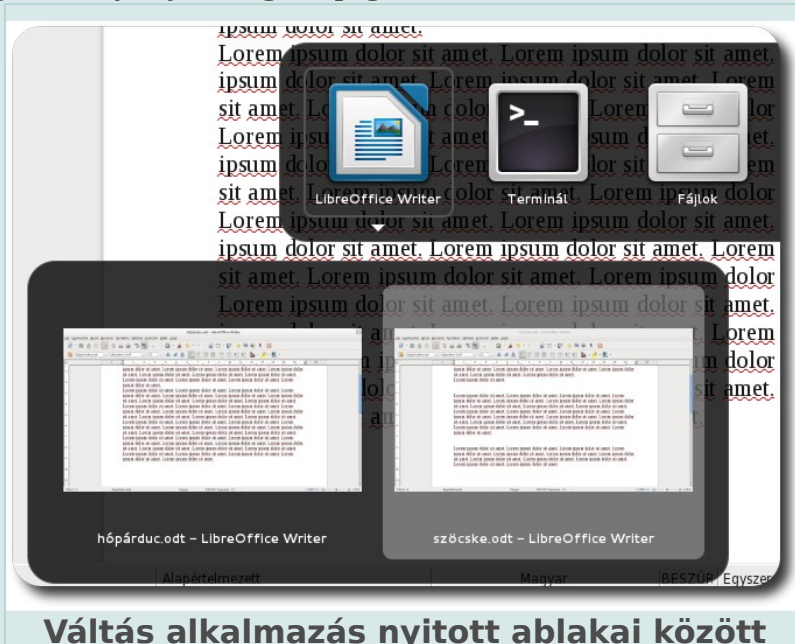
Ablakok áttekintő nézete

Mi történik a színfalak mögött?

A programok közti váltásra a bal oldali **alt** és a **tabulátor** billentyűkkel az alábbi módon is lehetőségünk van: nyomjuk le az alt billentyűt és tartjuk lenyomva, majd a tabulátor gombot megnyomva és elengedve megjelenik az alkalmazásaink listája. A Tab gombot nyomogatva lépegethetünk a listán. Amikor a kívánt programon állunk, engedjük fel az alt gombot. Kevés nyitott alkalmazás esetén ez a módszer elég gyors, de sok nyitott programnál már érdemes a tevékenységek gombra kattintani, ahol az összes – az adott asztalon lévő – ablakot láthatjuk egy képernyőn. A programra való váltáskor a program összes nyitott ablaka előtérbe kerül.

Ha egy program nyitott ablakai között szeretnénk váltani, kövessük az előző módszert azzal a különbséggel, hogy az Alt lenyomva tartása mellett ne a Tab, hanem a 0 gombot nyomjuk meg a lépegetéshez.

Az áttekintő mód további funkcióiról

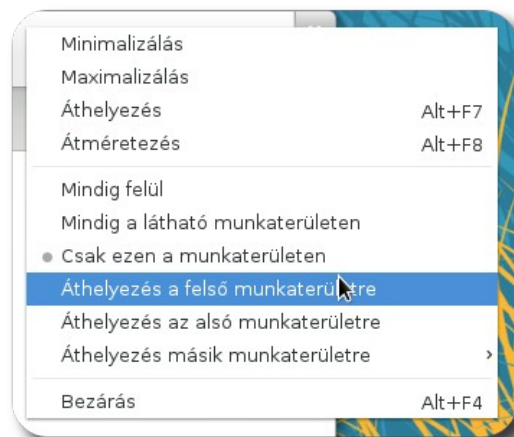
A bal felső sarokban található **Tevékenységek** gombra kattintva a képernyő elsötétedik és az áttekintő nézetet látjuk⁸. Ilyenkor már baloldalt látható a tálca, hogy helyet adjon más funkcióknak. Ettől jobbra találjuk az aktuális asztalon lévő ablakokat. Teljesen jobboldalt látjuk az asztalokat, melyből kettő van induláskor és ahogyan egyre többet használunk, úgy jönnek létre az újak. A felső sor bal oldalán válthatunk, hogy a nyitott ablakokat, vagy az elérhető alkalmazásokat kívánjuk-e látni. A felső sor jobb oldalán látható a keresőmező, ami egyaránt keres az alkalmazásaink közt, valamint az interneten is.

Több munkaterület használata

Ha már kezd túlságosan sok program nyitva lenni egyszerre, használjunk több munkaterületet. Egy munkaterület nem más, mint ablakaink egy csoportja, melyek között válthatunk. Az új munkaterületen nyissuk meg az új programokat, vagy a már elindítottak közül néhányat helyezünk át másik munkaterületre, ezekre több mód is kínálkozik, melyeket az alábbiakban tekintünk át.

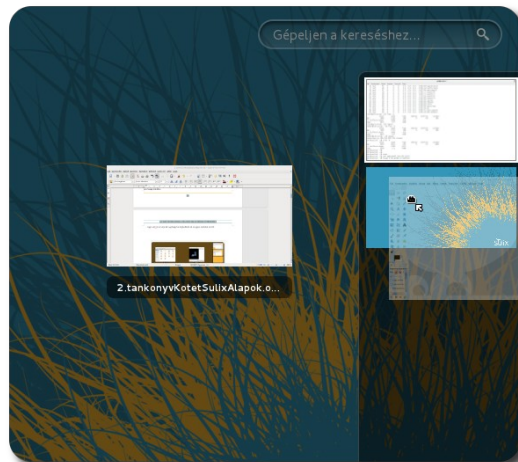
Egy ablak fejlécére jobb egérgombbal kattintva a megjelenő menüből választuk ki az **Áthelyezés ... munkaterületre** lehetőségek közül a számunkra szimpatikusát, ezáltal az alkalmazás ablakát egy másik virtuális asztalra helyeztük át.

8. A Tevékenységek gombra kattintás helyett az egér bal felső sarokba húzása is elegendő az áttekintő mód megnyitásához.

Ablak áthelyezése másik asztalra

A **Tevékenységek** gombra kattintva az ablakokat áthúzhatjuk egy tetszőleges munkaterületre jobboldalt. Ha két munkaterület közé húzzuk az ablakot, egy új munkaterület jön létre az ablakunknak.

Ablak áthelyezése egy másik munkaterületre

A munkaterületek között a **Tevékenységek** gombra, majd a megfelelő munkaterületre kattintva válthatunk. A billentyűzet segítségével a Ctrl+Alt és a felle nyilak segítségével lépkedhetünk az egymás alatti munkaterületek között.

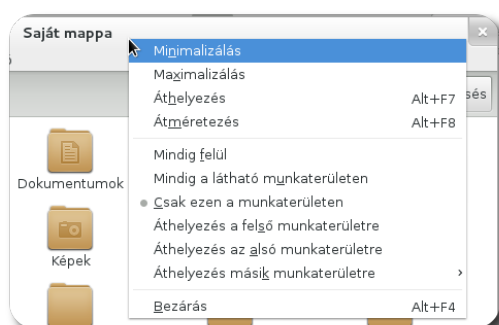
Az ablakok átméretezése, mozgatása, elrejtése

Kezdeképpen indítsuk el a fájlkezelőt, ezen tekintjük át az ablakok fő részeit és funkciójukat. A fájlkezelőt a tálcáról indíthatjuk el, az ikonja egy szürke fiókos iratrendező.

Fájlkezelő indítása

Az ablakok legfelső sorát **fejlécnek** hívjuk, itt olvasható általában a program neve, illetve ha a programot úgy írták meg, egyéb plusz információk is (például böngésző esetén az aktuálisan megnyitott oldal neve és címe, fájlkezelő esetén a megnyitott mappa, stb.). A fejlécre jobb egérgombbal kattintva megjelenik egy menü, ahol olyan lehetőségek közül választhatunk, mint hogy minimalizálhatjuk a programot ablakát, teljes képernyő méretűre állíthatjuk az ablakot, beállíthatjuk, hogy mindig maradjon a többi ablak felett és áthelyezhetjük más asztalra, valamint bezárhatjuk.

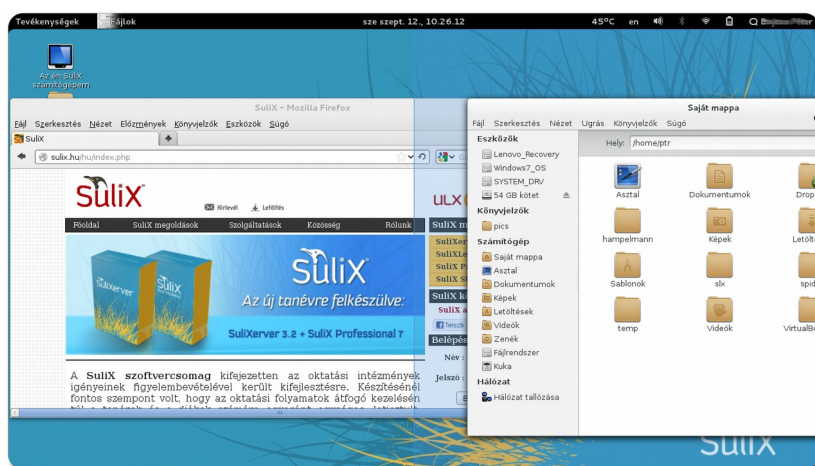
Program fejlécének helyi menüje

A minimalizáláskor a program ablaka eltűnik ugyan, de a program fut tovább, az esetleges változásaink érvényben maradnak, csak nem látjuk az ablak kimenetét. A program bezárásakor a programunk abbahagyja a futását, esetlegesen megkérdez minket, hogy a végrehajtott változásokat szeretnénk-e menteni.

A bezárás gomb látható is a jobb felső sarokban. Ha szeretnénk teljes képernyő méretűre állítani egy ablakot, kattintsunk duplán a fejlécére, a két leggyakoribb művelethez tehát elérhető a helyi menü nélkül is.

A fejlécnek van még egy olyan funkciója, hogy ennél fogva az ablakot **áthelyezhetjük** az asztalon máshová. Kattintsunk a bal egérgombbal a fejlécnek egy olyan részére, ahol nincsen gomb, az egérgomb lenyomva tartása mellett húzzuk az egér segítségével az ablakot, majd ha a kívánt pozícióban van, engedjük fel az egér gombját.

Ha a monitor bal vagy jobb oldalán fél-képernyő méretű ablakot szeretnénk, húzzuk az ablakot az adott szélre, ilyenkor egy keret mutatja az ablak leendő

Ablak fél képernyőnyi méretre állítása

méretét.

Az ablakok méretét állíthatjuk kézzel is, méghozzá az alábbi módon. Az ablak tetszőleges széléhez húzva az egeret a mutató alakja megváltozik, kattintsunk az egérrel, majd tartsuk lenyomva az egér gombját és húzzuk a kívánt irányba. Ha az ablak oldalsó vagy alsó szélénél változtatjuk a méretet, csak az adott irányban változtathatjuk meg az ablak kiterjedését, a jobb alsó sarkokban azonban bármelyik irányba.

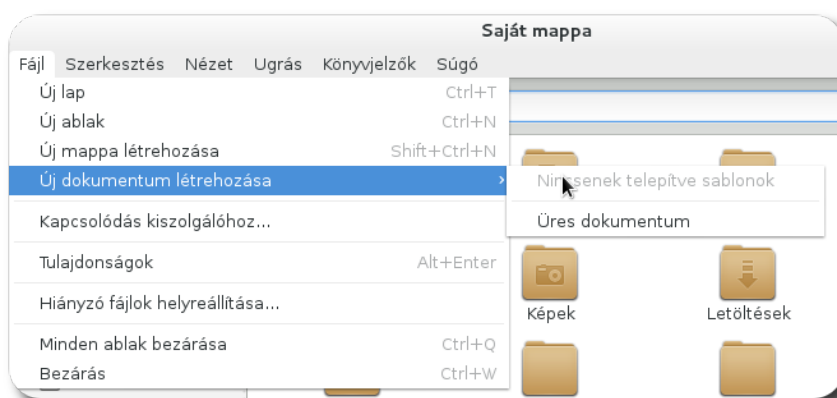
Próbáljuk ki az eddigieket. Először az ablak **áthelyezését**, majd **átméretezését**, végül a **bezárás gombot**.

Az ablakok részei

Közvetlenül az ablak címsora alatt helyezkedik el a menü, mely csoportosított műveleteket és parancsokat tartalmaz. Kattintsunk rá bármelyik menüre, láthatjuk, hogy a menü parancsai egy **legördülő menün** helyezkednek el. Ahogy a kurzort más menükre visszük, a legördülő menü is változik, mindig az aktuális

menü pontjait mutatja. Ha egy parancsot ki szeretnénk adni, csak rá kell kattintanunk a bal egérgombbal a menüpontra.

Minden program rendelkezik menüvel. A menü a program **utasításait, beállítási lehetőségeit, elérhető nézeteit, súgóját** stb. tartalmazza. Ha egy menüpont mellett nyilat látunk, az azt jelenti, hogy a menüpontnak **almenüje** is van, a nyilat tartalmazó sor fölé húzva az egeret vagy rákattintva kinyílik az almenü és láthatóvá válnak a választható lehetőségek.

Menü és almenüje

A későbbiekben többféle programmal találkozunk majd, de bizonyos alkotóelemek közösek minden ablaknál, ezért tekintsük át ezen alkotóelemeket, valamint funkciójukat.

Ha több különböző témakörbe csoportosíthatóak a beállítások, vagy több funkciót is nyújt egy adott program, akkor az egyes csoportokat **fülekbe** csoportosítják a fejlesztők, így mindig csak azt látjuk, amire szükségünk van. Az egyes fülekre kattintva válthatunk a fülek között.

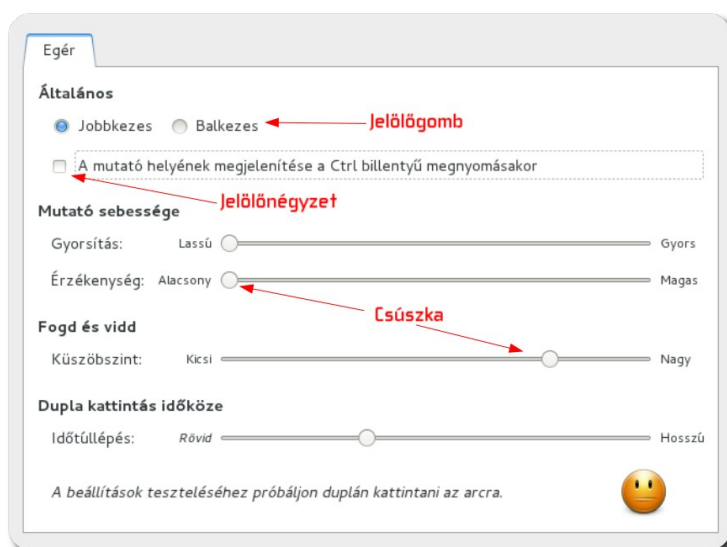
Ha egy adott beállítás vagy opció kétféle lehetőséget vehet fel, akkor általában ezt **jelölőnégyzettel** segítségével állíthatjuk be meg. A jelölőnégyzet melletti szöveget ha szeretnénk, hogy igaz legyen, a négyzetre kattintva tegyünk bele egy pipát. Ha nem szeretnénk, akkor a négyzetre kattintással távolítsuk el a pipát.

Ha egy beállítás folytonos értékeket vehet fel (például a képernyővédő mennyi ideig várjon, mire bekapcsol), akkor a beállítást általában **csúszkával** oldják meg. A csúszkára kattintva, majd a gombot nyomva tartva húzhatjuk jobbra illetve balra a csúszkát, ezzel állítva az adott opció értékét.

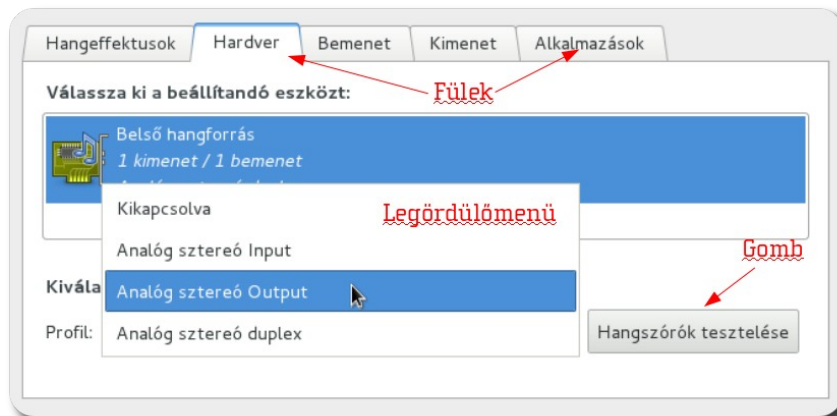
Az egyes **gombok** parancsokat hajtanak végre vagy újabb ablakokat nyitnak meg részletesebb beállítási lehetőségekkel.

A **legördülő menü** segítségével különféle opciók közül választhatunk, de csak egy lehetőséget jelölhetünk ki. A legördülő menüre kattintva – mint a neve is mutatja – egy kis lista gördül le, ebből kell kiválasztanunk, mit szeretnénk, a választásunkra kattintva a lista visszagördül, de az új választást jeleníti meg.

A **jelölőgombok** – a legördülő menühöz hasonlóan – szintén egy lehetőséget engednek választani a felkínáltak közül. A megfelelő választásunk melletti körbe kattintva a körben megjelenik egy fekete pont, ez jelzi a választásunkat. Ha más lehetőséget szeretnénk választani, akkor egyszerűen kattintsunk másik szöveg melletti körre.

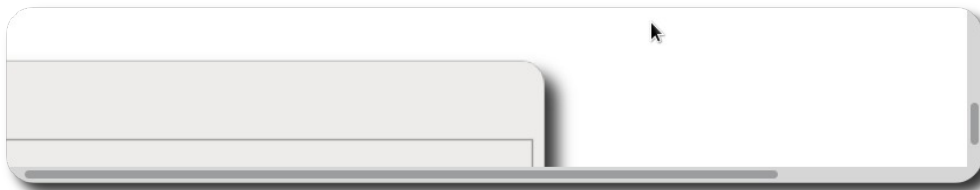

Ablakok alkotóelemei 1

Ablakok alkotóelemei 2

Ha egy ablak túl nagy méretű tartalommal rendelkezik, széltében és hosszában kilóghat az ablakból a tartalma. Ha nem láthatjuk a teljes tartalmát, a rész-tartalom görgethető a **gördítősávok** segítségével, melyekben egy-egy csúszka található. A csúszka elhúzásával, görgős egér használatakor a görgőt

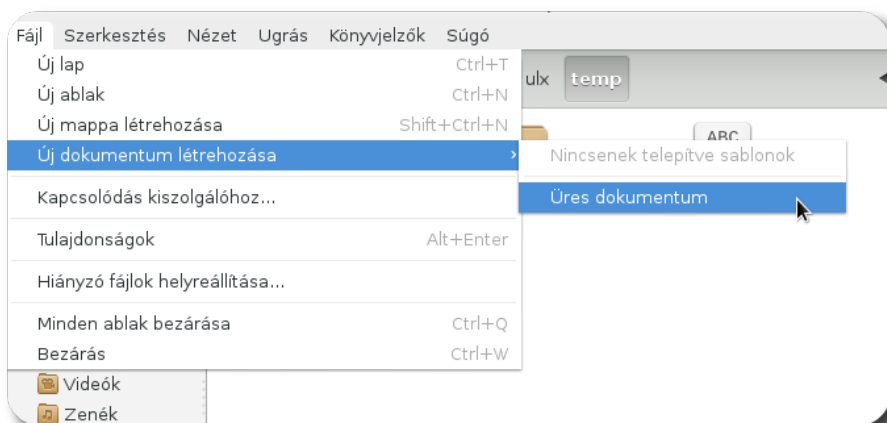
Gördítősávok egy ablakon (jobb oldalt és alul) tekerve, vagy a nyilakra kattintással a tartalom lapozható.

A SuliX Professional használatának alapjai

Amennyiben elsajátítottuk az előző kötetben leírt elméletet, nincs más dolgunk, mint azt átültetni a gyakorlatba. A következő fejezetben megtanuljuk, hogyan kell kezelni a fájlokat, mi mindent csinálhatunk velük és megismerkedünk a rendszer mindennapi használatával.

Alapvető fájlkezelési műveletek

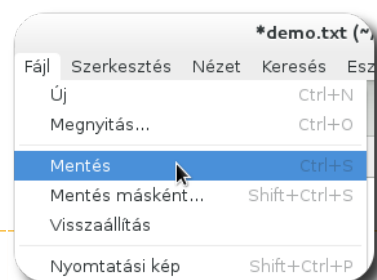
Először nyissuk meg a fájlböngészőt a korábban ismertetett módon, majd próbáljuk ki az alábbi példa segítségével a fájlkezelő használatát. Kattintsunk a **Fájl** menüre, mely a program fejléce alatt helyezkedik el, majd a **Dokumentum létrehozása** almenüre és az **Üres fájl** parancsra. Ezután megjelenik egy fájl, melynek a neve '*Névtelen dokumentum*'. Írjunk be ehelyett valamilyen más nevet, például *demo.txt*.

**Új, üres fájl
nevének
megadása**

Új, üres fájl létrehozása menüből

Ezen a fájlon fogjuk kipróbálni az első kötetben megismert fájlműveleteket (átnevezés, másolás, áthelyezés, törlés). De előbb írunk valamit a fájlba. Kattintsunk rá kétszer gyors egymásutánban a *demo.txt*-re, vagy kattintsunk egyszer – ezáltal kijelöltük – és nyomjuk meg az **enter** billentyűt. Ekkor a szövegszerkesztő alkalmazás megnyitja a fájlt.

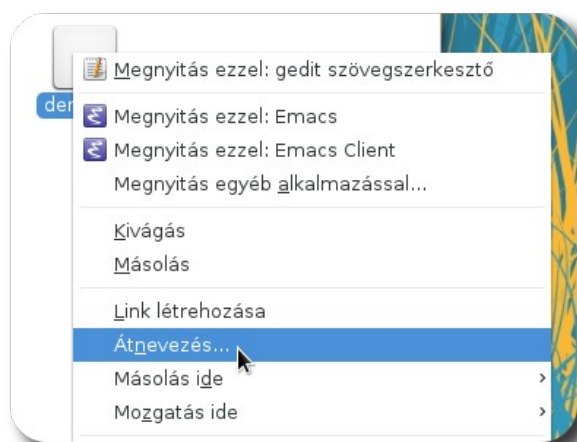

Szövegfájl mentése

Írjunk valamilyen tetszőleges szöveget a fájlba, majd kattintsunk a **Fájl menüre** és ott a '**Mentés**' parancsra (vagy a Ctrl+s billentyűkombinációt használva). Ezután zárjuk be a programot a jobb felső 'X' gombbal, vagy a **Fájl menü bezárás** parancsa segítségével. Ezután térjünk vissza a fájlböngésző ablakhoz.

A demo.txt-re jobb egérgombbal kattintva megjelenik a **helyi menü**. Ahogy azt már korábban megtanultuk, a helyi menü mindig a jobb egérgombbal való kattintáskor jön elő és arra az objektumra vonatkozó leggyakrabban használt utasításokat tartalmazza, amire kattintottunk. Az egyes utasításokra már a bal egérgombbal kell kattintanunk. Próbáljuk is ki az alábbi példa segítségével.

Ha meg szeretnénk változtatni egy fájl nevét, az **Átnevezés** parancsot kell választanunk vagy a helyi menüből vagy a fenti **Szerkesztés** menüből. Ekkor a fájl neve kijelölésre kerül, mi pedig beírhatjuk az új nevet ugyanúgy, ahogy tettük ezt a fájl létrehozásakor⁹. Ha átneveztük a fájlt, nyomjuk le az entert. (Az átnevezés az F2 billentyűvel is lehetséges a fájl kijelölését követően.)

Átnevezés a helyi menüben

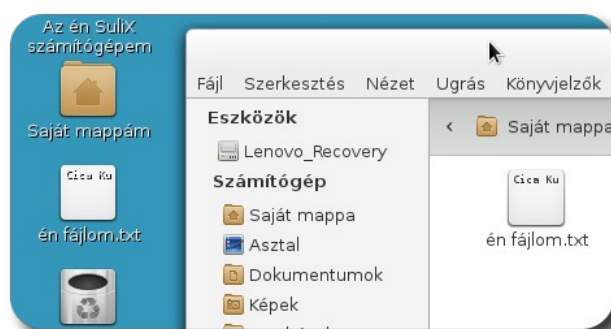

És a fájl átnevezése

Kattintsunk jobb gombbal az átnevezett fájlra, majd válasszuk a **Másolás** parancsot. Ezáltal megmondtuk az operációs rendszer számára, hogy majd ezt a fájlt szeretnénk másolni.

9. A fájlkezelő tudja, hogy ritkán szükséges a kiterjesztést is megváltoztatni, ezért átnevezéskor csak a kiterjesztés nélküli (a fájl nevében lévő utolsó pont előtti) rész kerül kijelölésre.

Az asztalon egy üres helyre – ahol nincsen semmilyen ikon – jobb egérgombbal kattintva a megjelenő helyi menüből válasszuk a **Beillesztés** parancsot. Ezzel az operációs rendszer a fájlt átmásolta az asztalra. Ha itt megnyitjuk, ugyanazt a tartalmat kell lássuk, mint amit beleírtunk az előbb.

Fájl és másolata

Nyissuk meg az asztalon lévő fájlt arra duplán kattintva és írjuk át a tartalmát, majd a korábban említettekhez hasonlóan mentsük el és lépünk ki. Ezután az eredeti helyről nyissuk meg a fájlt. Mit tapasztalunk?

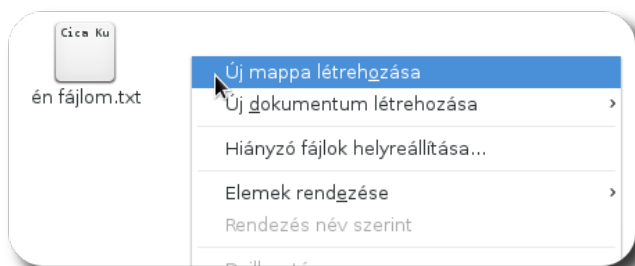
Ha mindent jól csináltunk a leírtak alapján, az **eredeti - átírás előtti - tartalmat látjuk**, hiába írtuk át az előbb és mentettük el. Ez azért van, mert a másolásakor két különálló példány jött létre ugyanabból a fájlból, melyek azonos névvel rendelkeznek ugyan, de eltérő lehet a tartalmuk, mivel máshol helyezkednek el a fájlrendszerben, az egyik a saját mappánkban van, a másik pedig az asztalon¹⁰.

Alapvető mappakezelési műveletek

A fájlokat általában mappákban tároljuk a jobb áttekinthetőség és nyilvántarthatóság kedvéért. A mappák létrehozását és a fájlok mappákba helyezését a következőkben tekintjük át.

Ha mappákat szeretnénk használni, először létre kell hoznunk őket. Mappa létrehozásához kattintsunk a jobb egérgombbal a fájlkezelő egy üres helyére és válasszuk a **Mappa létrehozása** parancsot, vagy a **Fájl** menü **Mappa létrehozása** menüpontját. Ekkor – hasonlóan az új fájlhoz – megjelenik egy új mappa, melynek nevet kell adnunk.

¹⁰ **Az Asztal mappa valójában a saját mappánkban lévő speciális almappa, melynek tartalmát az asztalunkon láthatjuk.**

Mappa létrehozása helyi menüből

Új mappa nevének megadása

A létrejött mappának adjuk a *demo123* nevet. Ezzel létrehoztuk a *demo123* nevű mappát, vagyis a könyvtár faszerkezetének egy újabb elágazását. A mappán belül természetesen nemcsak fájlokat tárolhatunk, hanem újabb mappákat hozhatunk létre. Az almappák száma és mélysége tetszőleges, tehát annyi almappát hozhatunk létre, amennyi csak szükséges¹¹.

Az újonnan létrehozott *demo123* mappába helyezzük át a korábban átnevezett nevű fájlunkat. Ehhez kattintsunk a fájlra, az egérgombot tartsuk lenyomva és az egérrel húzzuk rá a fájlt a *demo123* mappára. A mappa alakja ilyenkor megváltozik, egy nyitott mappa képe jelenik meg előttünk. Ekkor engedjük fel.

Fájl áthelyezése mappába

A fájlunkat ekkor nem látjuk az eredeti helyén, viszont ha megnyitjuk a *demo123* mappát, ott megtaláljuk az oda helyezett fájlunkat, tehát az áthelyezés sikeres volt.

Fájl megnyitása, tulajdonságainak megtekintése és módosítása

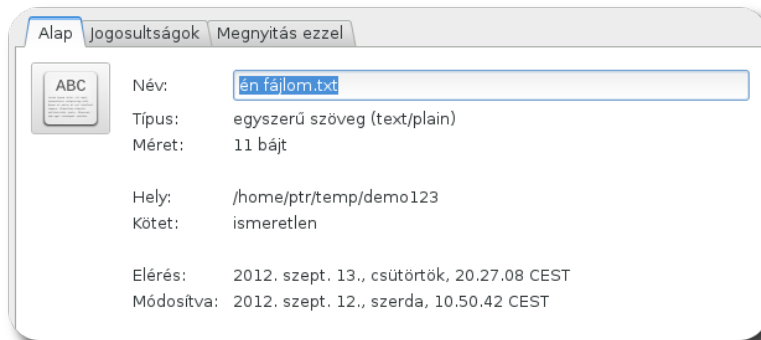
Ha egy fájlt kívánunk megnyitni az őt alapértelmezetten megnyitó alkalmazással, nincs más dolgunk, mint kétszer rákattintani gyors egymásutánban.

Ha kíváncsiak vagyunk egy fájl típusára, méretére, utolsó módosításának idejére, vagy egyéb adatára, nincs más dolgunk, mint a jobb egérgombbal a fájlra kattintani és kiválasztani a Tulajdonságok parancsot. Ekkor a megnyíló ablak-

11. Valójában az almappák lehetséges száma nem végtelen, a Sulix Professional csak 64000 almappát támogat, ez az átlagos felhasználók számára azonban elegendőnek bizonyul.

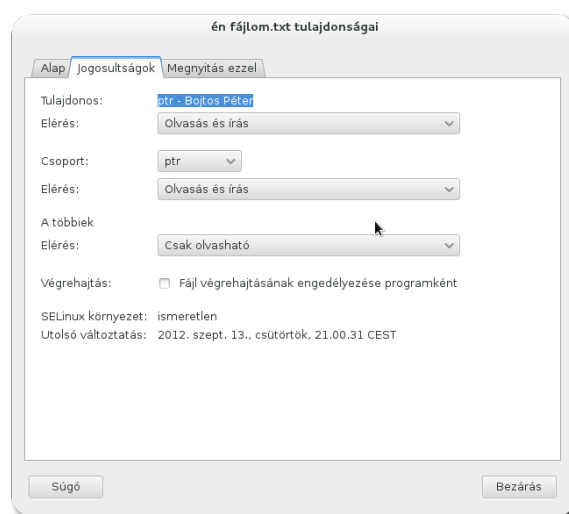
ban láthatunk minden lényeges információt a fájlról. A különböző fülekre kattintva különféle tulajdonságokat látunk, illetve állíthatunk be.

Az '**Alap**' fül alatt láthatjuk a fájl típusát, pontos méretét, helyét és az utolsó elérés, valamint az utolsó módosítás dátumát és időpontját.

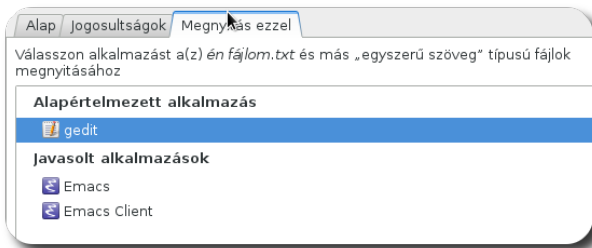

Fájl 'alap' tulajdonságai

A **Jogosultságok** fülre kattintva azt állíthatjuk be, hogy kinek milyen jogosultsága legyen a fájlra, azaz mi (azaz a fájl tulajdonosa), a csoportunkba tartozók és a többiek milyen jogosultsággal rendelkezzenek a fájlunkkal kapcsolatban. Ezt az egyes legördülő menükben állíthatjuk be. Akinek nincsen jogosultsága a fájlra, meg sem nyithatja, akinek olvasási jogot adunk (**Csak olvasható**), az megnyithatja, de nem módosíthatja a fájl tartalmát, míg akinek **Olvasás és írás** jogosultsága van a fájlra, át is írhatja a tartalmát.

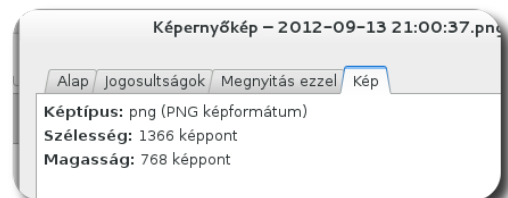
Fájl jogosultságainak beállítása

Program választása a fájl megnyitásához

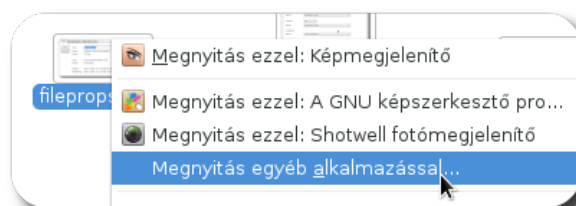
A **Megnyitás ezzel** fül alatt beállíthatjuk, hogy milyen programmal kívánjuk megnyitni a fájlt. A **Más alkalmazások megjelenítése** gombra kattintva azokat a programokat is látjuk, melyek nem elsődlegesen az adott fájltypus megnyitására alkalmasak. Ezt követően ha duplán kattintunk a fájlra, vagy a fájllal azonos típusú fájlra, a kiválasztott program fogja megnyitni nekünk. Ennek beállítása akkor hasznos, ha egy adott fájltypust több programmal is megnyithatunk.

Ha különleges fájl tulajdonságait tekintjük meg (pl. kép, hang, stb.), az adott fájltypusnak megfelelő fül is látható, mely alatt a specifikus tulajdonságokat tekinthetjük át, például kép esetén a felbontását.

Kép különleges tulajdonságai

Ha a fájlt csak egyetlen alkalommal szeretnénk az alapértelmezettől eltérő programmal megnyitni, akkor kattintsunk jobb egérgombbal az adott fájlra és a listából válasszuk ki a kívánt programot, ha az szerepel a listán, illetve a **„Megnyitás egyéb alkalmazással”**-t választva a megjelenő listából választhatjuk ki a programot, amellyel meg szeretnénk nyitni a fájlt.

Megnyitás más alkalmazással

A vágólap használata

A **vágólapot** akkor használjuk általában, ha egy objektumot vagy annak egy részletét szeretnénk máshol is használni. A vágólap nem más tehát, mint egy

átmeneti tároló a memóriában, ami képes megőrizni szinte bármit, amit belehelyezünk. A vágólapra helyezett objektum leggyakrabban nyers szöveg, formázott szöveg vagy kép. A vágólapra helyezés történhet az eredeti objektum változatlanul hagyásával (**másolás**, pl. egy weblapon látható kép esetén), de szerkeszthető esetben ki is törölhetjük az eredeti helyéről a vágólapra kerülő részt (**kivágás**, pl. szövegfájl szerkesztése esetén).

A beillesztés csak akkor lehetséges, ha az adott objektumtípust támogatja az alkalmazás. Egy nyers szöveg szerkesztésekor például (mint az előző fejezet példája) egy vágólapon található kép beillesztése nem lesz lehetséges, de egy formázott szöveget beillesztve a formázás elhagyásával a szövegszerkesztő beszúrja a vágólap szövegét.

A vágólap használata nem csak alkalmazáson belül lehetséges, hanem globálisan, a rendszer minden programja között. Például ha egy honlapon érdekes bekezdést találtunk, azt kimásolva beilleszthetjük egy azonnali beszélgetésbe, egy LibreOffice dokumentumba vagy egy prezentációba is. Ha egy érdekes képet találtunk, azt másolva nem illeszthetjük be egy szöveges TXT fájlba, de a LibreOffice dokumentumba azt is beszúrhatjuk.

A vágólap használatának billentyűkombinációja általánosan elterjedt, szinte minden programban azonos módon kezelhetjük a vágólapot. Ha az aktuálisan kijelölt részt szeretnénk a vágólapra másolni az eredeti változatlanul hagyása mellett, akkor mind a **helyi menü** (jobb egérgomb) **másolás** parancsa, mind a **Ctrl+C** billentyűkombináció egyaránt működik. A helyi menü természetesen alkalmazásonként más és más, de a másolás szó minden esetben szerepel a lehetőségek között.

Ha szeretnénk egy adott részletet kivágni egy helyről és máshová áthelyezni, a helyi menüben a **kivágás** lehetőséget kell választatnunk, vagy a **Ctrl+X** billentyűkombinációt alkalmaznunk. A beillesztés mind másolás, mind kivágás után a helyi menü **Beillesztés** parancsával lehetséges, vagy a **Ctrl+V** billentyűkombinációval. Az itt felsorolt helyi menüben lévő parancsok általában a

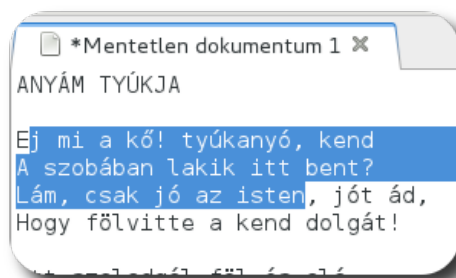
programok **Szerkesztés** menüjében is megtalálhatóak, ha nem szeretnénk a helyi menüt használni.

A vágólap tartalma mindaddig megmarad, amíg valami mást nem helyezünk bele, azaz másolunk vagy kivágunk valamit egy programból. A vágólap tartalma tetszőleges alkalommal beilleszthető tetszőleges programokba.

Tekintsük a vágólap használatát két példán keresztül:

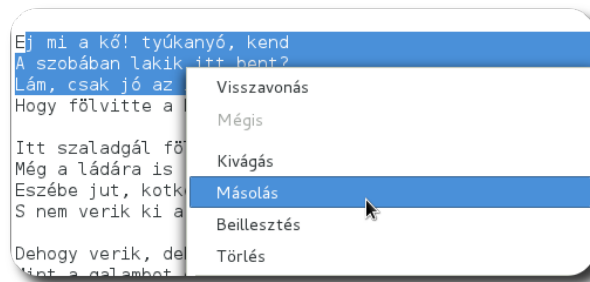
Először nézzük meg a kivágást alkalmazáson belül. Nyissuk meg az előző példák (fájl-másolás, áthelyezés, stb.) valamelyik szöveges fájlját, vagy hozzunk létre egy újat és töltsük fel valamilyen tartalommal. Egy részt jelöljünk ki benne az egér segítségével:

- ✓ vagy úgy, hogy a kívánt kijelölés kezdetéhez mozgatjuk a kurzort, a bal egérgombot lenyomjuk (ezzel a vízszintes vonal alakú szövegkurzor a kijelölés kezdetéhez kerül a szövegben) és a szövegkurzort a kijelölés végéi húzzuk
- ✓ vagy a kijelölés kezdetéhez tesszük a szövegkurzort és a Shift billentyűt lenyomva tartva a kívánt kijelölés végére kattintunk

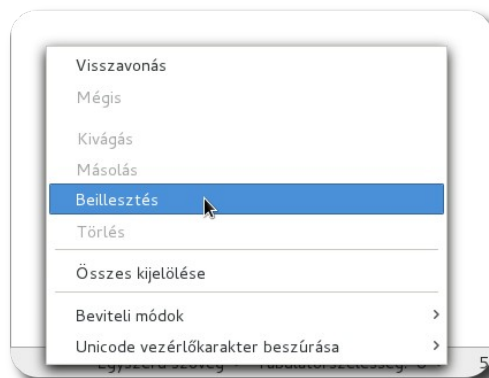
Kijelölt szövegrészlet

A kijelölt szövegrészletet másolhatjuk, de ki is vághatjuk, mindkét esetben a kijelölésünk tartalma a vágólapra kerül. Ehhez a helyi menü **Másolás** vagy **Kivágás** parancsára kell kattintanunk, vagy a **Ctrl+C (másolás)** illetve **Ctrl+V (kivágás)** billentyűkombinációt használnunk.

Kijelölt szövegrészlet másolása/kivágása

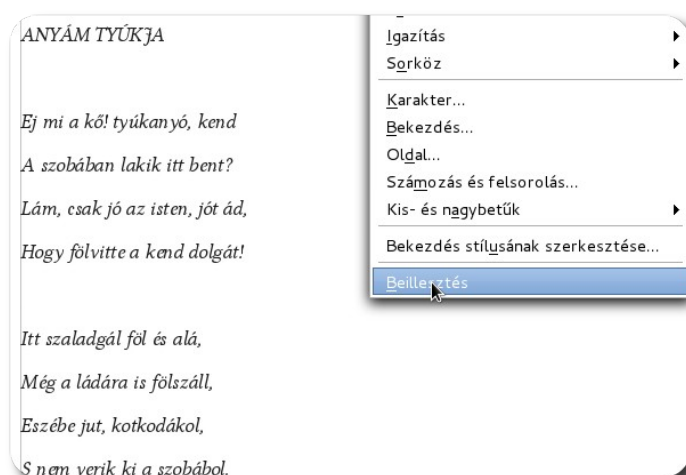
Ezt követően kattintsunk a szöveg végére és nyomjuk le az Enter billentyűt, ezzel új sort nyitottunk a szöveg után. Ezután kattintsunk a jobb egérgombbal és a helyi menüből válasszuk a **Beillesztés** parancsot, vagy a használjuk a

Vágólap tartalmának beillesztése

Ctrl+V billentyűkombinációt.

A másik példához nyissunk meg egy LibreOffice dokumentumszerkesztő alkalmazást és írunk bele tetszőleges szöveget. Ha itt megismételjük az előző példa kijelölés és másolás/kivágás műveletét, az így a vágólapra került szöveget szintén beilleszthetjük az először megnyitott szövegszerkesztőbe. Figyeljük meg, hogy az LibreOffice-beli szöveg betűtípusa megváltozik a beillesztés során (mivel az egyszerű szöveg nem tárol karakterformázásokat, ezért a szövegszerkesztő a számára beállított betűtípussal jelenít meg minden egyszerű szöveges TXT fájlt).

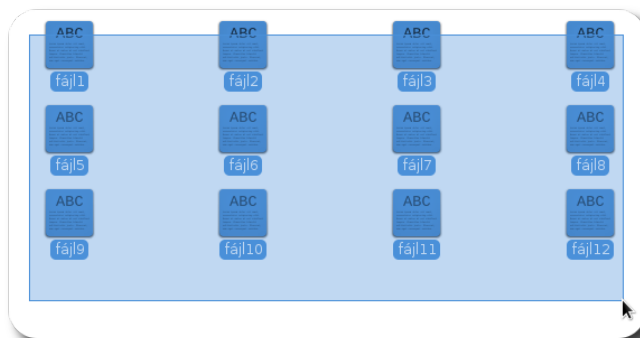

Szöveg kijelölése és másolása LibreOffice szövegszerkesztőben

Fájlok tömörítése, archívumok kezelése

Tegyük fel, hogy egy barátunknak szeretnénk elküldeni néhány fényképet és egy zenefájlt email csatolmányként. Az e-mailek mérete korlátozott, ezért szeretnénk mindent tömörítve elküldeni, hogy kevesebb helyet foglaljon. Az archívum egy olyan speciális fájl, mely több fájlt vagy mappát tárol egyetlen fájlként¹², általában tömörített formában. Az archívum létrehozását szokták **becsomagolásnak**, az archívum fájljainak archívumból való kinyerését pedig **kicsomagolásnak** nevezni. A tömörítést már említettük az első kötetben, nézzük ezt meg a gyakorlatban is.

Nyissunk meg egy fájlböngészőt, és hozzunk létre egy új mappát, ennek legyen a neve: **archiv**. Lépünk be a mappába és hozzunk létre néhány új szövegfájlt tetszőleges tartalommal. Ezután jelöljük ki őket mind (például az egér segítségével úgy, hogy a legfelső fájlok közül a baloldali mellé kattintunk, majd az egérgombot nyomva tartva az egérkurzort

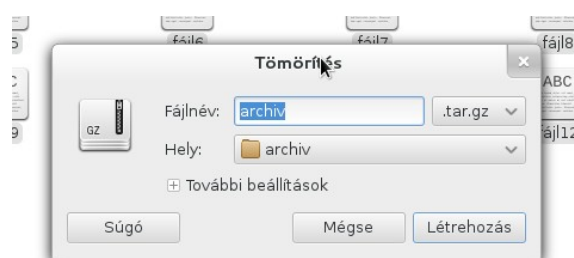

Több fájl kijelölése

12. A becsomagolt fájlt képzeljük el egy dobozként, ami tárolja a beletett dolgainkat.

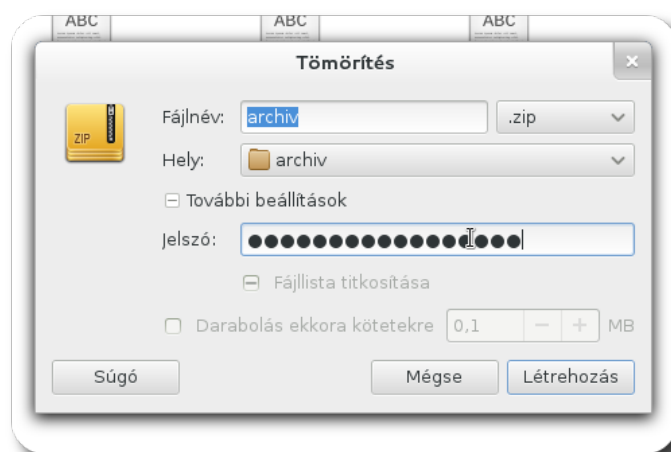
jobbra, majd lefelé húzva a megjelenő négyzettel minden fájlt körülvesz, vagy a **Ctrl+a** billentyűkombináció megnyomásával).

Ezután kattintsunk bármelyik fájlra a jobb egérgombbal és a helyi menüből válasszuk a **Tömörítés** parancsot, vagy a kijelölés után válasszuk a **Szerkesztés** menüből ugyanezt a parancsot. A megjelenő ablakban adjunk meg egy nevet az archívumnak (ha nem tetszik a felkínált név), válasszuk ki az archívum típusát a legördülő menüből és kattintsunk a **Létrehozás** gombra.

Tömörítés beállítása

Bizonyos archívumtípusok támogatják az archívum jelszavas védelmét, ilyenkor az archívum kicsomagolása nem lehetséges a jelszó ismerete nélkül. Ha például **zip** archívumtípust választunk, akkor a **További beállításokra** kattintva megadhatunk jelszót is. Írjunk be egy jelszót, például: *almafa*. A jelszó karakterei a saját védelmünk érdekében nem jelennek meg, csak négyzetek, így ha valaki mögöttünk áll, nem olvashatja el az archívum jelszavát. Ezután nyomjuk meg a **Létrehozás** gombot, így létrejön a tömörített, jelszóval védett archívumunk. A jelszóval védett archívumok tartalma nem tekinthető meg a jelszó ismerete nélkül, csak az archívumban lévő fájlok nevei lesznek hozzáférhetőek.

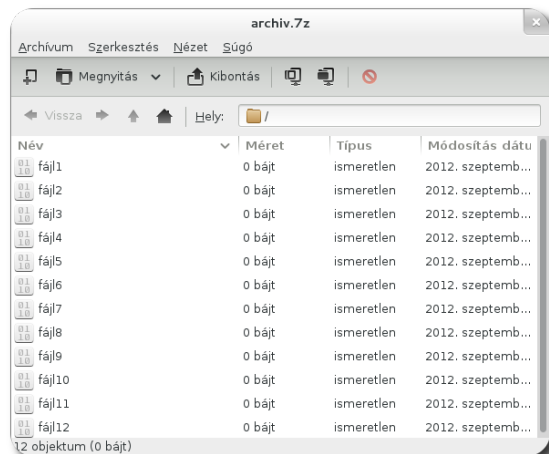
Archívum jelszavas védelme

Mi történik a színfalak mögött?

Bizonyos nyílt archívumtípusok kezelése más operációs rendszert használóknak problémát okozhat, mivel más rendszerek a telepítés után nem támogatnak rengeteg archívumtípust, csak külön programok letöltésével és telepítésével, erre legyünk tekintettel. Sok operációs rendszeren a '**zip**' formátum az egyetlen alapértelmezetten támogatott formátum.

A legjobb tömörítést a '**7z**' formátum alkalmazásával lehet elérni, az ezzel az algoritmussal tömörített fájl lesz mind közül a legkisebb.

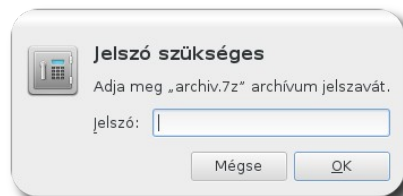
A létrejött tömörített fájlt húzzuk át az asztalra, így áthelyezve azt, majd zárjuk be a fájlkezelőt. Az asztalon lévő tömörített állományra duplán kattintva megnyithatjuk az archívumkezelő alkalmazással, ahol láthatjuk az archívum tartalmát.

Archívumkezelő alkalmazás „munka közben”

A megnyitott archívumban kijelölve a kicsomagolandó fájlokat (minden fájl esetén Ctrl+a, egyes fájlok kijelölése a Ctrl billentyű nyomva tartásával és a kicsomagolandó fájlokra kattintással), kattintsunk a **Kibontás** gombra. A megjelenő ablakban válasszuk ki azt a mappát, ahová ki szeretnénk csomagolni a tömörített állomány tartalmát, majd kattintsunk a **Kibontás** gombra.

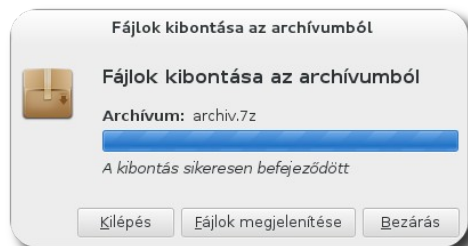
Ha jelszóval védtük le az archívumot, a jelszót fogja kérni tőlünk a program a

Jelszóval védett archívum kitömörítése

kicsomagoláshoz.

Ha ezt helyesen írtuk be (vagy nem is volt jelszó), a kicsomagolás megtörténik és egy üzenetablak tájékoztat bennünket.

Sikeres kitömörítés

Egy hétköznapi példa:

A húzd és dobd módszer a fájl kitömörítésnél is működik. Ha egy fájlt az Archívumkezelő alkalmazás ablakából egy fájlkezelő ablakba húzunk át, a kitömörítés azonnal megtörténik arra a helyre, ahová a fájlt húztuk.

Ellenkező esetben ha egy fájlt a meglévő archívum ablakába húzunk, az hozzáadásra kerül az archívumhoz.

Fájlok törlésének folyamata

Amikor egy fájlra már nincs szükségünk, töröljük ki, hogy ne foglalja a helyet a merevlemezen. (Bár a mai tárhelykapacitások mellett inkább azért törölünk ki nem használt fájlokat, hogy ne keveredjünk össze és átlássuk fájljainkat, de bizonyos esetekben a mérete miatt is indokolt lehet a nem használt fájlok törlése.) Ebben a részben megismerkedünk tehát a **fájltörlés** folyamatával.

A törléskor általában nem törölünk fájlokat közvetlenül, hanem áthelyezzük őket egy átmeneti tárolóba, ennek neve **Kuka**. Ezt a törlési eljárást **két lépcsős törlésnek** hívjuk, mivel a törlés akkor válik véglegessé, amikor a kukából is eltávolítjuk a fájlt. A két lépcsős törlés előnye, hogy egy véletlen kiadott törlési parancs esetén nem veszítünk el fontos fájlokat, mivel a kukából **visszaállíthatjuk** az oda helyezett fájlokat. A kuka tárolja a törlendő fájlokat, amelyek ott még megőrződnek a kuka ürítéséig.

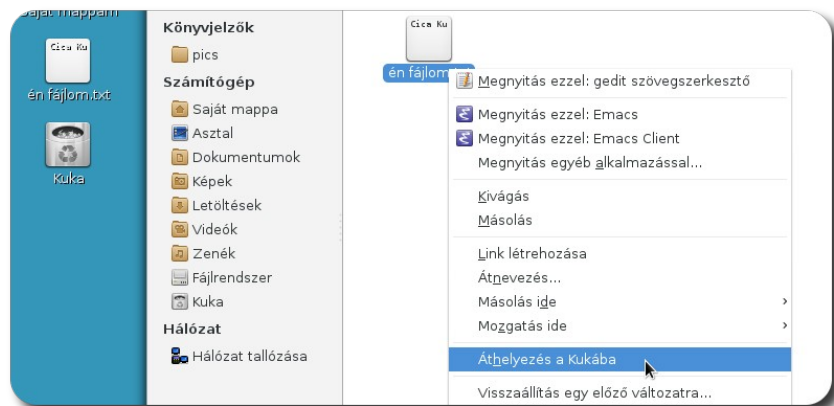
A kukát úgy képzelhetjük el, mint az íróasztalunk melletti papírkosarat. Bármilyen dokumentumot, amit kidobunk a papírkosárba, nem vesz el rögtön, hanem ha meggondoljuk magunkat, kivehetjük belőle és visszatehetjük a polcra. Amikor kiöntjük a szemeteskosár tartalmát, vagy egyesével kivisszük a központi személtelhelyező helyre a dokumentumokat, onnan már nem tudjuk visszanyerni őket, azok véglegesen elvesznek, de nem foglalnak többé helyet az irodánkban. Ehhez hasonló módon a kukába helyezett fájl is visszaállítható, de ugyanúgy helyet foglal a lemezünkön, mintha nem töröltük volna.

Lehetőség van a kuka kihagyásával is törölni fájlokat, ezt azonban nem érdemes alkalmaznunk, mivel egy rosszul sikerült parancsunkkal véglegesen törölhetünk fontos fájlokat, míg a kukából bármikor visszaállíthatók a fájlok,

egészen a kuka ürítéséig. A kuka ürítésekor az abban tárolt adatok véglegesen elvesznek. Ha a kuka kihagyásával szeretnénk kitörölni egy fájlt, akkor ki kell jelölnünk a törlendő fájlokat és a Shift nyomva tartásával valamint a Delete gombok együttes megnyomásával a fájlok nem a kukába, hanem végleges törlésre kerülnek. Ezen művelet végrehajtása előtt a rendszer rákérdez, valóban ezt akarjuk-e, és csak pozitív válaszunk esetén törli a fájlt véglegesen.

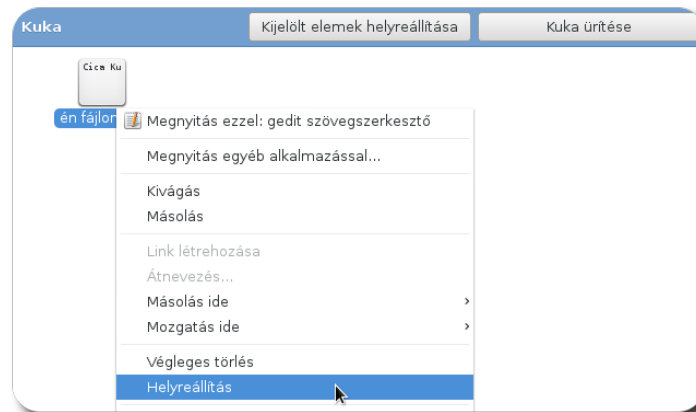
A fájl törlés gyakorlása

Most próbáljuk ki a fent leírtakat, töröljük ki a korábban létrehozott és átnevezett fájlt. Ehhez nyissuk meg a fájlböngészőt, kattintsunk jobb egérgombbal a fájlra és válasszuk az **Áthelyezés a kukába** parancsot, vagy nyomjuk le a **Ctrl+Delete** billentyűkombinációt. Ezzel a fájl eltűnt, és a Kuka ikonja megváltozott, mutatva, hogy nem üres már.

Fájl kukába helyezése és a megváltozott kuka-ikon

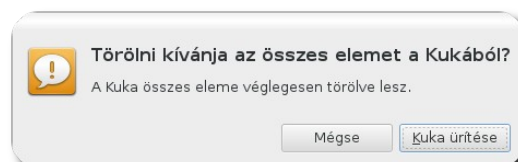
A kukába helyezett fájlokat az alábbi módon állíthatjuk vissza: ha meggondoltuk magunkat a törléssel kapcsolatban. Nyissuk meg a kukát a fájlkezelő bal oldalán látható Kuka ikonra kattintással (vagy az asztalon lévő 'Kuka' ikonra kétszer kattintva), majd a kuka tartalmából válasszuk ki azt a fájlt, amit vissza szeretnénk állítani a kukába helyezés előtti helyére. Kattintsunk rá jobb egérgombbal és a helyi menüből válasszuk a **Helyreállítás** parancsot. Ezzel a fájl visszakerült az eredeti helyére, mintha nem is helyeztük volna át a kukába. A helyi menü helyett választhatjuk a fenti '**Kijelölt elemek visszaállítása**' gombot is.

Fájlok visszaállítása a kukából

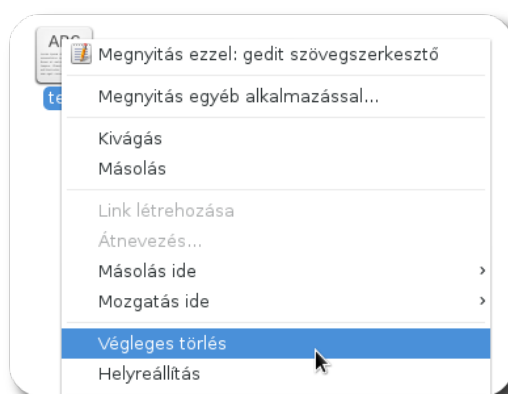
A kuka ürítését megtehetjük elemenként, de az összes benne tárolt elemet egy lépésben is törölhetjük. Elemenként akkor érdemes törölnünk, ha nem vagyunk biztosak abban, hogy nem került fontos fájl a kukába. Ha tudjuk, hogy nincsen fontos elem a kukában, illetve a kuka tartalmát látva nem szeretnénk egyesével törölni a kukában tárolt elemeket, lehetőségünk van az összes kukában tárolt elem törlésére is. Ezen két törlési módot tekintjük át az alábbiakban.

Ha az összes kukában tárolt elemet törölni szeretnénk, kattintsunk a bal oldali ikonok közül a Kuka feliratúra. Ekkor a jobb oldalon, azon a területen, ahol eddig a saját mappánk fájljait láttuk, megjelenik a kuka tartalma. A kuka ikonra jobb egérgombbal kattintva a helyi menüből válasszuk a **Kuka ürítése** parancsot, vagy kattintsunk a **Kuka ürítése** gombra a jobb felső sarokban. Ezt követően egy dialógusablak nyílik, ami a megerősítésünket kéri, hogy valóban törölni szeretnénk-e a kuka összes elemét. A **Kuka ürítése** gombra kattintva a kuka összes eleme törlésre kerül, ha a **Mégse** gombra kattintunk, nem történik művelet.

Kuka ürítésének megerősítése

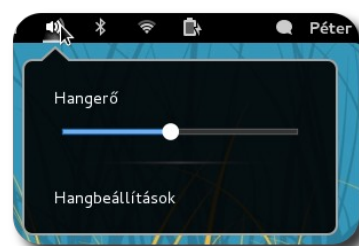
Ha a kuka tartalmát nem szeretnénk egyszerre törölni, lehetőségünk van az egyes elemek törlésére is. Ehhez nyissuk meg a kukát, majd kattintsunk a kitörölni kívánt elemre a jobb egérgombbal. A helyi menüből válasszuk a **Végleges törlés** parancsot. Ekkor szintén nyílik egy dialógusablak, mely a megerősítésünket kéri a törlésről. A **Törlés** gombra kattintva a fájlt véglegesen töröljük a merevlemezünkről, míg a **Mégse** gomb megnyomásával nem történik törlési művelet.

Kukában lévő fájl végleges törlése

Hangerő beállítása

Amennyiben zenét hallgatunk vagy filmet nézünk, kívánatos lehet a hangerő beállítása a hangszóró vagy a fülhallgató állítása nélkül. A felső panelen elhelyezkedő hangszóró ikonra kattintva egy lenyíló buborékban segítségével állíthatjuk be a rendszer egészére vonatkozó hangerőt.

Hangerő beállítása a felső panelen

Ha be szeretnénk állítani, hogy a figyelmeztető hangoknak mi legyen a témája, a rendszernek a főhangereje mekkora legyen vagy az egyes alkalmazások (még ha nem is biztosítanak ők maguk erre lehetőséget) milyen hangerővel szóljanak, nyissuk meg a hangbeállító alkalmazást és kövessük a Rendszerünk

beállításai fejezetben leírtakat. A beállítások megnyitásához kattintsunk a **Hangbeállítások** gombra a buborék alján.

Bluetooth eszköz hozzáadása

Amennyiben számítógépünk rendelkezik Bluetooth interfésszel, a SuliX Professionalt használva adatokat küldhetünk és fogadhatunk más Bluetooth interfésszel rendelkező eszközökre. Ha egy eszköz használatát többször tervezzük, érdemes összepárosítani az eszközöket, így bármiféle azonosítás nélkül kommunikálhatnak a jövőben egymással¹³. Most azt fogjuk megnézni, hogyan kell beállítani egy eszközt, hogy Bluetooth-on keresztül adatokat küldjön és fogadjon (vagy éppen internetkapcsolatot biztosítson).

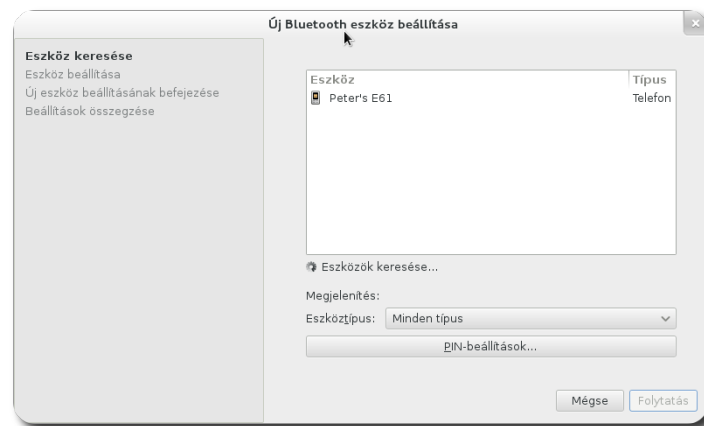
Ha számítógép rendelkezik Bluetooth interfésszel, egy Bluetooth ikon található a felső panelen, erre kattintva láthatóak a lehetőségek. Ahhoz, hogy bármilyen Bluetooth eszközzel kommunikáljunk, be kell kapcsoljuk az interfészt a Bluetooth felirat melletti csúszkával. Ezt követően új eszköz hozzáadásához válasszuk az **Új eszköz beállítása** lehetőséget, ekkor egy segédalkalmazás végigvezet bennünket a beállítás egyes lépéseiben.

Új eszköz beállítása

A segédalkalmazás első oldalán ki kell válasszuk az eszközt a listából, mellyel párosítani szeretnénk számítógépünket, ehhez az eszköznek bekapcsolt Bluetooth-szal kell rendelkeznie, mely látható a többi eszköz számára. Válasszuk ki a „látható” eszközök listájából a beállítani kívánt készüléket, majd kattintsunk a **Folytatás** gombra.

13. Az adataink biztonsága érdekében minden adatkommunikációt meg kell erősíteni nem összepárosított eszközökkel. A párosított eszközök azonban megbízhatóként kerülnek eltárolásra, így csak egyszer kell megerősítenünk az ilyen kapcsolatokat.

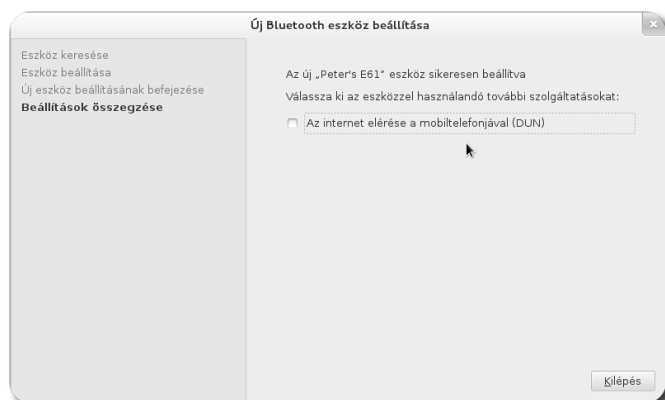
Párosítandó eszköz kiválasztása

Ahhoz, hogy az eszközöket ne lehessen ismeretlenek által párosítani, a SuliX Professional generál egy kódot, melyet a készüléken beütve készen is vagyunk az eszközeink párosításával. Amint megadtuk a jelszót az eszközön, a segédalkalmazás a következő oldalra lép automatikusan.

Eszközön megadandó jelszó

Amennyiben egy mobiltelefonnal párosítjuk számítógépünket, a SuliX Professional felajánlja, hogy internetezhessünk a készüléken keresztül, ehhez pipáljuk be **Az internet elérése a mobiltelefonon keresztül** lehetőséget. A kilépés gombra kattintva bezárhatjuk a segédalkalmazást a **Kilépés** gomb segítségével, ezt követően már bármikor küldhetünk és fogadhatunk fájlokat bármiféle megerősítés nélkül.

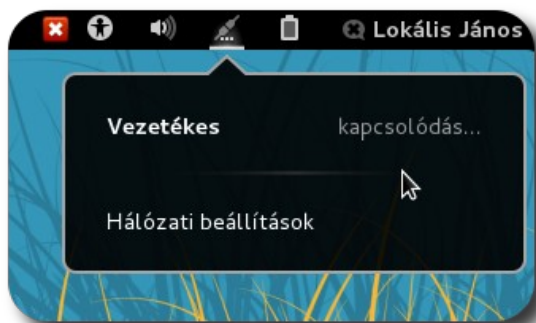

Internet engedélyezése mobiltelefon esetén

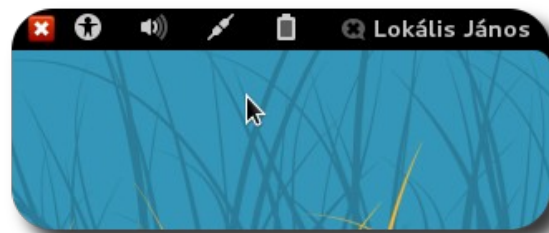
A SuliX Professional hálózati használata

Csatlakozás vezetékes hálózathoz

Ha a számítógépünket hálózatra szeretnénk csatlakoztatni és vezetékes hálózatunk van, csatlakoztassuk a hálózati kábelt a számítógép hálózati kártyájának csatlakozójába, a SuliX Professional ezt követően automatikusan csatlakozik a hálózathoz, erről a jobb felső sarokban megváltozott hálózati ikon is tájékoztat bennünket. Erre kattintva tájékozódhatunk a hálózat állapotáról is.

Kapcsolódás vezetékes hálózathoz

Hálózatot jelző ikon

Csatlakozás vezeték nélküli hálózathoz

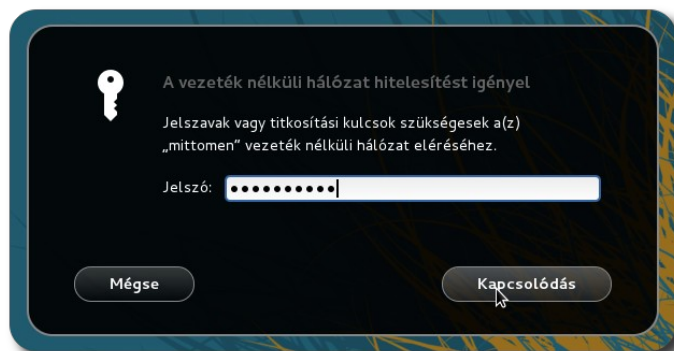
Amennyiben a számítógépünkben van vezeték nélküli hálózati kártya és elérhetőek vezeték nélküli hálózatok, a listából válasszuk ki a kívánt hálózatot. A hálózatok neve mellett egy ikon jelzi, hogy milyen erős a vezeték nélküli hálózat jele, ez meghatározza, hogy mennyire lesz stabil a kapcsolatunk (gyenge jel esetén megszakadhat a kapcsolat időnként), illetve a gyenge jel sebességcsökkenést is eredményezhet. Válasszuk ki a listából a hálózatot, melyhez csatlakozni kívánunk és kattintsunk rá a nevére, ekkor a rendszerünk csatlakozni próbál a hálózathoz.

A vezeték nélküli hálózatokat általában jelszóval védik le az illetéktelen használat ellen. Amennyiben a vezeték nélküli hálózat védett – ezt egy kis lakat jelzi

a listában a hálózat neve mellett –, a csatlakozási kísérletkor megjelenik egy ablak, melybe be kell írunk a csatlakozáshoz a hálózat jelszavát.

Elérhető vezeték nélküli hálózatok listája

Védett vezeték nélküli hálózat jelszavának beírása

Rejtett vezeték nélküli hálózathoz is csatlakozhatunk, ehhez ismerni kell azonban a hálózat nevét. A rejtett hálózat attól rejtett, hogy nem hirdeti magát – mint a láthatóak –, ezért a listában sem jelenik meg. Ha rejtett hálózathoz szeretnénk kapcsolódni, indítsuk el a **Hálózati kapcsolatok** programot a Tevékenységek közül, majd a **Vezeték nélküli** fül alatt kattintsunk a **Hozzáadás** gombra, majd a megjelenő ablakban adjuk meg a hálózat nevét (SSID). Amennyiben jelszóval védett a hálózat, a **Vezeték nélküli biztonság** fül alatt adhatjuk meg a titkosítás módját és az azonosításhoz szükséges adatokat.

Ha kapcsolódtunk egy vezeték nélküli hálózathoz, a panelen egy kis állapotikon mutatja a jel erősségét.

Mobil internet kapcsolat beállítása

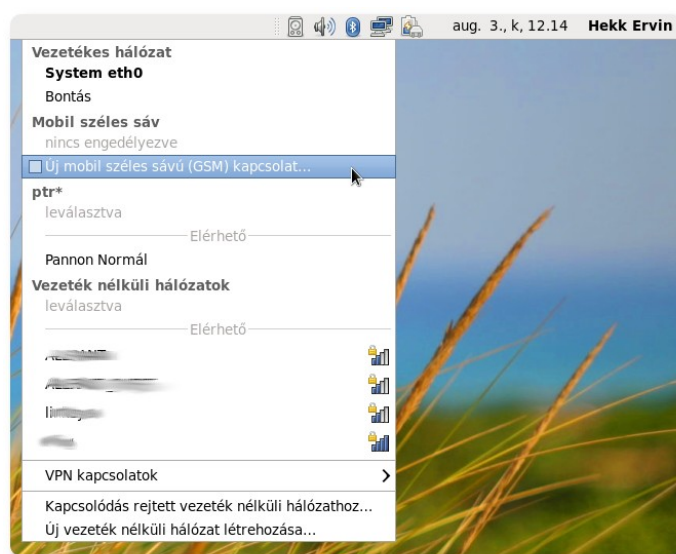
Napjainkban egyre elterjedtebbek a mobilinternet-előfizetések. Ennek oka, hogy a internetfelhasználók szeretnek mobilak lenni. A mobilinternet-előfizetés lényege, hogy nem köt bennünket helyhez az internetszolgáltató, egy mobilte-

lefon vagy egy speciális modem segítségével a mobiltelefon-szolgáltatók hálózatát használva kommunikálhatunk az interneten.

A SuliX Professional is támogatja a mobilinternetet, néhány egyszerű lépésben beállíthatjuk a kapcsolatunk részleteit és máris használhatjuk internetezésre. Feltételezzük, hogy valamelyik szolgáltatóval kötött egy szerződést és egy élő szerződéssel, valamint a megfelelő eszközzel is rendelkezik.

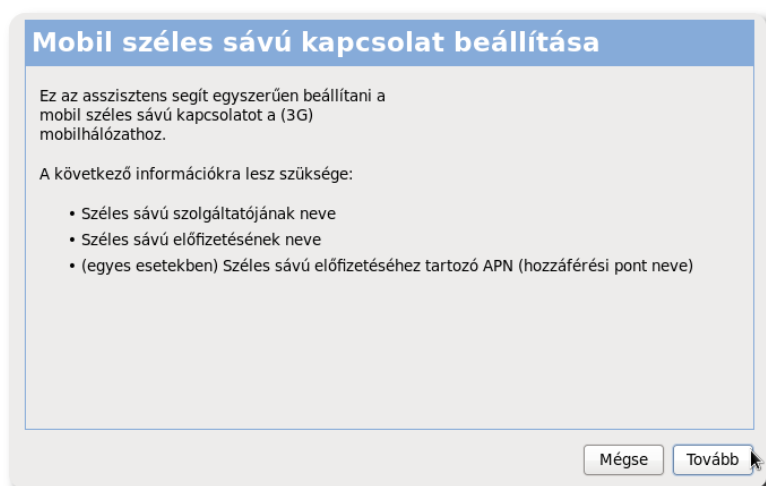
Először tekintsük meg, hogyan lehet egy ezt támogató mobiltelefon segítségével csatlakozni az internetre. A mobiltelefon csatlakozhat vezetékkel (általában USB kábellel) a számítógéphez, de kényelmes lehet egy Bluetooth kapcsolat is a két eszköz között. A Bluetooth kapcsolat beállításáról a Bluetooth eszköz hozzáadása fejezetben olvashat a 44. oldalon.

Ha csatlakoztatta a telefont a számítógéphez USB kábel vagy Bluetooth segítségével, a fenti kapcsolatokat vezérlő ikonra kattintva az alábbihoz hasonló menü kell fogadja.

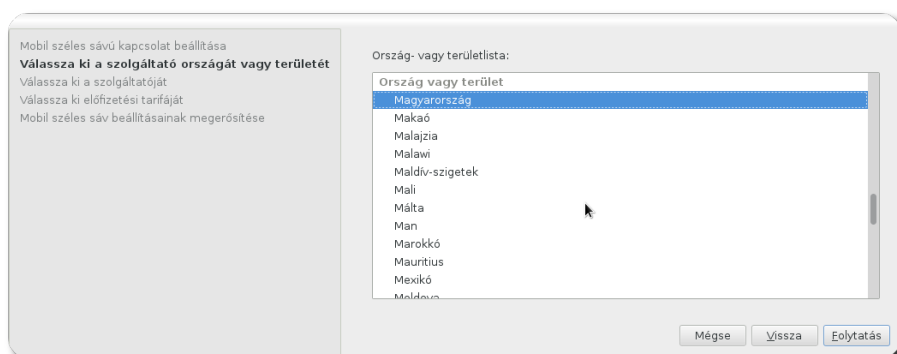
Mobil széles sáv beállítása (1)

Ha az **Új mobil széles sávú GSM kapcsolat** pontra kattint, megnyílik a beállító-alkalmazás, mely végigvezeti a beállítás lépésein.

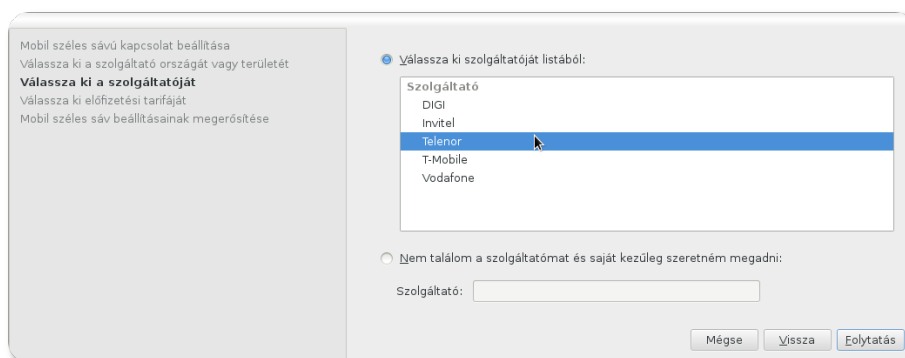
Mobil széles sáv beállítása (2)

Először ki kell választani azt az országot, ahol a szolgáltató van. Ez a legtöbb esetben Magyarország lesz.

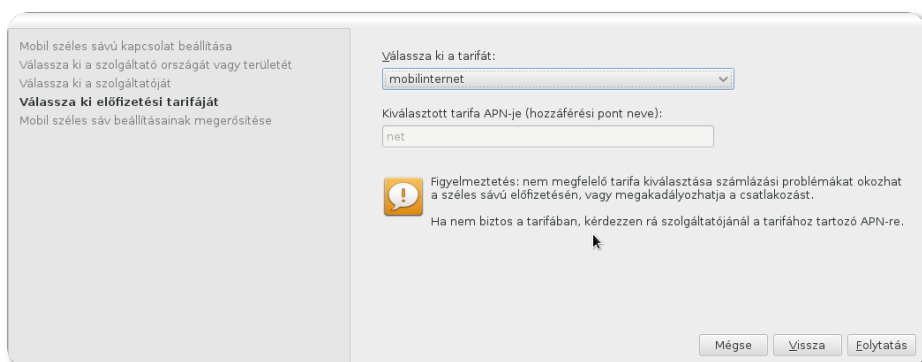
Mobil széles sáv beállítása – Ország kiválasztása

Az adott ország mobiltelefon-szolgáltatóinak listájából válassza ki a sajátját.

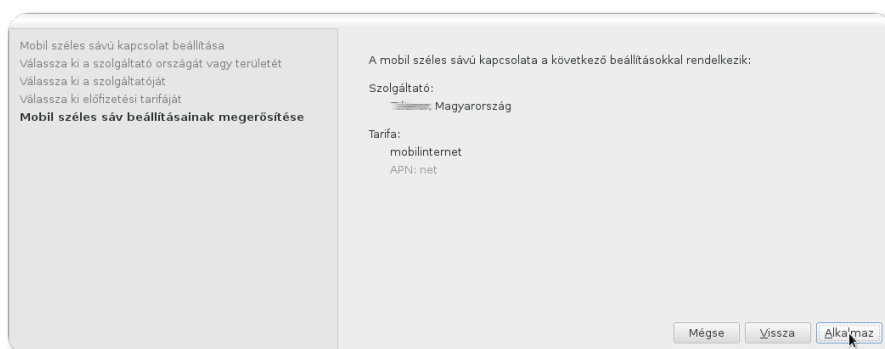
Mobil széles sáv beállítása – Szolgáltató kiválasztása

Ezt követően meg kell adnia a tarifáját, vagy a tarifához tartozó hozzáférési pont nevet. Ha nem ismeri, érdeklődjön mobilszolgáltatójánál.

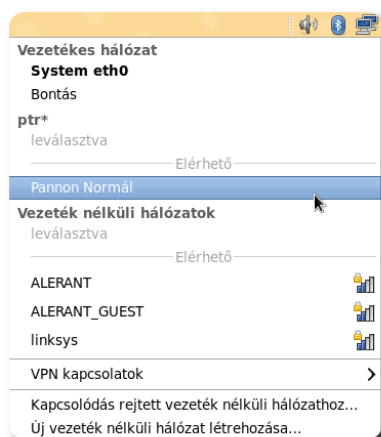
Mobil széles sáv beállítása – Tarifa kiválasztása

Ezután láthatja a beállított kapcsolat összegzését, ha ez rendben van, kattintson az **Alkalmaz** gombra. Ezután a mobil széles sávú kapcsolata használatra kész.

Mobil széles sáv beállítása – Összegzés

Ha használni szeretné a kapcsolatot, kapcsolja be a mobileszközt, majd a hálózat aktiválásához kattintson a fenti panel jobb felső sarkában lévő számítógép-ikonra és a lenyíló menüből válassza ki a kívánt kapcsolatot. A rendszer ezt követően automatikusan csatlakozik.

Kapcsolódás mobil széles sávú hálózatra

Az alapértelmezett webböngésző indítása

Az első bejelentkezéskor kiválasztott böngésző indításához kattintsunk a tálcra felső kék világháló-ikonjára, mely az alapértelmezett böngészőt indítja el számunkra. A fenti cím-mezőbe írjuk be egy weblap címét, melyet szeretnénk megtekinteni, például *sulix.hu*, majd nyomjuk le az Enter billentyűt, így az operációs rendszerünk honlapját fogjuk látni. Itt különböző helyekre kattintva navigálhatunk az oldalon, böngészhetünk illetve leírásokat olvashatunk rendszerünkről.

Böngésző indítása

Webböngészők használata

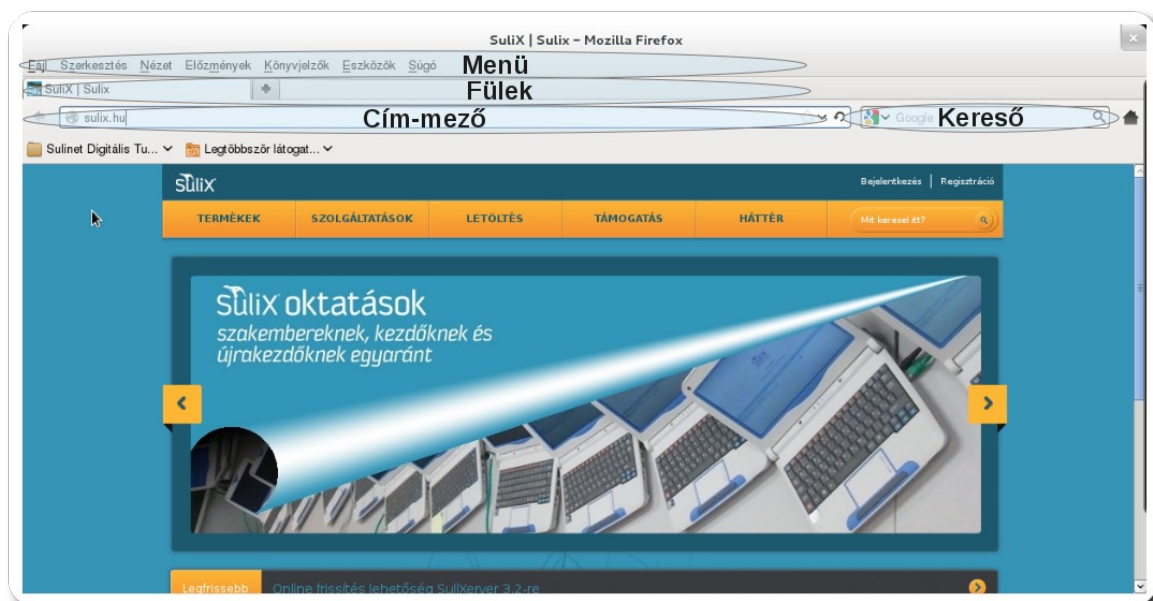
A böngésző legfontosabb része a cím-mező, ide írjuk be a meglátogatni kívánt webhely címét. Egyszerre több webhelyen is tartózkodhatunk, ez olyan, mintha több böngésző is futna, de a kényelem és a jobb áttekinthetőség érdekében ezen oldalak fülekbe vannak rendezve.

Ha keresni akarunk a weben Firefox, a címsor melletti kereső mezőbe írhatjuk be, mit keresünk. Érdekes címszavakat írni ide, például „carbonara recept”, Chrome böngésző esetén a címsor szolgál keresőként is, tehát a webcím helyére kell beírjuk a keresni kívánt kifejezést.

Ha egyszerre több oldalt kívánunk meglátogatni, nyissunk új fület a **fülek** eszköztár + jelére kattintva.

A könyvjelző eszköztár a könyvjelzőink tárolására szolgál. A könyvjelző egy olyan bejegyzés, ami tartalmaz egy webcímet és emlékeztető szöveget, amiről tudni fogjuk később, hogy milyen webcímet jelöl.

A web és a böngésző használatáról bővebben olvashat A web használata címet viselő fejezetben a 91. oldalon.

A Firefox webböngésző ablaka és részei

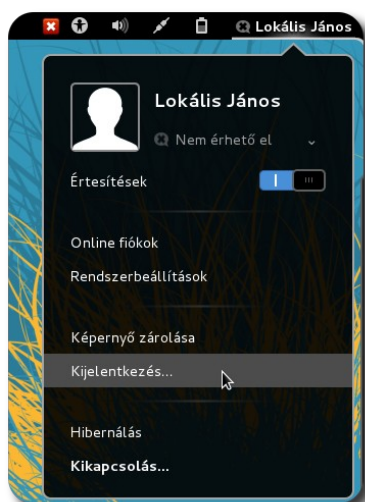
A Chrome webböngésző ablaka és részei

Felhasználóváltás, kijelentkezés, kikapcsolás

Munkamenet befejezése

Ha mi befejeztük a számítógépünk használatát, de nem szeretnénk még kikapcsolni (mert még valaki más is használni akarja például), **ki kell jelentkeznünk** a rendszerből. A **kijelentkezés**kor minden általunk futtatott programot kilépésre kényszerítünk, majd az operációs rendszer visszatér a bejelentkező képernyőhöz.

A kijelentkezéshez egyaránt kattintsunk a felhasználónevünkre a jobb felső sarokban, és válasszuk a **Kijelentkezés** lehetőséget. A kijelentkezést meg kell erősítenünk egy ablakban. Ha mégsem szeretnénk kijelentkezni, kattintsunk a **Mégse** gombra. Egy perccel a kijelentkezés kiválasztása után a számítógépünk automatikusan kijelentkezik, ha nem választottunk. Ennek oka, hogy ha csak rákattintunk a kijelentkezésre és felállunk a számítógéptől, akkor se maradjunk bejelentkezve.

Kijelentkezés

Kijelentkezés megerősítése

Számítógépünk kikapcsolása

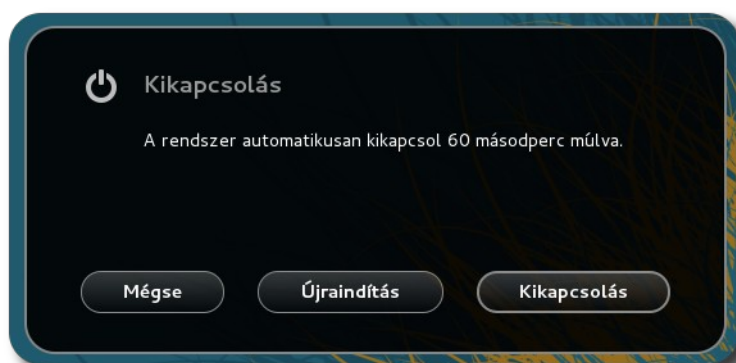
Ha befejeztük a számítógép használatát és ki szeretnénk kapcsolni a számítógépet, kattintsunk a jobb felső sarokban a felhasználónevünkre, majd válasszuk

a **Kikapcsolás** lehetőséget. A kikapcsolást a **Ctrl+Alt+Delete** billentyűkombinációval is kezdeményezhetjük.

Ezután egy dialógusablak jelenik meg, ahol két leállítási lehetőség közül választhatunk, illetve ha nem választunk semmit, a számítógép automatikusan kikapcsol 60 másodperc múlva. A **Kikapcsolás** választva a számítógépünk kilép a nyitott programokból és kikapcsol. Bekapcsoláskor újra be kell lépni és minden programot újra elindítani. Ha valami furcsa, szokatlan dolgot tapasztaltunk a számítógép működése közben, vagy frissítés után a frissítő alkalmazás a rendszer újraindítását javasolta, válasszuk az Újraindítás lehetőséget. Ekkor a számítógépünk kikapcsol, majd rögtön bekapcsol.

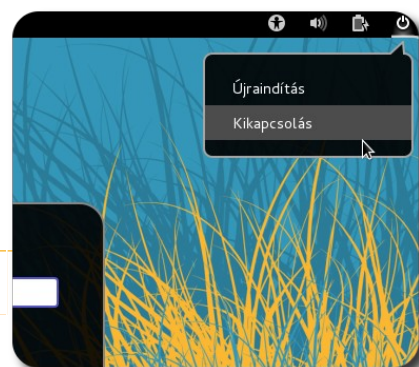
Számítógép leállítása

Kikapcsolás vagy újraindítás kiválasztása

☰ hosszabb időre hagyjuk ott a számítógépet, de szeretnénk a munkát onnan folytatni, ahol abbahagytuk, a **Hibernálást** válasszuk. A hibernálás során a memória tartalma a merevlemezre kerül és a számítógép nem fogyaszt villamosenergiát hibernált állapotban.

Ha a bejelentkező-képernyőről szeretnénk újraindítani, vagy kikapcsolni számítógépünket, a jobb

Kikapcsolás a bejelentkező-képernyőn

felső sarokban lévő kikapcsoló-gombra, majd válasszuk a megfelelő lehetőséget.

Gyakorló feladatok az „Első lépések SuliX Professional rendszerünkkel” című fejezethez

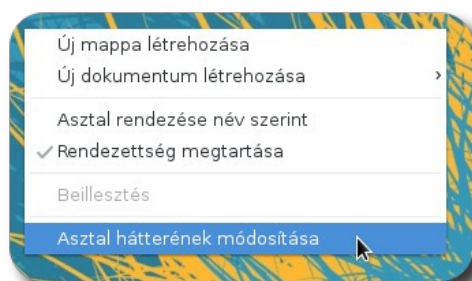
- Jelentkezzen be!
- Nyisson egy fájlkezelőt, rejtse el (minimalizálás), hogy ne látszódjon az ablak! Ezután nagyítsa ki maximális méretűre, majd zárja be!
- Nyissa meg a saját mappáját az asztalon!
- Hozzon létre új, üres fájlt a fájlkezelő segítségével, nyissa meg, írjon bele szöveget például a Gedit programmal majd csukja be!
- Állítsa be a fájl jogosultságait, hogy csak Ön olvashassa a fájlt és senki ne írhasa!
- Hozzon létre új mappát a fájlkezelő segítségével!
- Másolja át a fájlt a mappába!
- Helyezze a kukába az eredeti fájlt!
- Állítsa vissza a kukából a törölt fájlt!
- Hozzon létre tar.gz archívumot az újonnan létrehozott mappából!
- Indítsa el az alapértelmezett webböngészőt!
- Nézze meg a SuliX Professional honlapját (sulix.hu)!
- Állítsa be az összes alkalmazásra vonatkozó hangerőt egy alacsony értékre!
- Jelentkezzen ki!
- Indítsa újra a számítógépet bejelentkezés nélkül!

Rendszerünk testreszabása és beállítása

Ahhoz, hogy számítógépünket kényelmesen használhassuk, érdemes testreszabnunk, azaz számunkra megfelelő beállításokat alkalmazni. Kezdjük a testreszabást a felhasználói felület kinézetének beállításával.

Asztalháttér megváltoztatása

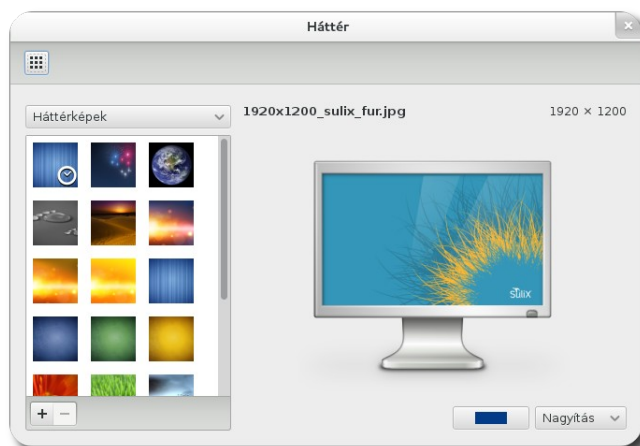
Az asztal háttérének megváltoztatásához kattintsunk a munkaasztalra jobb egérgombbal, majd a megjelenő helyi menüből válasszuk az **Asztal háttérének módosítása** lehetőséget¹⁴.

Munkaasztal helyi menüje a háttér megváltoztatásával

A megjelenő ablakban jó néhány kép szerepel, válasszuk ki a nekünk legjobban tetszőt és kattintsunk rá, ez lesz az asztalunk háttere. A kiválasztott kép azonnal beállításra kerül asztalháttérként, az ablakot nyugodtan bezárhathatjuk. A beállított háttérrel későbbiekben bármikor megváltoztathatjuk ezen a módon.

Ha saját fényképet, rajzot vagy grafikát szeretnénk asztalháttérként használni, válasszuk a legördülő

Munkaasztal háttérének kiválasztása

14. Ugyanezt az ablakot megnyithatjuk a Rendszerbeállítások - Háttér alatt is.

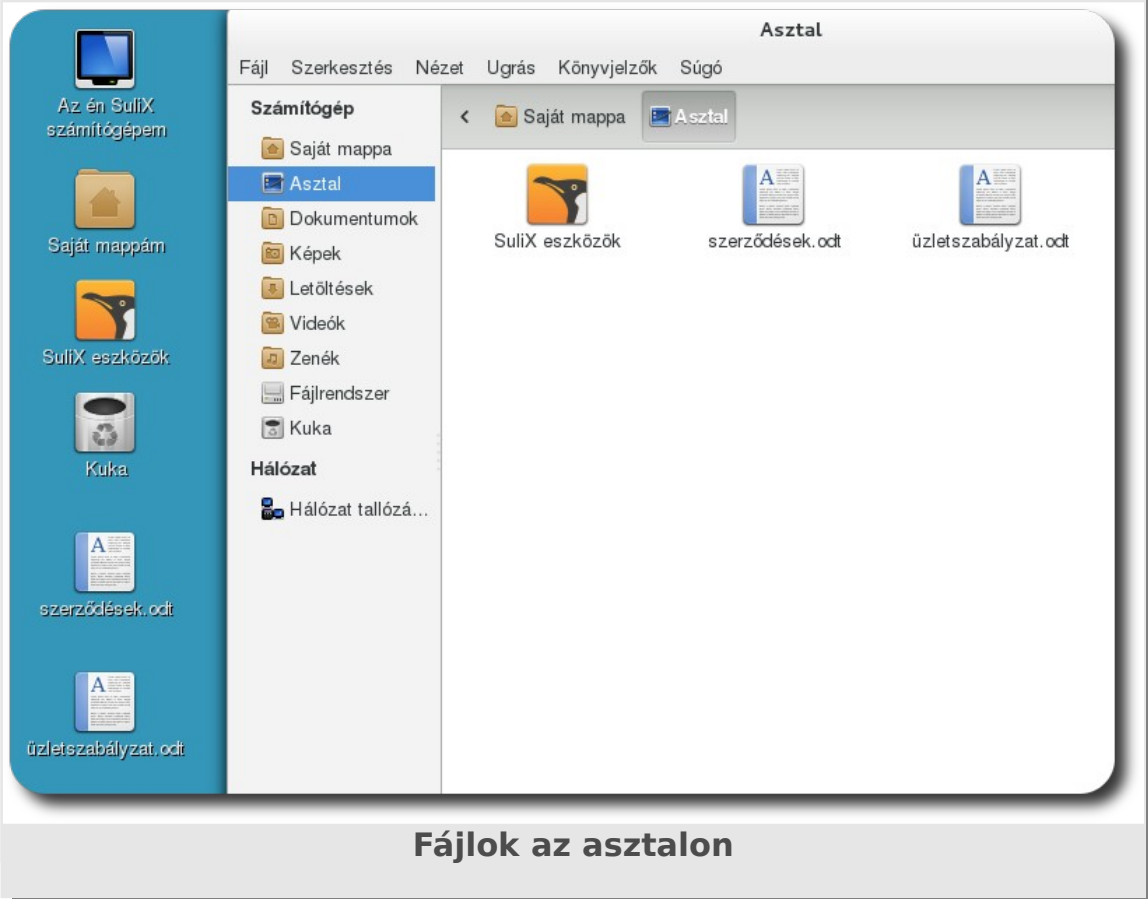
menüből a **Képek mappa** lehetőséget. A rendszer átfésüli a Képek mappánkat és az ott talált képeket kínálja fel lehetséges háttérként.

Ikonok az asztalon

Az asztal azon kívül, hogy háttérképet nyújt és ezzel javítja a felhasználói élményt, különféle fájlokat és indítóikonokat is tárolhat. A saját mappánk tartalmaz egy **Asztal** nevű mappát, az ide helyezett fájlok és mappák látszanak majd az asztalon.

Egy hétköznapi példa:

Hekk Ervin rengeteg dokumentummal dolgozik munkája során, ám van néhány, melyet óránként vagy még gyakrabban kell megnyitnia. Ezeket a gyakran használatos dokumentumokat az Asztalon tárolja, így csak kétszer rákattint az asztalon és rögtön megnyithatja.

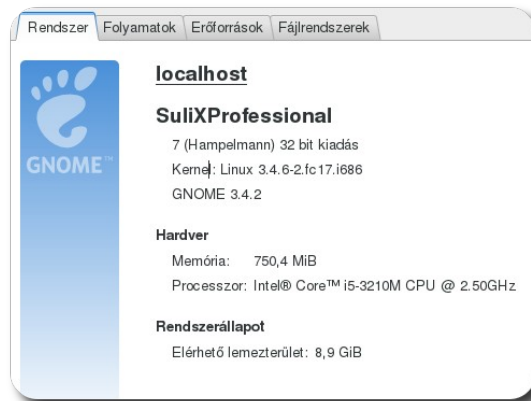
Fájlok az asztalon

Rendszerünk alapadatai és futó folyamatai

Ha kíváncsiak vagyunk a számítógépünk memóriájára, processzorára vagy a szabad lemezterületre, nyissuk meg a **Rendszerfigyelő** programot, az alkalmazás megjeleníti a kívánt információkat. Ha a futó programok erőforrás-felhasználására vagyunk kíváncsiak, az egyes fülek alatt megtalálhatjuk a minket érdeklő információkat.

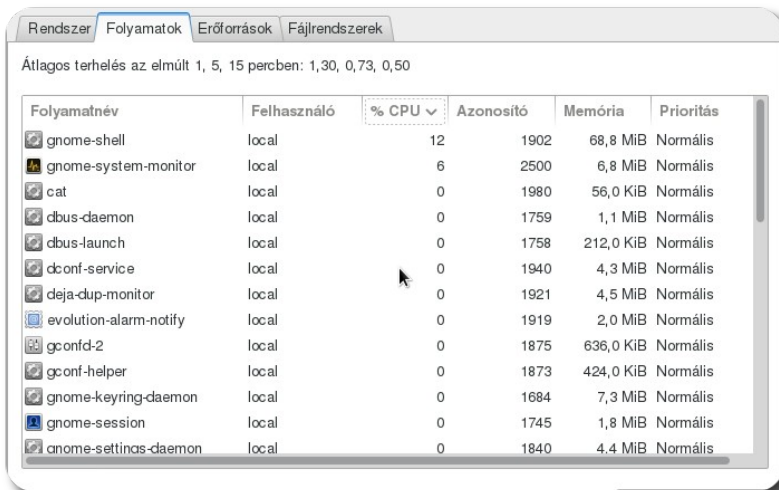

Rendszerfigyelő indítása

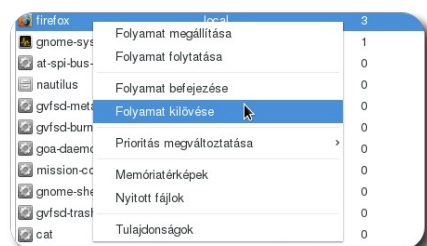

Rendszerünk alapadatai

Ha kíváncsiak vagyunk arra, hogy milyen programok futnak és azok milyen erőforrásokat „fogyasztanak”, kattintsunk a **Folyamatok** fülre, ahol a fejlécekre kattintva beállíthatjuk, mi alapján lássuk rendezve az egyes folyamatokat. Ha lassabbnak érezzük a számítógép működését a megszokottnál, érdemes a processzorhasználat alapján rendezni (% CPU) az alkalmazásokat, és a gyanúsán sokat használó folyamatokat a folyamat nevére jobb egérgombbal kattintva a helyi menüből **befejezni** vagy **kilőni**.

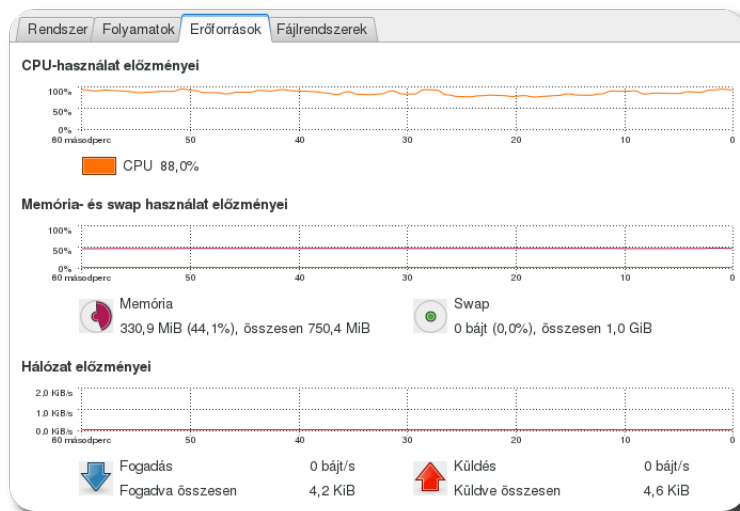

Futó folyamatok áttekintése

Folyamat befejezése

Ha a processzorhasználatra és a memória használatára vagyunk kíváncsiak a teljes rendszerre nézve, az **Erőforrások** fülön nyomon követhetjük a változásokat.

A rendszerünk erőforrásainak felhasználása

A rendszerfigyelő alkalmazás a fájlrendszereken elérhető helyet is nyomon követi, ezt a **Fájlrendszerek** fül alatt tekinthetjük meg.

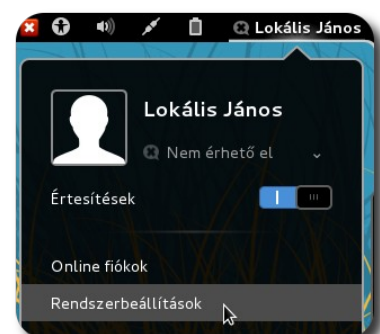
Eszköz	Könyvtár	Típus	Összesen	Szabad	Elérhető	Használt
/dev/mapper/vgSulix-lv_root	/	ext4	17,6 GiB	9,5 GiB	8,6 GiB	8,1 GiB
/dev/sda1	/boot	ext4	297,2 MiB	248,8 MiB	233,8 MiB	48,4 MiB

Szabad hely az egyes fájlrendszereken

Rendszerünk beállításai

A rendszer beállításainak nagy részét a **Rendszer-eszközök** segítségével tehetjük meg, melyet a jobb felső sarokban a felhasználónevünkre kattintva indíthatunk el.

Fontos megjegyeznünk, hogy a beállítások többsége csak az adott felhasználót érinti, a többi felhasználóra nincsenek hatással. A teljes rendszert, vagy más felhasználókat is érintő beállítások megtétele rendszergazdai jogosultságokhoz kötött.

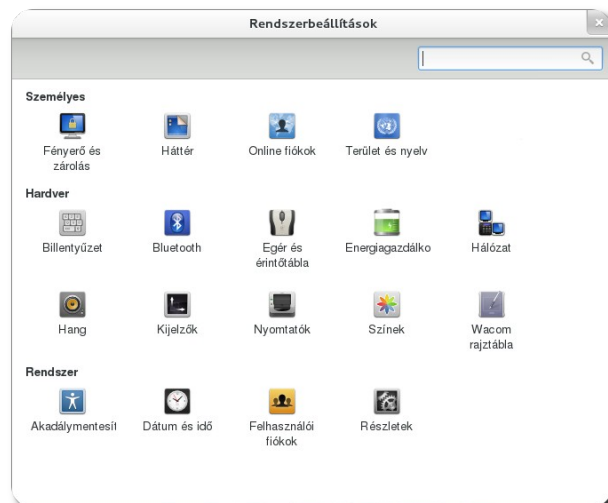

Rendszerbeállítások indítása

Tekintsük át, melyik hogy miket állíthatunk be az egyes menük segítségével:

- **Hardverbeállítások** tehetők, azaz a számítógép beviteli eszközeinek beállításai, valamint a hangkezelés és energiagazdálkodás beállításai megváltoztathatóak
- az **Internettel és hálózattal** kapcsolatosan a hálózati kapcsolatunkat kezelhetjük, fájlmegosztást állíthatunk be, valamint távoli géphez csatlakozhatunk, illetve **Bluetooth** kapcsolatot állíthatunk be másik eszközzel
- a **Megjelenést** szabhatjuk át, tehát a felhasználói felület kinézetét változtathatjuk meg
- a **Rendszer** viselkedésének felhasználói részét módosíthatjuk
- a minket érintő **személyes beállítások** megtételére van módunk

Most pedig vegyük át a legfontosabb pontokat és hogy mit állíthatunk segítségükkel. Ha vissza kívánunk térni az egyes beállítási képernyőktől a kezdőképernyőhöz, kattintsunk a bal felső négyzetrács gombra.

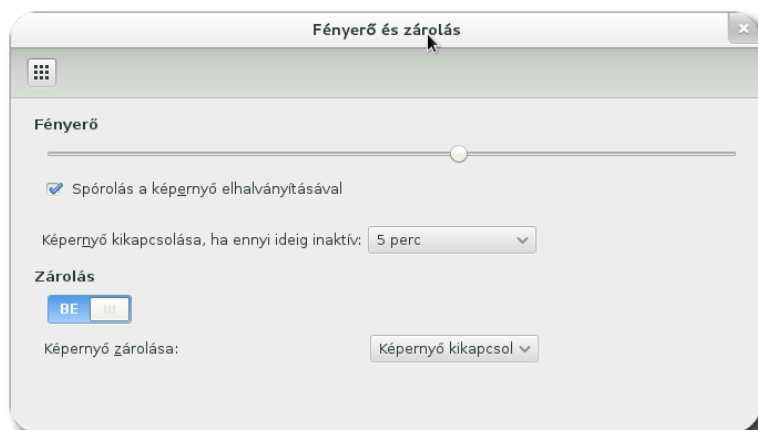
Rendszerbeállítások lehetőségei

Fényerő és zárolás

A hordozható számítógépek esetében a képernyő fényerejét ebben a menüpontban állíthatjuk be a csúszka segítségével. Ha bepipáljuk a **Spórolás a képernyő elhalványításával** lehetőséget, a rendszer tétlenség esetén lejjebb veszi a képernyő fényerejét, a munka folytatásakor pedig az eredeti értékre állítja vissza az egér megmozdításakor vagy egy billentyű leütésekor.

Ha nem vagyunk a számítógépnél, a monitort károsíthatja a folyamatos állókép. Ezt megakadályozandó beállíthatjuk, hogy mennyi idő letelte után kapcsoljon ki a monitor, így nem „ég bele” az állókép a monitor képernyőjébe. Ezt a **Képernyő kikapcsolása, ha ennyi ideig inaktív** legördülő menüben állíthatjuk be 1 perc és 1 óra közti értékre.

Beállíthatunk jelszavas védelmet is, tehát ha otthagyjuk a számítógépünket és elmegyünk valahová, csak a jelszavunk beírása után lehet folytatni a számítógépünk használatát, így illetéktelen személy nem fér hozzá a munkánkhoz, nem látja, mit csináltunk. Ezt a zárolás engedélyezésével tehetjük meg. Megadhatjuk tovább azt is, hogy mikor történjen a zárolás: a képernyő kikapcsolása-kor vagy csak egy megadott idő elteltével.

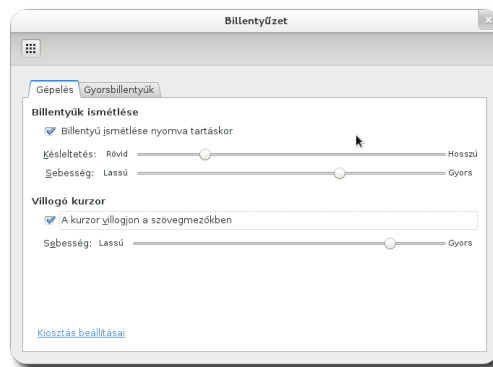
Képernyő fényerejének és kikapcsolásának beállítása

Háttér

Az asztal háttérét állíthatjuk be a Asztalháttér megváltoztatása fejezetben (59. oldal) ismertetett módon.

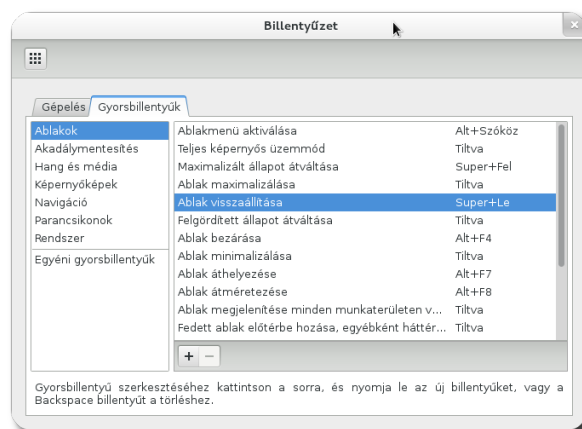
Billentyűzet

A billentyűzet pontban a **Gépelés** fülön a nyomva tartott billentyű és a kurzor viselkedését módosíthatjuk. Beállíthatjuk, hogy legyen-e billentyű-ismétlés nyomva tartáskor és mennyi idő elteltével, illetve villogjon-e a kurzor és milyen sebességgel.

Billentyűzet beállításai

A Gyorsbillentyűk fül alatt különböző parancsokhoz vehetünk fel gyorsbillentyűket. Válasszuk ki a parancsot, kattintsunk a sorra és nyomjuk le a billentyű-kombinációt.

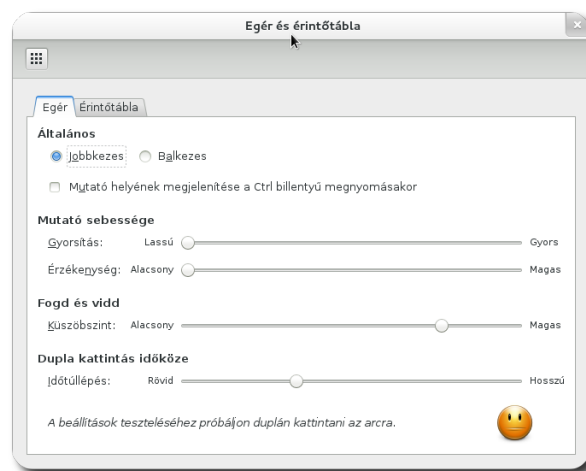

Gyorsbillentyűk felvétele és szerkesztése

Egér és érintőtábla beállításai

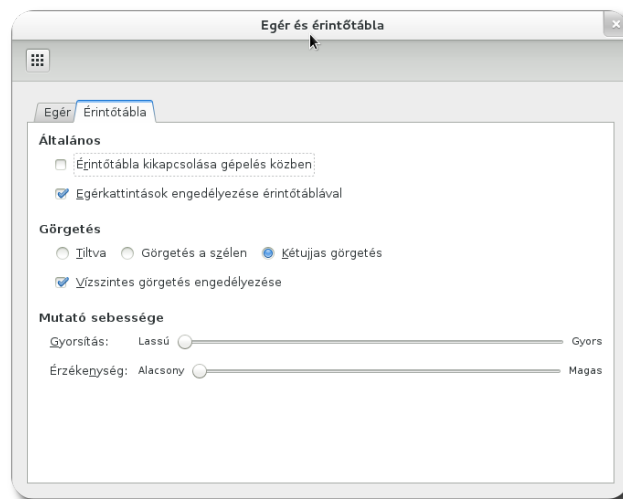
Az **Egér és érintőtábla** pontba a pozicionáló eszközök működését változtathatjuk meg. Az **Egér** fülön beállíthatjuk, hogy jobb, vagy balkezesként használjuk az egeret, milyen gyorsan mozogjon az egérmutató az egér mozgására, vagy milyen gyorsan kelljen kattintani a dupla kattintáshoz.

A mutató sebességét a csúszkákkal szabályozhatjuk, ezáltal meghatározhatjuk, hogy az egér mozgását milyen gyorsan kövesse a kurzor. Lassú beállítások esetén kis egérmozdulatokra a kurzor sem fog sokat mozogni. Gyors beállítások mellett az egér kisebb mozdulatára is többet mozdul majd el a kurzor. Nincsenek általános érvényű tanácsok, mindenkinek meg kell találnia a számára kényelmes beállítást. A dupla kattintás idejének finomhangolását is ezen a beállítófelületen végezhetjük el a csúszka mozgatásával. Ha valaki a bal kezével szeretné használni az egeret és a két egérgomb szerepét szeretné felcserélni, a **Balkezes** egérbeállítással teheti meg a beállítást.

Egér beállításai

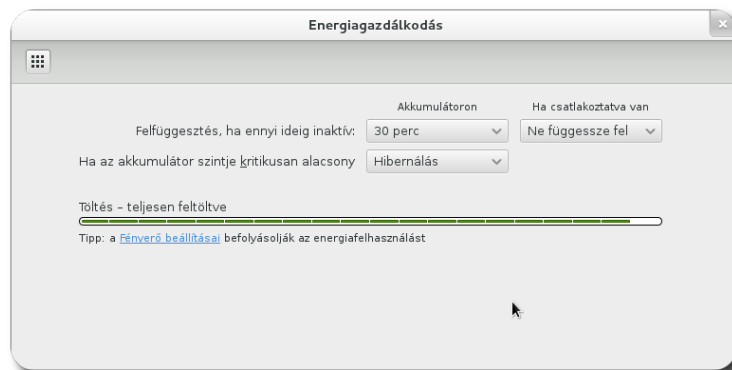
Ha a rendszer azt érzékeli, hogy van érintőtábla is a számítógépben, megjelenik az **Érintőtábla** fül is, ahol beállíthatjuk, hogy érzéketlen legyen-e az érintőtábla képelés közben (gépeléskor nem kattintunk véletlenül az érintőtáblán), lehessen-e kattintani is az érintőtáblával, lehessen-e görgetni az érintőtáblával és hogyan, vagy milyen gyorsan mozogjon az érintőtábla hatására az egérkurzor.

Érintőtábla beállításai

Energiagazdálkodás beállításai

A számítógép energiafogyasztását is befolyásolhatjuk a SuliX Professional segítségével. Az **Energiagazdálkodás** pontban megadhatjuk, hogy a számítógépünk mennyi inaktivitás után kerüljön készenlétbe, illetve mi történjen kritikusan alacsony akkumulátor töltöttség esetén. Ez utóbbi opció csak hordozható számítógép használatakor jelenik meg.

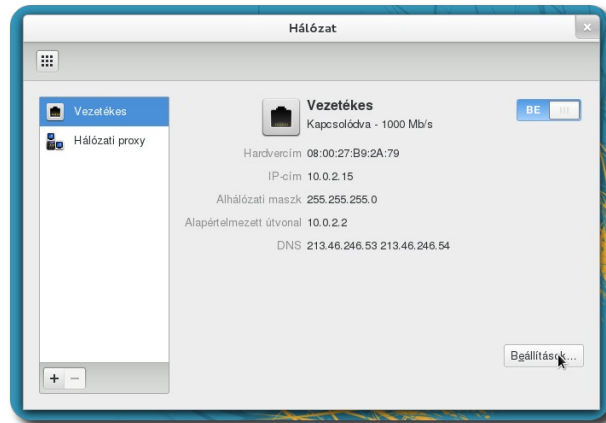

Energiagazdálkodás beállításai

Hálózat beállításai

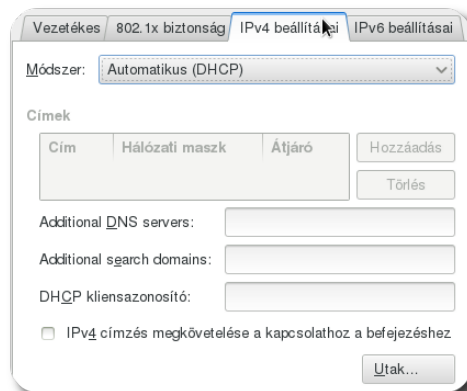
A **Hálózat** alatt szabhatjuk meg a hálózati kapcsolatok minden apró részletét. Ha módosítani szeretnénk egy kapcsolat részleteit, jelöljük ki a kapcsolatot a baloldali listában, majd kattintsunk a jobboldali szerkesztés gombra. **Figye-**

lem! Az itt tett módosítások akár a hálózat kapcsolatunkat is felfüggeszthetik. Csak olyan beállításokat módosítsunk, melyekről tudjuk, hogy micsoda.

Hálózat részletei

Felül a kapcsolat neve látható. Az IPv4 beállításai fül alatt adhatunk meg fix IP címet a kapcsolatunknak, vagy állíthatunk be DHCP-t. A többi beállítást csak a szakértőknek tanácsos megváltoztatni.

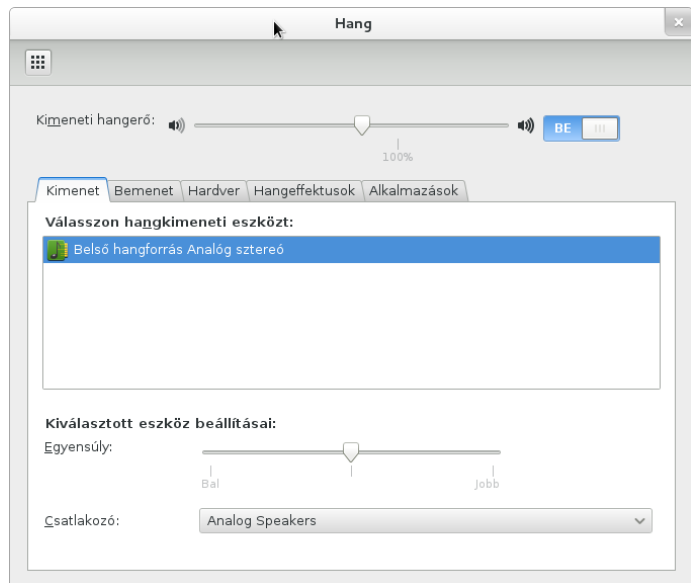
DHCP vagy fix IP beállítása

Hangok beállítása

A Hang pontban a rendszer hangeszközeit állíthatjuk be, illetve a rendszerhangok témáit.

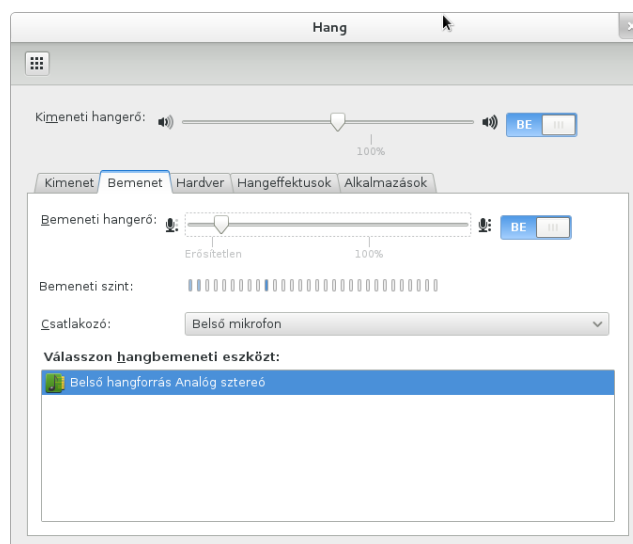
A felső **Kimeneti hangerő** csúszkával az összes programra vonatkozó hangerőt állíthatjuk be. A fenti panelen lévő hangerőszabályzótól eltérően itt az ajánlott legnagyobb hangerőnél is magasabbra vehetjük a kimenő jelszintet.

A **Kimenet** fül alatt kiválaszthatjuk, hogy melyik hangeszközt kívánjuk használni (amennyiben több van), illetve azt is, hogy annak melyik kimenetét csatlakozóját. Ha az egyik hangszóró irányába kívánjuk eltolni az egyensúlyt, az **Egyensúly** csúszkát mozgassuk bal vagy jobb irányba.

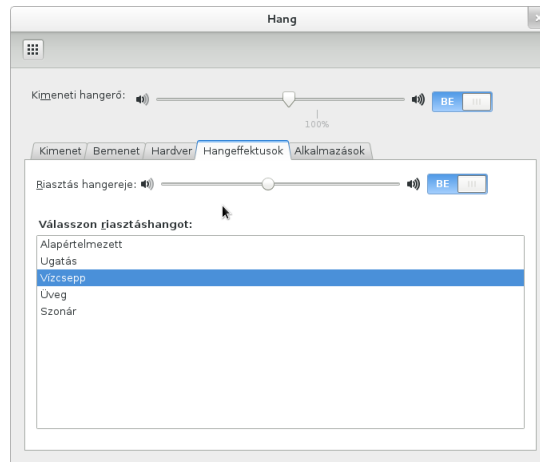
Kimenet beállításai

A **Bemenet** fülön – hasonlóan a Kimenet fülhöz – kiválaszthatjuk a használni kívánt hangeszközt és a bemeneti csatlakozót, illetve a bemenet jelszintjét. Az bemenet aktuális jelszintjét egy grafikon mutatja.

Bemenet beállításai

A **Hangeffektusok** alatt állíthatjuk be a rendszer értesítéseinek témáját (pl. Vízcsepp), illetve annak hangerejét.

Hangeffektusok módosítása

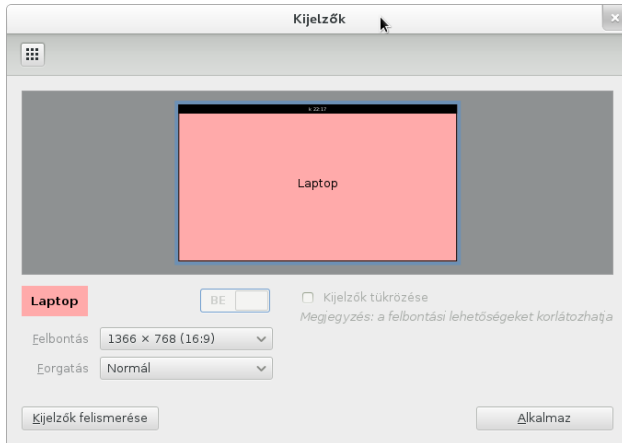
Az **Alkalmazások** fül alatt az egyes futó és hangot adó programok hangerejét módosíthatjuk programok szerint.

Kijelzők

A monitor(ok) felbontását a **Kijelzők** pontban állíthatjuk be. Itt állíthatjuk be azt is, ha külső kivetítőt szeretnénk használni, vagy több monitort. A kiválasztott felbontást az **Alkalmaz** gombra kattintva állíthatjuk be. A rendszer ezután egy dialógusablakban megkérdezi bennünket, hogy jók-e az új beállítások – melyre 30 másodpercen belül válaszolnunk kell, különben visszaállítja az eredeti felbontást. Így hibás beállítások esetén ha nem látunk semmit, várjuk meg az eredeti beállítások visszaállítását vagy nyomjuk le az Esc billentyűt, tehát nem alkalmazunk hibás, nem működő értékeket. Ha a monitor típusának felismerése megtörténik, azaz látjuk a monitor nevét a képen, a rendszer nem kínál fel a monitor által meg nem jeleníthető értékeket.

Ha a kivetítőt nem kiterjesztett monitorként kívánjuk használni, pipáljuk be a **Kijelzők tükrözése** lehetőséget, így a számítógép monitorán és a kivetítőn azonos kép jelenik meg.

RENDSZERÜNK TESTRESZÁLLÍTÁSA

Felbontás beállítása és a kijelzők tükrözése

Megfelelően jelenik meg a kép?

A kijelző visszaáll a korábbi beállításaira 27 másodpercen belül

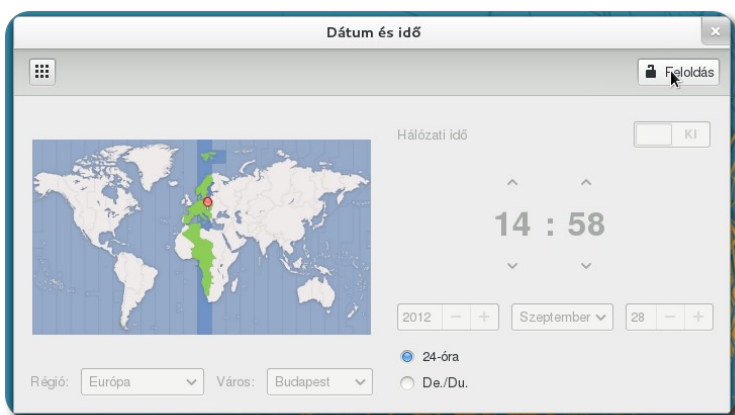
A korábbi beállítások visszaállítása

Ezen beállítások megtartása

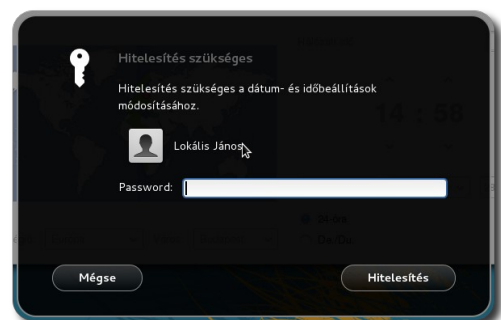
Beállítások megerősítése

Dátum és idő

A rendszer által kijelzett időt a **Dátum és idő** pontban módosíthatjuk¹⁵. A rendszer elszűrkíti az összes mezőt, mivel egy tetszőleges felhasználó nem változtathatja meg a rendszeridőt, ezért bármilyen változtatás megtétele előtt kattintsunk a **Feloldás** gombra. A rendszer ekkor bekéri a rendszergazda jelszavát, vagy a sajátunkat, amennyiben rendszergazdai jogkörrel bírunk. Ha sikeresen beírtuk a megfelelő jelszót, az ablak eddig inaktív elemei aktívvá válnak.

Dátum- és időbeállítások feloldása

Hitelesítés

15. A rendszeridő módosításához rendszergazdai jogkör szükséges

Ha bekapcsoljuk a hálózati időt, a rendszer az órát automatikusan egy központi szerver órájához igazítja. Ha a számítógép nem kapcsolódik internetre, állítsuk be kézzel a dátumot és az időt.

Akadálymentesítés

Az **Akadálymentesítés** fül alatt kapcsolhatunk be olyan szolgáltatásokat, mely a mozgásukban vagy érzékelésükben korlátozott emberek számítógéphasználatát könnyíti meg. Az egyes beállítások fülekre vannak bontva: látás, hallás, gépelés, valamint mutató és kattintás. Kapcsoljuk be a kívánt opciókat.

**Gyakorló feladatok a „Rendszerünk testreszabása és beállítása ”
című fejezethez**

- Változtassa meg az asztal hátterét, majd állítsa vissza az eredeti hátteret!
- Hozzon létre egy szövegfájlt, mely látszik az Asztalon!
- Csatlakozzon egy hálózathoz, amennyiben rendelkezésre áll!
- Nézze meg, melyik program fogyasztja a legtöbb memóriát!
- Állítsa át a képernyő felbontását a jelenleginél kisebbre, majd állítsa vissza az eredetit!
- Változtassa meg a rendszer figyelmeztetésének hangtémáját!

A rendszer alapprogramjai és használatuk

A SuliX Professional az otthoni felhasználóknak is tartogat pár programot, különféle felhasználási területekre.

Az előző fejezethez hasonlóan először tekintsük át, mely alapprogramok állnak a rendelkezésre, majd a fontosabbaknak nézzük meg a használatát.

- **Déjà Dup archiváló** – Az adataink biztonsági mentését és visszaállítását kezelhetjük segítségével, legyen szó akár fájlok, akár teljes mappastruktúra biztonságos mentéséről
- **Gedit szövegszerkesztő** – formázás nélküli szövegek megtekintésére és szerkesztésére készült program
- **Evince dokumentummegjelenítő** – különféle nem szerkeszthető dokumentumformátumú fájlok megtekintésére.
- **Shotwell fotórendszerelő** – fényképeink megtekintésére, rendszerezésére és kisebb szerkesztésére.
- **Eog képmegjelenítő** – fényképeink, rajzaink gyors megtekintésére és forgatására.
- **Baobab lemezhasználat-elemző** – A fájlrendszeren tárolt fájlok és méretük nyomon követésére használható
- **Palimpsest lemezkezelő** – A lemezek állapotának ellenőrzésére és partíciók létrehozására szolgáló program
- **Rendszerfigyelő** – A rendszer áttekintésére, a futó folyamatok összefoglalására való
- **File-roller archívumkezelő** – tömörített fájlok kicsomagolására és tömörített archívumok létrehozására használhatjuk
- **Hamster időnyilvántartó** – az eltöltött időnk nyilvántartására, áttekintésére, statisztikák készítésére használhatjuk

Ezen kívül a SuliX Professional tartalmaz még **oktatóprogramokat, irodai szoftvereket, multimédia-alkalmazásokat** és **játékokat** is, ezekkel illetve a használatukkal a következő kötetek foglalkoznak.

A Déjà Dup biztonságimentés-kezelő használata

A biztonsági mentések arra valók, hogy ha bekövetkezik valamilyen szerencsétlenség – például kitörlünk egy fontos fájlt, módosítunk egy fájlt és elmentjük, de nem kellett volna, vagy hardverhiba miatt elveszítjük a merevlemezünk tartalmát – visszaállíthatjuk a fájlokat egy korábbi állapotra a biztonsági mentésből. A SuliX Professional által kínált program a biztonsági mentések kezelésére a Déjà Dup.

Egy hétköznapi példa:

A Déjà Dup működését úgy képzelhetjük el, mintha hegyet másznánk. A hegymászők, amikor haladnak valamennyit felfelé, mindig belevernek egy újabb szöveget a hegybe és ebbe beleakasztják a kötelüket. Amikor valamiért megcsúsznak, a legutoljára bevert szög megtartja őket és onnan folytathatják a mászást felfelé, nem zuhannak le a hegy aljáig. Minél sűrűbben verik be a szöveget a hegybe, annál kevesebbet zuhannak vissza.

A biztonsági mentés is hasonló: amikor biztonsági másolatot készítünk, beleverünk egy szöveget a hegybe, és amikor visszaállítunk egy állapotot, akkor az adott magasságból folytatjuk a munkánkat.

Ha például minden nap elején készítünk biztonsági másolatot és rájövünk, hogy teljesen félreértettünk valamit és szeretnénk előlről kezdeni, csak vissza kell állítanunk a reggeli állapotot és folytatni onnan a munkánkat. Ha a számítógép merevlemezre megy tönkre, akkor nincs más dolgunk, mint az új merevlemezre visszaállítani az utolsó biztonsági mentés tartalmát.

A Déjà Dup működési elve az, hogy az első biztonsági mentést követően – amikor minden fájlról készül egy biztonsági másolat – a program már csak a változásokat menti, így nem tárolódnak feleslegesen több példányban a fájljaink, csak az előző mentés óta bekövetkezett változások. Ha elhagyjuk vagy ellopják a biztonsági mentést tartalmazó háttértárat, az adataink illetéktelenek kezébe kerülhetnek. Ezt megakadályozandó a Déjà Dup képes titkosítani az adatainkat, így csak akkor férünk hozzá a biztonsági mentéshez, ha ismerjük a titkosítási kulcsot.

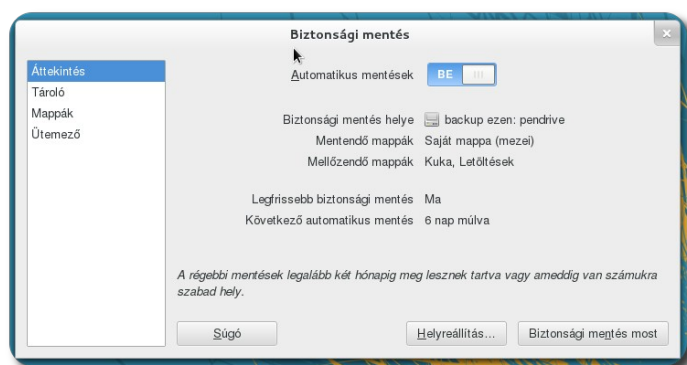
Biztonsági mentés indítása

sági mentések adataihoz, ha ismerjük a jelszót, anélkül egy értelmetlen adathalmaz.

A Déjà Dup a biztonsági mentéseket a megadott ideig megőrzi és ha beállítjuk, hogy valamilyen időközönként készüljön biztonsági másolat, akkor a fájlok bármelyik időpontban létrehozott másolatára visszatérhetünk a beállított időn belül. Lássuk, hogyan is működik a program. A Déjà Dup elindítása a **Biztonsági mentés** segítségével lehetséges.

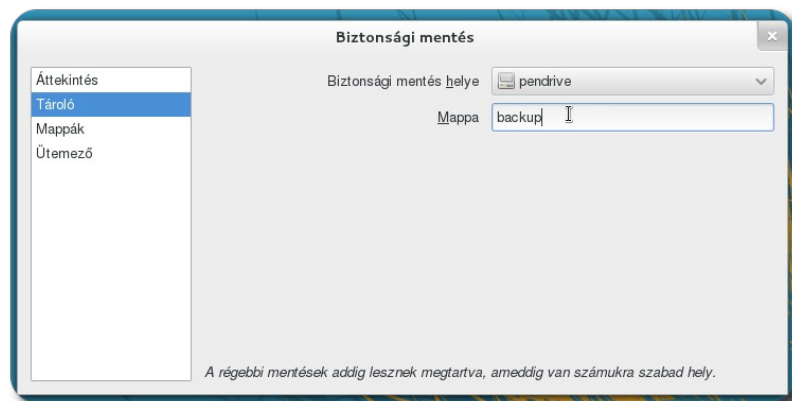
A megjelenő ablakban beállíthatjuk a mentés főbb paramétereit. Nézzük meg, hogyan kell létrehozni az első biztonsági mentést.

Az **Áttekintés** oldalon láthatjuk a jelenlegi beállításokat, kapcsolhatjuk be az automatikus mentéseket, kézzel elindíthatunk egy biztonsági-mentést illetve visszaállíthatunk egy teljes mentést.

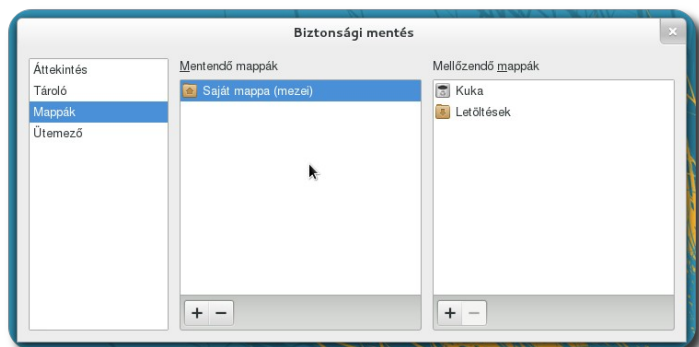
Biztonsági mentés áttekintése

A tároló oldalon azt kell meghatároznunk, hogy melyik mappába kívánjuk létrehozni a biztonsági mentést. Ha csak a törlés és emberi hiba ellen akarunk védekezni, elegendő a merevlemez egy másik részére mentenünk. Ha a hardverek hibája ellen is védekezni szeretnénk, használjunk egy külső lemezt vagy egy hálózati meghajtót. Tegyük fel, hogy egy külső, USB-s merevlemezre szeretnénk menteni, azon belül pedig a **backup** mappába. A megjelenő ablakban válasszuk ki a legördülő menüből a kívánt mentési helyet és írjuk be a mappa nevét.

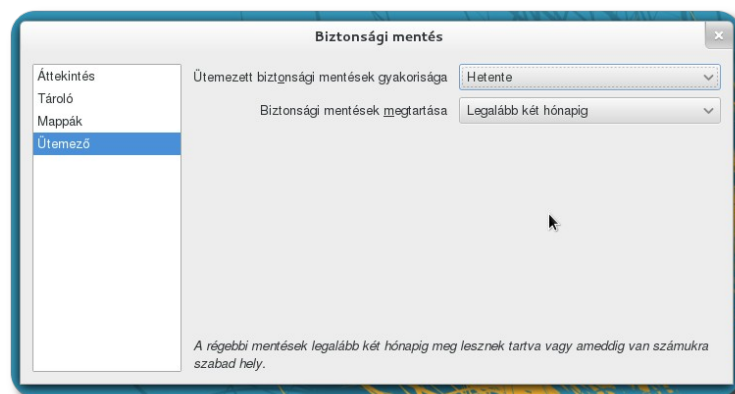
Mentés helyének megadása

A **Mappák** oldalon meg kell adjuk, hogy mely mappákról készüljön mentés. Alapértelmezett a saját könyvtárunkról és a teljes tartalmáról készül teljes biztonsági másolat. Ha ezen kívül szeretnénk még menteni mappákat, vagy bizonyos mappákat kivonni a biztonsági mentésből, a felső és az alsó listához hozzáadva tehetjük meg az alsó **+** és **-** gombok segítségével.

Mentésre kerülő mappák kiválasztása

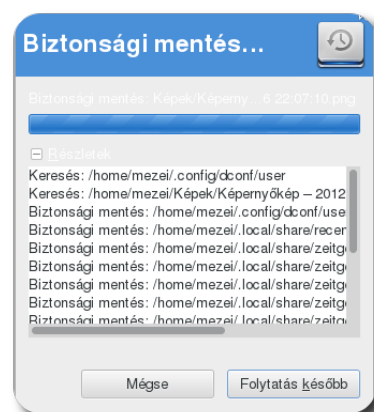
Az **Ütemező** oldalon meg kell adjuk, hogy milyen gyakran készüljenek biztonsági mentések és mennyi ideig őrizze meg őket a program.

Mentés ütemezésének megadása

Ha végeztünk a beállításokkal, az Áttekintés oldalon kattintsunk a **Biztonsági mentés most** gombra. A felugró ablakban láthatjuk a mentés folyamatát. A mentési folyamatot nyomon követhetjük, ha a megjelenő ablakban a Részletek-re vagy a mellette lévő nyílra kattintunk.

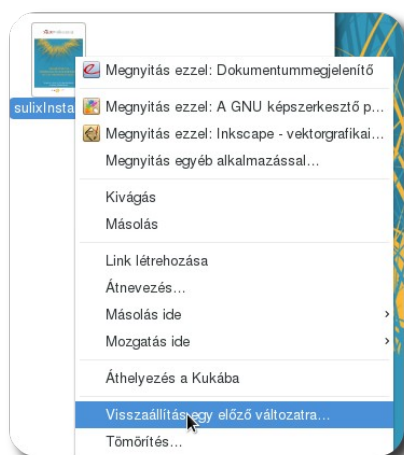
A biztonsági mentés bármely beállítását megváltoztathatjuk a későbbiekben, ha elindítjuk a programot.

Mentés folyamata

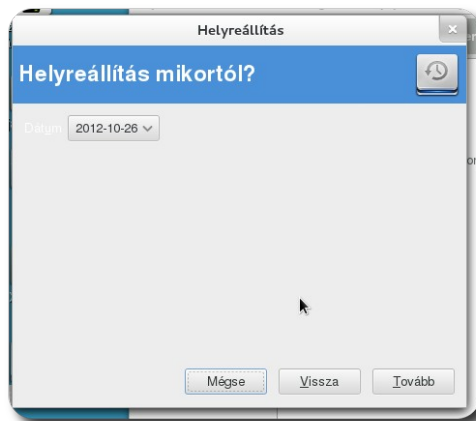
Fájlok visszaállítása korábbi állapotra

Ha egy fájlt szeretnénk visszaállítani egy korábbi változatra (mely benne van az egyik biztonsági mentésre megjelölt mappában), a fájlkezelőben kattintsunk rá jobb egérgombbal és a helyi menüből válasszuk a **Visszaállítás egy előző változatra...** lehetőséget.

Fájl visszaállítása

A megjelenő ablakban válasszuk ki a dátumot, amelyik mentésre szeretnénk visszaállítani az adott fájlt, kattintsunk a **Tovább**, majd a **Helyreállítás** gombokra.

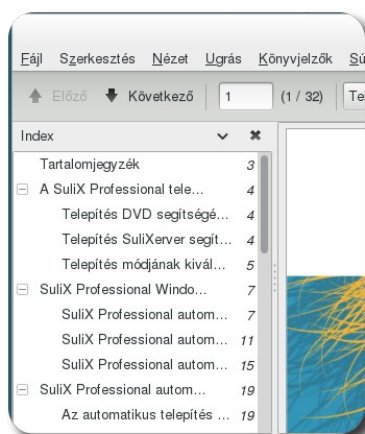

Dátum kiválasztása

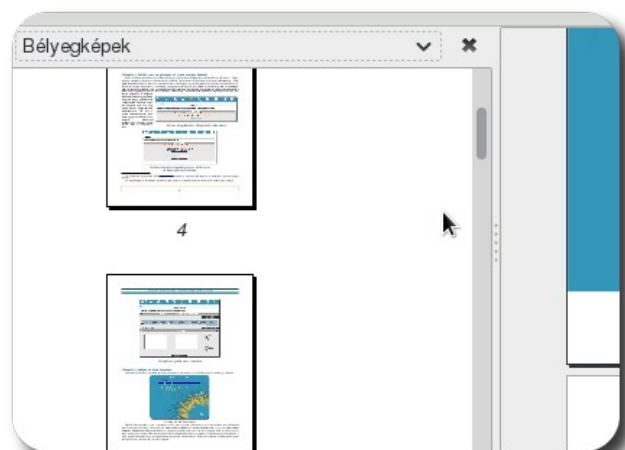
A dokumentummegjelenítő használata

Az Evince nevű dokumentummegjelenítővel nyithatunk meg **PDF és PS formátumú dokumentumokat**. Ha egy ilyen fájlra kétszer kattintunk, a dokumentummegjelenítő fogja automatikusan megnyitni azt.

A megnyitott fájl tartalomjegyzékét baloldalt láthatjuk. A felette lévő legördülő menüből a **Bélyegképek** lehetőséget választva az egyes oldalakat láthatjuk lekicsinyítve. A tartalomjegyzékért válasszuk az **Index** opciót.

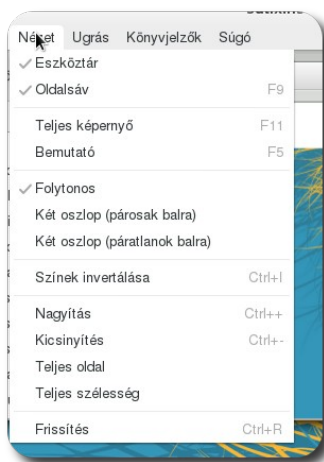
**Dokumentum
tartalomjegyzéke**

Bélyegképek az oldalakról

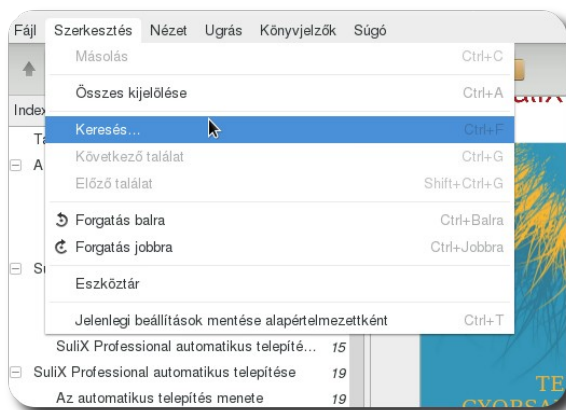
A **Nézet** menüben a megjelenítést változtathatjuk meg. Eltüntethetjük az eszköztárat és az oldalsávot, teljes képernyős üzemmódot választhatunk,

könyvszerűen kétoldalassá tehetjük az dokumentumot, vagy éppen nagyíthatjuk/kicsinyíthetjük az oldalakat.

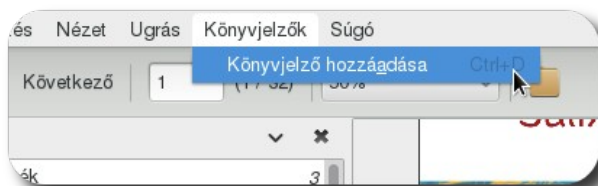
Megjelenítés beállításai

A **Szerkesztés** menüben találhatjuk meg a fontosabb műveleteket. A **kérésre** kattintva alul megjelenő mezőbe beírhatjuk a megkeresni kívánt szót, a **forгатás balra/jobbra** menüpontokra kattintva pedig az aktuális oldalt forгатhatjuk el.

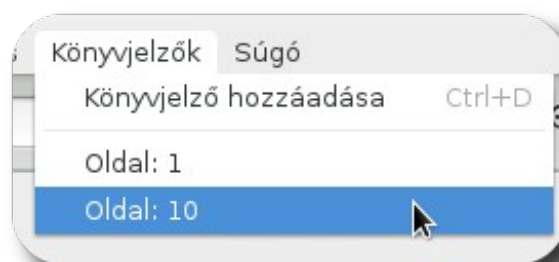

Evince szerkesztés menüje

A könyvjelzők menüben a könyvekben megszokott módon megjelölhetünk oldalakat, majd később visszatérhetünk hozzájuk. A **Könyvjelző hozzáadása** megjelöli az aktuális oldalt, mely innentől választhatóvá válik a **Könyvjelzők** menüben. A könyvekkel ellentétben a könyvjelzők száma tetszőleges.

Könyvjelző hozzáadása

Létrehozott könyvjelzők

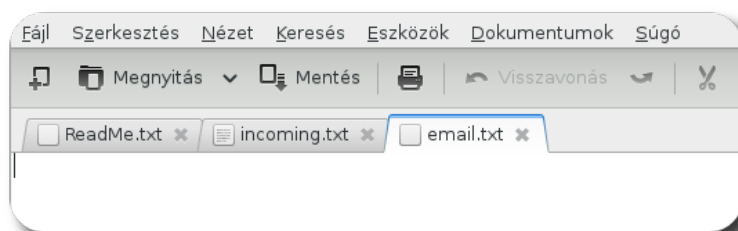

A szövegszerkesztő használata

Gyakran akarhatunk úgy egy szövegfájlt írni, hogy nem érdekes számunkra a formázása. Ha egy honlapról szeretnénk egy sütemény receptjét lementeni, választhatjuk azt a megoldást is, hogy a receptet kijelöljük, majd bemásoljuk egy szövegfájlba. A szövegfájlt később megnyitva az eredeti honlap formázása nem, csak a tartalma marad meg.

Szöveges fájlokat használunk akkor is, ha szeretnénk minél kisebb méretű fájlt, mert mondjuk el akarjuk küldeni a mobiltelefonunkra és nem számít a formázás, csak a tartalom. A szövegszerkesztő akkor is hasznos lehet, ha egy szöveges fájlt szeretnénk megnyitni.

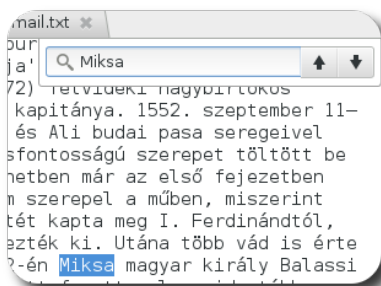
A SuliX Professional a Gedit nevű szövegszerkesztőt tartalmazza. Az alkalmazás támogatja több fájlra a párhuzamos munkát, az egyes megnyitott dokumentumaink egy-egy fül alatt érhetőek el, hasonlóan egy webböngészőhöz.

Munka több fájlra (fülekkel)

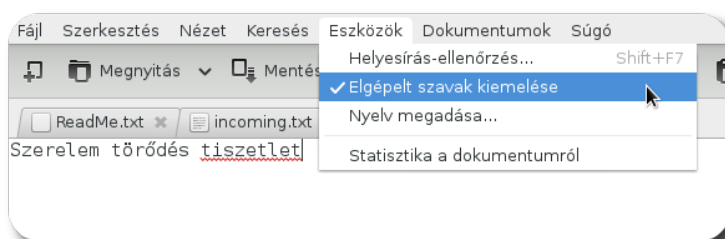
A legfontosabb műveletek a Fájl menüben találhatóak (megnyitás, mentés, nyomtatás), de a Keresés és az Eszközök menü is sok hasznos menüpontot tartalmaz, tekintsük át ezeket.

A keresés segítségével szavakat kereshetünk egy dokumentumban, a találatot az alkalmazás ki is jelöli számunkra.

Keresés a szövegben

A SuliX Professional tartalmazza a magyar helyesírási szótárat, melyet a szövegszerkesztő is képes használni. Ha szeretnénk helyesírás-ellenőrzést a szövegben, válasszuk az **Eszközök - Elgévelt szavak kiemelése** opciót, így piros hullámvonallal aláhúzza a program a helytelenül írt szavakat.

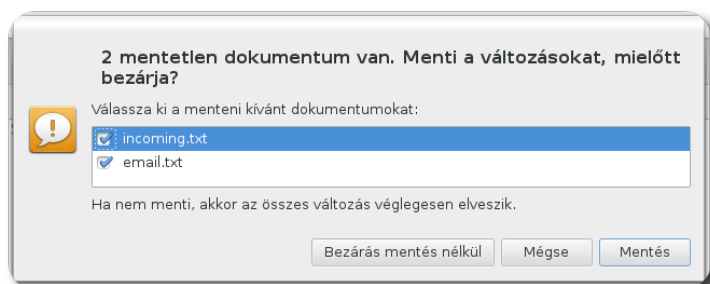
Helyesírás-ellenőrzés beállítása

Ha kíváncsiak vagyunk a szövegfájl statisztikáira (szavak száma, stb.), az **Eszközök - Statisztika a dokumentumról** alatt megtekinthetjük ezen statisztikákat.

Szövegfájl statisztikája

Ha mentetlen dokumentumokkal akarjuk bezárni a programot, figyelmeztet minket erre és a megerősítésünket kéri.

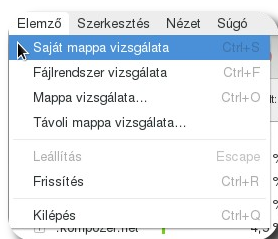

Mentetlen dokumentumok mentése kilépéskor

A lemezhasználat-elemző használata

Ha kíváncsiak vagyunk rá, hogy mennyi helyet használunk személyes fájljaink tárolására, egy áttekintőképet kaphatunk a **Lemezhasználat-elemző** megnyitásával.

Az elemzendő mappát az **Elemzés menüből** választhatjuk ki, mely lehet a teljes fájlrendszer, vagy a saját mappánk.

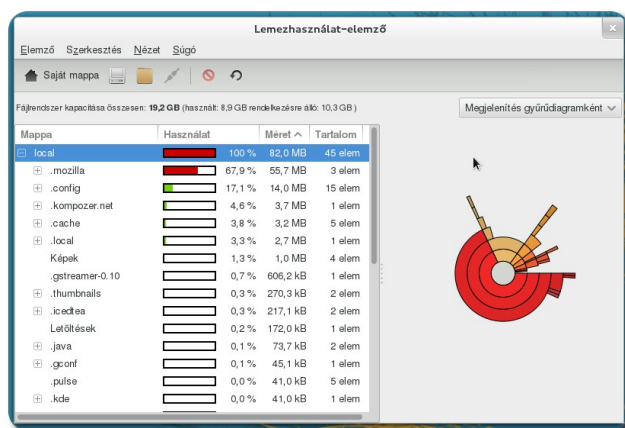
Elemzendő mappa kiválasztása

Lemezhasználat-elemző indítása

A mappákon navigálva a jobboldali kördiagramon láthatjuk az egyes mappáink lemezhasználatát. A mappák nevei melletti háromszögre kattintva nyitható le a mappa tartalma, hogy részletesebb képet kaphassunk az adott mappa tartalmáról és tartalma méretéről. A diagram egyes részeire kattintva is navigálhatunk, ha például arra vagyunk kíváncsiak, mi foglal sok helyet a lemezünkön.

A sok helyet foglaló fájlokra vagy mappákra jobb egérgombbal kattintva azokat rögtön áthelyezhetjük a kukába.

Lemezhasználat-elemző képernyője

A lemezkezelő használata

Ha egy pendrive-ot szeretnénk formázni, a partíciókat módosítani rajta, vagy egy másik operációs rendszert teljesen letörölni a számítógépünkről, a **Lemezek** szoftver lesz a segítségünkre. Ne féljünk, a rendszer lemezét csak rendszergazdai jogosultság

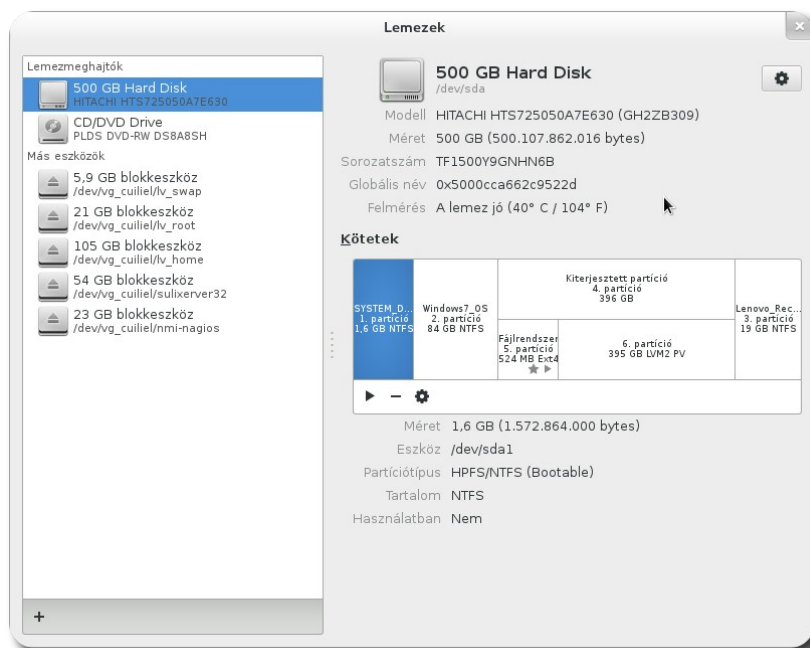

Szoftver indítás

Figyelem! Egy partíciót törlése vagy módosítása esetén a rajta lévő adatok elveszhetnek. Ha fontos adatokat tartalmazó lemezen módosít partíciókat, győződjön meg róla, hogy a rajta lévő fontos adatokról van kellően friss biztonsági mentése.

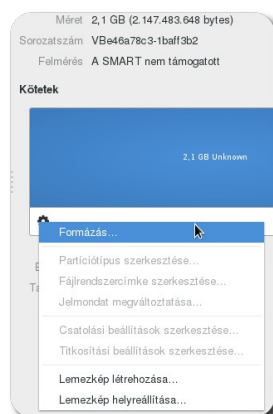
birtokában tehetjük tönkre, így nyugodtan kísérletezhetünk.

A baloldali listából választhat lemezeket, jobboldalt a felső régióban láthatja az eszköz alapinformációit, az alsó részen pedig az eszköz partícióit módosíthatja.

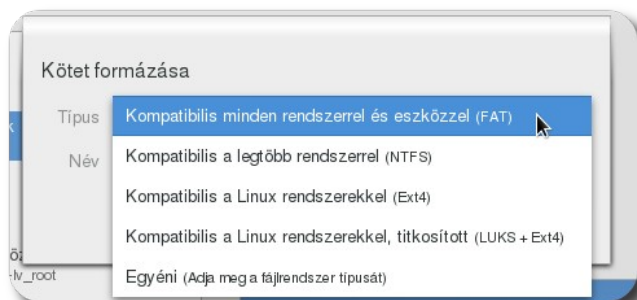
Lemezkezelő képe

Ha egy partíciót szeretnénk megformázni, válasszuk ki a partíciót, majd kattintsunk a partíció alatti fogaskerékre, majd a megjelenő menüben a **Formázás** lehetőségre.

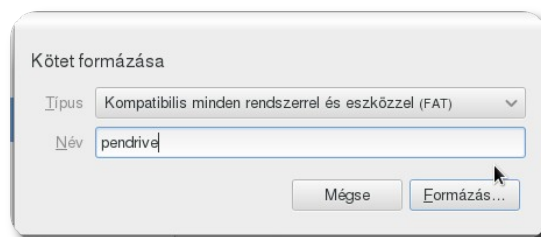

Partíció formázása

A létrehozandó partíció típusát és címkéjét a felugró ablakban állíthatjuk be. A típusnál a típus mellett zárójelben látható egy rövid ismertető a kompatibilitásról más típusú operációs rendszerekkel.

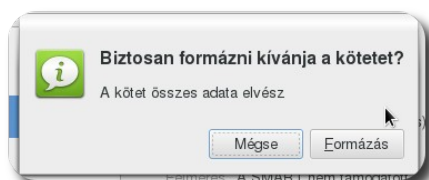

Partíció típusának kiválasztása

Partíció nevének megadása

A partíció formázását meg kell erősíteni, mivel a partíción az esetlegesen rajta lévő adatok elvesznek.

Formázás megerősítése

Az időnyilvántartó használata

Ha párhuzamosan több dologgal foglalkozunk a számítógép előtt ülve és kíváncsiak vagyunk, hogy egyes tevékenységekkel mennyi időt töltünk el, érdemes az **Időnyilvántartót** használnunk. Ennek használata nem bonyolult és utólag követhetővé teszi, mivel mennyit foglalkoztunk. Ha munkánk során több projekttel is foglalkozunk, a főnökeinknek is készíthetünk statisztikát hónap végén, hogy melyik projekten mennyit dolgoztunk (és hol).

Időnyilvántartó indítása

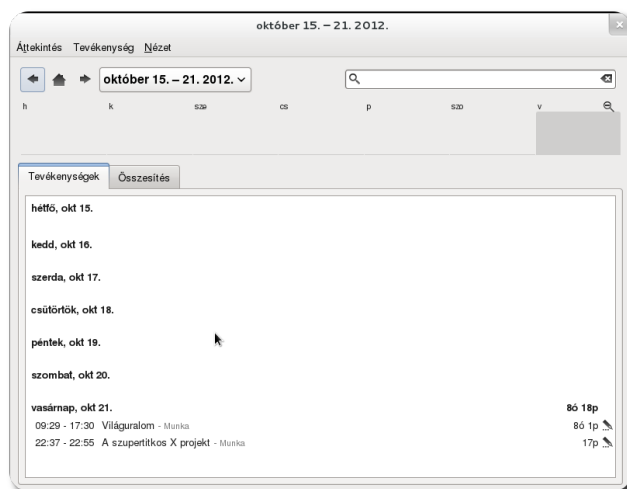
A program elindításakor a nyitóképernyő jelenik meg két mezővel. Az elsőbe kell írni, hogy mivel foglalkozunk, a másodikba pedig egy címke kerülhet. A program megjegyzi a korábbiakat és gépelés közben felkínálja lehetőségként a már egyszer használt tevékenységeket és címkéket. A program előre mentve tartalmaz néhány tevékenységet, melyeket felkínál. Ha beírtuk a tevékenységet, kattintsunk a **Nyilvántartás megkezdése** gombra. Ha befejeztük az adott tevékenységet, kattintsunk a **Nyilvántartás befejezése** gombra a tevékenység neve mellett. Ha időközben új tevékenységbe fogtunk, írjuk be a nevét és kattintsunk a **Váltás** gombra, így az előző tevékenységet befejezettnek jelöltük és az újat elkezdettnek.

Folyamatban lévő tevékenység

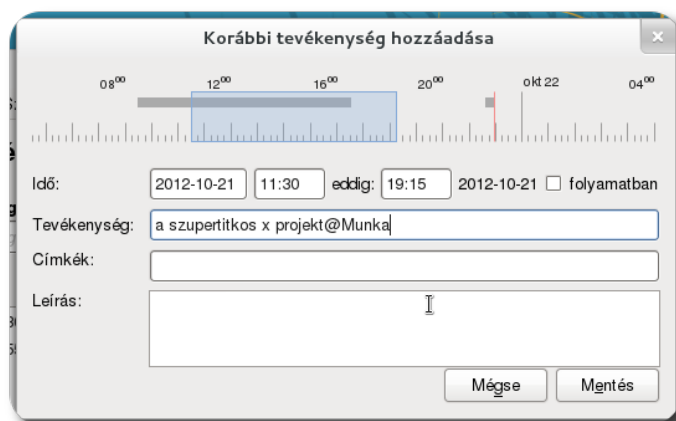
A korábbi tevékenységek megtekintéséhez válasszuk a **Nyilvántartás - Áttekintés** menüpontot. A megjelenő ablakban láthatjuk hétre, hónapra, vagy egy megadott tartományra napokra lebontva a tevékenységeinket és az azokkal töltött időt. Az összesítés fül alatt az egyes tevékenységekkel töltött időket

és a statisztikákat tekinthetjük meg. Láthatjuk azt is, hogy az egyes kategóriákkal, címkékkel és tevékenységekkel mennyit foglalkoztunk.

Korábbi tevékenységek áttekintése

Ha elfelejtettünk elindítani egy tevékenységet, utólag is felvehetjük a **Nyilvántartás - Korábbi tevékenység hozzáadása** menüpont segítségével. A megjelenő ablakban ki kell válasszuk a dátumot, az időszávon pedig ki kell jelöljünk a tevékenység időtartamát.

Korábbi tevékenység hozzáadása

Gyakorló feladatok „A rendszer alapprogramjai és használatuk” című fejezethez

- Az időnyilvántartóval hozzon létre egy Tanulás nevű tevékenységet és a feladatok alatt végezze ezt a tevékenységet!
- Állítson be biztonsági mentést egy USB-s pendrive-ra úgy, hogy csak a Képek mappájáról készüljön biztonsági mentés hetente!
- Nézze meg, melyik mappája foglalja a legtöbb helyet a lemezen!
- Szövegszerkesztővel hozzon létre egy 5 mondat hosszúságú szöveget! Nézze meg hány karaktert írt!

A web használata

Az internetkapcsolatunk

Ha előfizettünk egy internetkapcsolatra vagy nyilvános helyen férünk hozzá az internethez, akkor élő internetkapcsolatról beszélünk. Az internetkapcsolatunk rendkívül sokféle lehet a használt közegtől függően, lehet rádióhullám, ami továbbítja az adatokat, lehet sodort rézkábel, stb.

Amikor valaki a számítógépen valamilyen formában az interneten csinál bármit, akkor azt mondjuk rá, hogy online¹⁶ állapotban van.

Barangolások a világhálón

Ha a számítógépünk csatlakoztatva van az internetre, rengeteg lehetőség nyílik meg számunkra. Ismerőseinkkel kommunikálhatunk, ügyeket intézhettünk, bevásárolhatunk, híreket és időjárás-előrejelzést olvashatunk, menetrendről informálódhatunk, boltok árait hasonlíthatjuk össze a kényelmes karosszékünkben és még számtalan dolgot csinálhatunk. Ebben a fejezetben feltételezzük, hogy Ön már rendelkezik valamilyen internetkapcsolattal. Az internetkapcsolat beállításáért lapozzon a „Csatlakozás vezetékes hálózathoz” fejezethez a 47. oldalra vagy a „Mobil internet kapcsolat beállítása” fejezethez az 48. oldalra.

Az internetes weboldalak megtekintéséhez szüksége lesz még egy böngészőre. A SuliX Professional a **Mozilla Firefox** és **Google Chrome** webböngészőket tartalmazza, mely a két legelterjedtebb böngésző¹⁷. Az első bejelentkezéskori böngésző-választás (12. oldal) és Az alapértelmezett webbön-

16. **Online, mely angolul annyit tesz, hogy vonalban van. A szó eredete a régebbi, betárcsázós internet idejében alakult ki, amikor valaki ténylegesen egy telefonvonal végén tartózkodott és használta azt.**

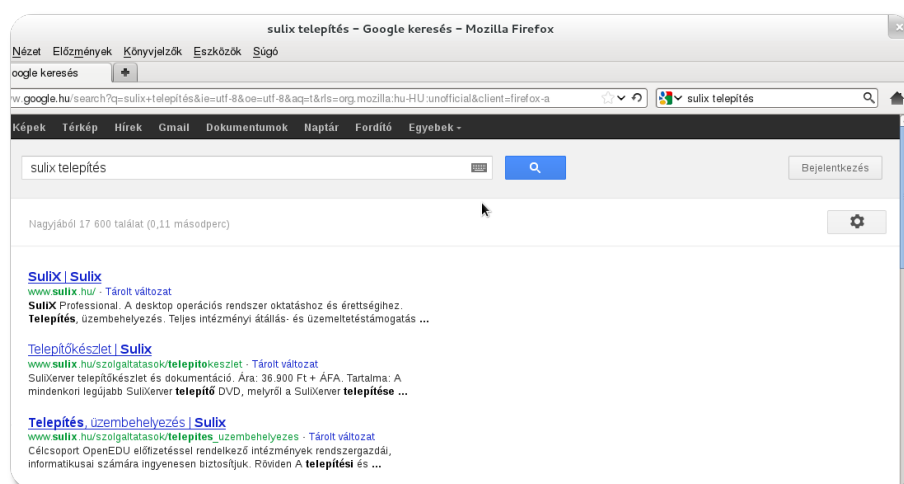
17. **2012 szeptemberi statisztika alapján az összes webes forgalom 32% Firefox és 44 %-a Google Chrome böngészőn keresztül történik.**

gésző indítása (52. oldal) fejezetekben már volt szó a webböngészők és a web használatáról, ezt fogjuk most részletesebben megismerni.

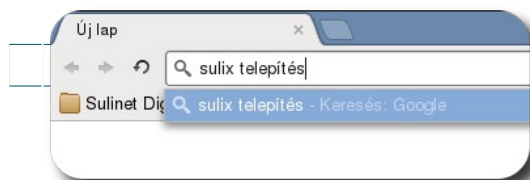
Keresés a weben

Ha szeretne valamilyen információhoz hozzájutni a weben, azt meg kell keresnie. A weben való keresést valamilyen keresőszolgáltatással szokták megoldani. Ez lehet Google, Yahoo! stb.

A Firefox címsora melletti kereső mezőbe kulcsszavakat beírva a megnyíló oldalon találatokat láthatunk a címszavakra. A Chrome böngésző címsora keresőmezőként is szolgál, ide kell írni a keresendő kifejezéseket.

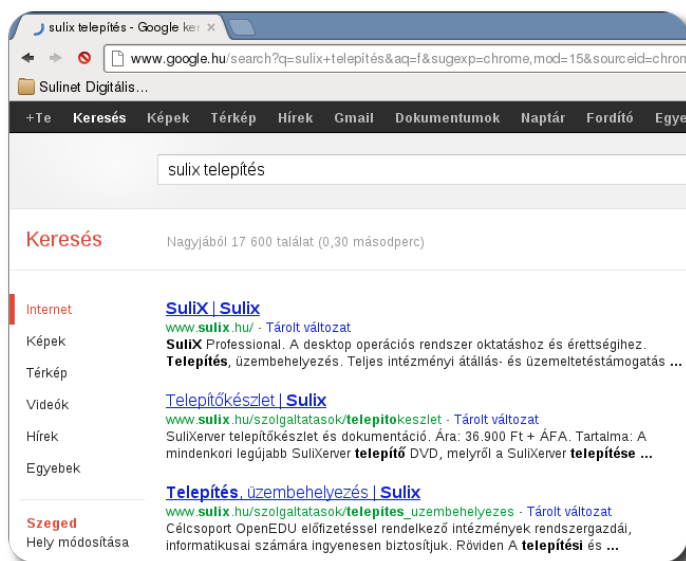

. Keresőmező Firefox esetén és a találatok

Keresés Chrome böngészőben

WEB HASZNÁLATA

Keresés találatai Chrome-ban

Amelyik találat szimpatikus, kattintsunk rá. Ha azt szeretnénk, hogy új fülben nyíljon meg a találatunk, a linkre jobb gombbal kattintva válasszuk a **Megnyitás új lapon** (Firefox esetén) vagy a **Link megnyitása új lapon** (Chrome esetén) lehetőséget vagy kattintsunk rögtön a görgővel a hivatkozásra. Így egyszerre több találat is nyitva lehet, az egyes lapok között a fülre kattintva válthatunk.

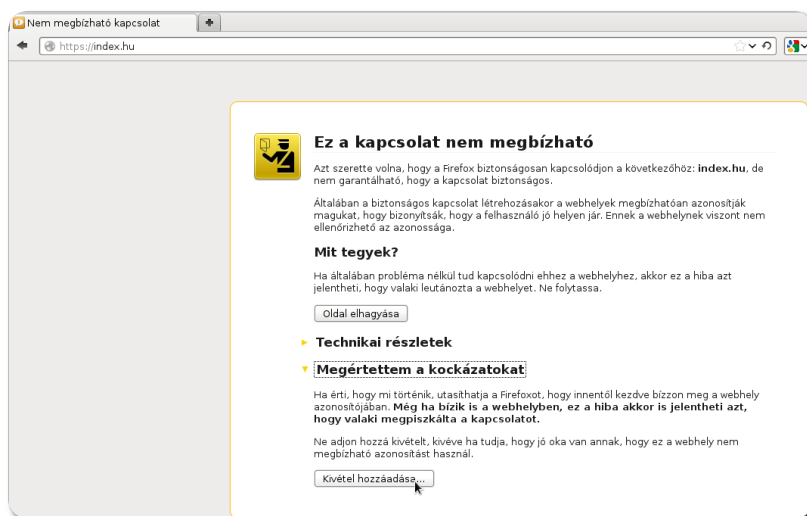
Biztonságosnak ítélt kiszolgáló kulcsának felvétele vagy elfogadása

Ha egy olyan kiszolgálót látogat meg, melynél nem kulcsfontosságú az azonosítás (tehát nem egy banki szerver vagy egy önkormányzati portál), lehetséges, hogy saját maga által aláírt tanúsítvánnyal rendelkezik. A HTTPS protokoll felelős a csomagok titkosított eljuttatásáért a számítógépünk és a szerver között, viszont megköveteli a tanúsítvány meglétét.

A megbízható tanúsítványkiadó szervezetek által hitelesített kulcsokat a **Sulix Professional Firefox** böngészője megbízhatóként fogja kezelni, tehát azon szervezetek, akik vásároltak ilyen kulcsot, megbízhatóként lesznek kezelve (pl. bankok, webes áruházak).

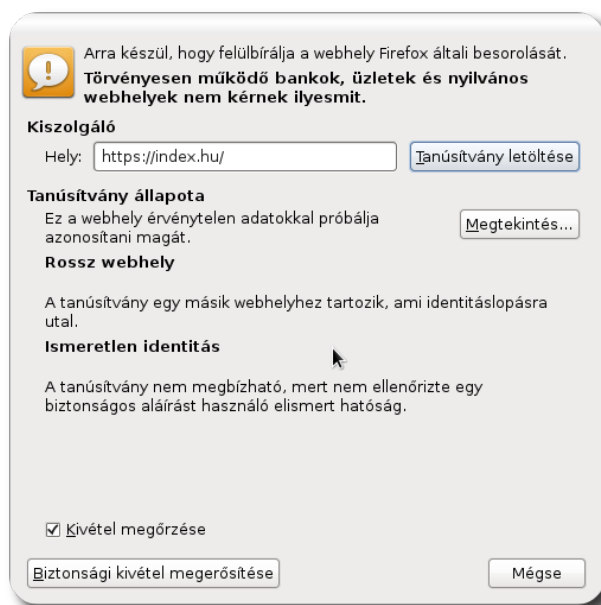
Ha a kiszolgálón lévő tanúsítvány nem a fentiekben ismertetett módszerrel készült, hanem a szervert üzemeltetők írták alá, hozzá kell adnunk a kulcsukat a megbízhatónak ítélték közé. Ennek lépéseit ismertetjük a továbbiakban.

Ha nem megbízhatónak ítélt webhelyet látogat meg, a böngészőben az alábbi kép fogadja majd. Ha ez a kép fogadja, de szeretné mindenképpen hozzáadni a kivételt, a **Megértettem a kockázatokat** szövegre kattintva a lenyíló részen kattintson a **Kivétel hozzáadása** gombra.

Nem megbízható tanúsítvány hozzáadása

Ezt követően megnyílik egy ablak, ahol a kiszolgáló tanúsítványát le kell töltenie (**Tanúsítvány letöltése** gomb), majd hozzáadnia a megbízhatók közé (**Biztonsági kivétel megerősítése** gomb).

Kiszolgáló tanúsítványának letöltése és megerősítése

Ezután az általunk megbízhatónak ítélt oldalt a Firefox böngésző megnyitja.

A Chrome böngészőt nem engedi a nem biztonságos tanúsítványok felvételét, amikor ilyen oldalt látogatunk meg, a figyelmeztető ablakban a **Tovább lépés** gombra kell kattintsunk.

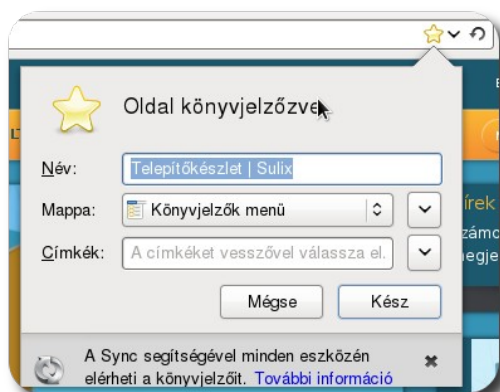

Nem hiteles tanúsítvány figyelmen kívül hagyása

Könyvjelzők felvétele

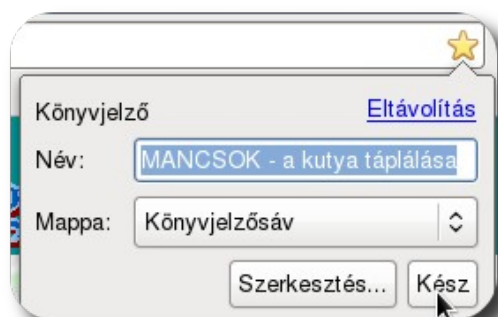
Ha egy oldalt szeretnénk gyakran meglátogatni, vegyünk fel rá könyvjelzőt, így a könyvjelzőre kattintva a web „a könyvjelző oldalánál nyílik ki”.

Firefox-ot használva a könyvjelző létrehozásához kattintsunk a **Könyvjelzők** menü **Oldal hozzáadása a könyvjelzőkhöz** lehetőségére vagy a címsorban lévő sárga csillagra. A felugró ablakban adjunk címet a könyvjelzőnek majd válasszuk ki, hová kerüljön mentésre a könyvjelző.

**Könyvjelző létrehozása
Firefox-ban**

Chrome használatakor a sárga csillagra kattintva adhatjuk az aktuális oldalt a könyvjelzőkhöz.

**Könyvjelző létrehozása
Chrome-ban**

Ezt követően ha a könyvjelzőzött oldalt kívánjuk meglátogatni, csak a könyvjelzőre kell kattintanunk a könyvjelző-sávon.

Gyakorló feladatok „A web használata” című fejezethez

- Keressen egy hírportált, ahol híreket olvashat!
- Keresse meg a weben, melyik a Föld legmagasabb hegye!
- Keressen egy oldalt, ahol macskákkal foglalkoznak kizárólag!
- Keressen egy képet József Attila fiatalkorából!
- Derítse ki, hány lakosa van Szegednek!
- Látogassa meg a <https://sulix.hu> oldalt és adjon hozzá kivételt a böngészőben!

Internetes kommunikáció

Az internetes kommunikáció áttekintése

Az előző fejezet a világhálóval foglalkozott, mely sok mindenre lehetőséget teremt a felhasználók számára. Ebben a fejezetben kimondottan az interneten keresztüli kommunikációval foglalkozunk. Az internet nyújtotta kommunikációs lehetőségek azért terjedtek el igen gyorsan, mert

- A kommunikáció sebessége független a földrajzi távolságtól, az üzenetek legfeljebb pár másodpercet utaznak, amíg a címzetthez érnek
- Az interneteléréssel rendelkező emberek száma napról napra növekszik, ezáltal egyre többen elérhetőek számítógépek segítségével is
- Az írásos interneten keresztül történő kommunikáció nem igényel a számítógépen kívül semmilyen eszközt (természetesen a számítógépnek kapcsolódnia kell az internetre)
- A legtöbb internetes kommunikációs megoldás ingyenes, vagy jóval olcsóbb alternatívát kínál, mint a hagyományos kommunikáció

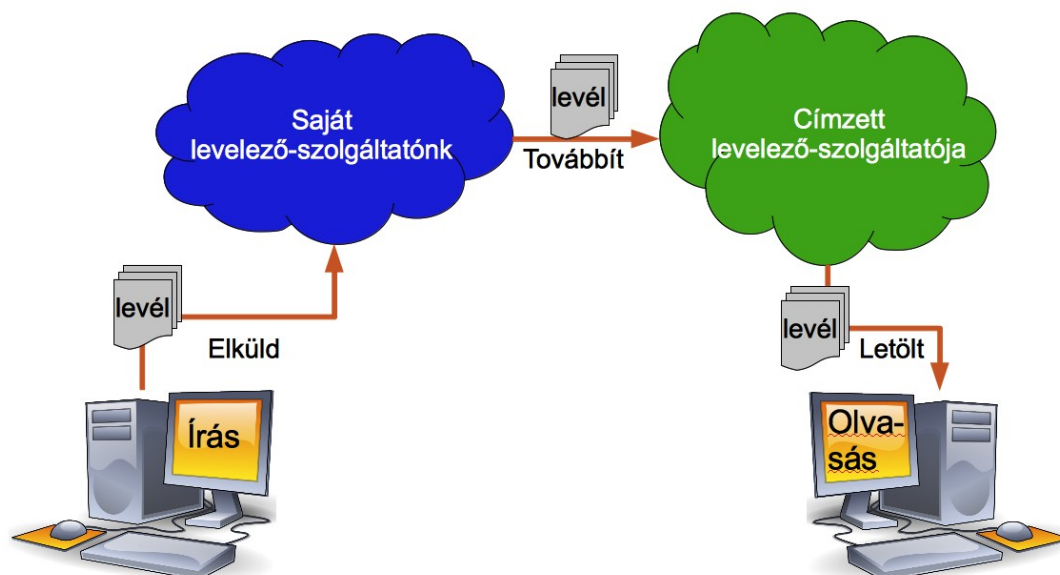
Az internetes kommunikációnak két különböző formáját tekintjük át a továbbiakban. Korábban tettünk már említés az email fogalmáról, illetve az azonnali üzenetküldést tekintjük át részletesen.

E-mailek küldése és fogadása

Az email egy olyan elektronikus levél, melyet az internet segítségével küldhetünk. Az email küldésekor szükséges egy levelező-szolgáltató (mely lehet az internetszolgáltatónk, de léteznek ingyenes szolgáltatók is), és egy levelező-program vagy webes elérés postafiókunkhoz.

Email küldésekor az általunk megírt elektronikus levelet a levelezőszolgáltatónk elküldi a címzett levelezőszolgáltatójának, ahol a szolgáltató beteszi a levelet a megfelelő felhasználó postafiókjába, aki amikor megnyitja a postafió-

kot, látni fogja, hogy új levelet kapott tőlünk. Az email nagy előnye, hogy a címzettnek (hasonlóan a postai levelezéshez), nem kell elérhetőnek lennie a levél kézbesítésekor.

Email küldés folyamata

Ahhoz, hogy valakinek emailt küldhessünk, **ismernünk kell az email-címét**. Az email címek felépítése a következő: *felhasználónév@szolgáltató.címe.or-szágkód*. Például info@sulix.hu. Ha szeretnénk emailt küldeni, tájékozódjunk az internetszolgáltatóknál, hogy ők nyújtsanak-e levelezőszolgáltatásokat számunkra, vagy regisztráljunk egy ingyenes postafiókot valamelyik e-mail szolgáltatónál.

Amikor levelet küldünk, lehetőségünk van a levelet több címzettnek is elküldeni egyszerre, mégpedig úgy, hogy az egyes címek közé vesszőt teszünk. Ezt a **címzett mezőbe** kell beírni. A címzettek listája látható lesz bárki számára, aki megkapja a levelet.

A levél írásakor találkozhatunk még egy olyan mezővel is, hogy **másolatot kap, CC¹⁸**, vagy egyéb, hasonló kifejezéssel. Ez azt jelenti, hogy a címzetten (vagy címzettek) kívül még a másolat mezőben felsoroltak is megkapják

18. **CC - Carbon Copy**, azaz másolat. Az indigóról kapta a nevét, mivel aki másolatban kapja meg a levelet, teljesen ugyanazt kapja, mint a címzett. A carbon copy jelentése indigó.

ugyanazt az üzenetet. A *másolatot kap* mezőben felsorolt címek a címzettek és másolatot kapók előtt látható lesz.

Létezik még a másolat küldésének egy olyan módja is, amikor a címzettek és a másolatot kap mezőben felsoroltak előtt el szeretnénk rejteni, hogy másnak is elküldtük rajtuk kívül a levelet. Ezt a **Titkos másolat**, vagy **BCC**¹⁹ mezőben felsoroltakkal tehetjük meg. Tehát az itt felsoroltak is megkapják a levelet, de a címzettek és a másolatot megkapók nem fognak tudni róla, hogy más is megkapta rajtuk kívül a levelet.

A levél elküldése előtt még ki kell töltenünk a **Tárgy** (angolul: **Subject**) mezőt. Ez a mező tartalmazza, hogy a levél miről szól. Ennek kitöltése **nem kötelező**, de sokat segít, mivel a legtöbb program a levelek listájában csak a feladót és a tárgyat mutatja.

A levelek két részből állnak, a **fejlécből** és a **törzsből**. Ha a hagyományos postai levelezéssel szeretnénk párhuzamokat keresni, akkor a fejléc mező feleltethető meg a levél borítékjának. Ez tartalmazza a címzettre, a feladóra és a levél céljára vonatkozó információkat.

A levél törzse a boríték tartalmának felel meg. A borítékban lehet kézzel írott levél, számítógéppel nyomtatott levél, de akár fénykép is. Az email esetében sincs ez másképp, a törzs tartalmazza mindazt, melyet küldeni szeretnénk a címzettnek vagy címzetteknek.

A levél törzsének van egy szöveg része, ide írhatjuk a mondanivalónkat, melynek hosszára vonatkozóan nincsenek korlátozások. A levelezőkliensek nagy része támogatja a levelek alapszintű formázását, tehát a betűk méretét, félkövérségét és dőltiséget, valamint betűtípusát is változtathatjuk.

A levelekhez **fájlokat is csatolhatunk**, ezek méretét csak a szolgáltató korlátozza, jellemzően néhány megabyte-ban maximalizálják a csatolható fájlokat. Általában képeket, dokumentumokat, zenéket, rövidebb videókat vagy prezen-

19. **BCC - Blind Carbon Copy, azaz titkos másolat. A BCC mezőben felsorolt címzettek sehol sem fognak látszani a levél többi címzettje számára.**

tációkat szoktak küldeni email csatolmányként, de a csatolmány típusára vonatkozóan nincsenek megkötések.

Ha megírtuk a levelet, kitöltöttük a megfelelő címzett mezőket és kiválasztottuk az esetleges csatolmányt, már csak el kell küldenünk a levelet.

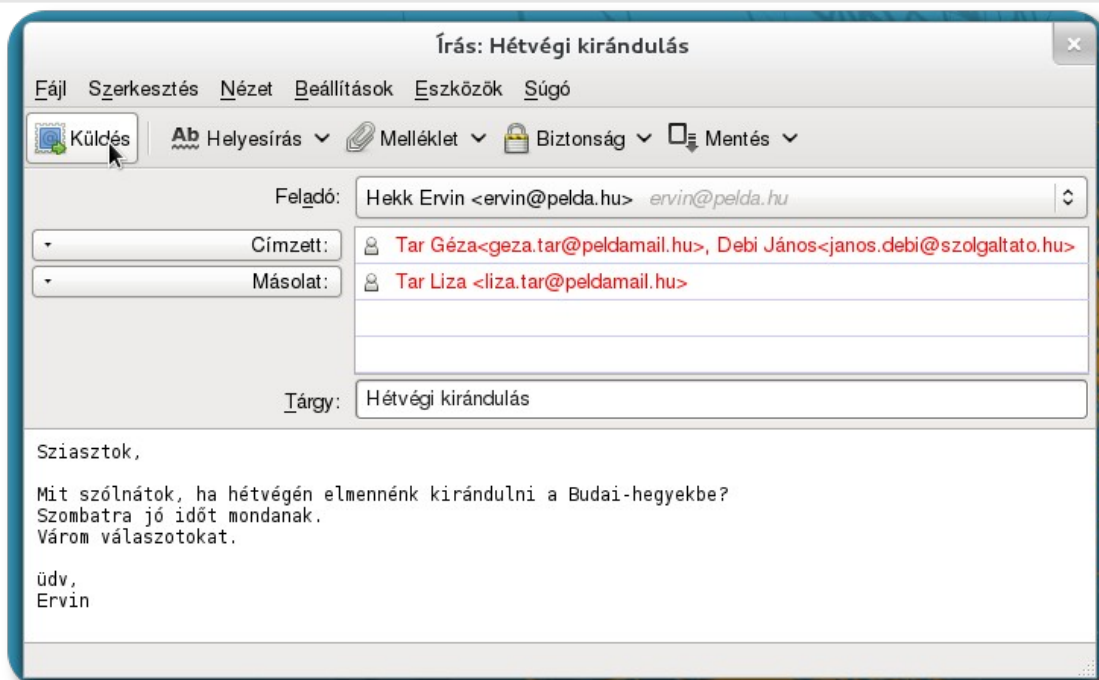
A levelekre általában válaszolni is szoktak, a legtöbb levelezőprogram lehetőséget nyújt a válasz esetén a megválaszolandó levél beidézésére, azaz a kapott levél minden sora elé beszúrni egy > jelet. A tényleges választ a megválaszolandó levél elé vagy után szokták írni, így ha a levélben kérdéseket tettünk fel, az azokra adott válaszok együtt szerepelnek a kérdésekkel.

Amikor levelezünk, többféle **levelező-klienst** is használhatunk. A levelező-kliens segítségével írjuk meg a levelet, csatolunk fájlokat a levélhez vagy címjegyzékből keressük ki a címzetteket. Ha a levél-szolgáltató lehetőséget biztosít webes-kliens használatára, akkor a szolgáltatótól kapott címet webböngészőbe beírva elérhetjük a leveleket, írhatunk újakat vagy válaszolhatunk meglévőekre.

Majdnem minden levelezőszolgáltató biztosít hagyományos elérést a levelezésünkhöz, aminek használatához levelezőprogramra van szükségünk.

Egy hétköznapi példa:

Képzeld el, hogy Hekk Ervin kirándulást szervez barátaik és családjaik számára. Mivel modern ember, a kirándulásra invitáló levelet e-mailben küldi el barátaik részére. Mivel Gézában nem bízik, hogy megnézi időben a leveleit, a feleségének, Lizának is küld egy másolatot az e-mailből.

Példa megírt e-mailre

A SuliX Professional előre telepítve tartalmazza a **Thunderbird** és az **Evolution** levelezőklienseket, melyek a legmodernebbek az összes levelező közül, népszerűségükkel maguk mögé utasítva számos zárt forráskódú alkalmazást.

A Thunderbird beállítása és használata

A Thunderbird első elindításnál felkínálja, hogy saját e-mail címet hozzunk létre. Mivel nekünk csak be kell állítanunk a postafiók részleteit, ezt a lépést kihagyhatjuk a bal alsó gombra kattintva. A továbbiakban feltesszük, hogy Ön már regisztrált egy ingyenes email-címre vagy az internetszolgáltatójától kapott email postafiókot használja.

Új e-mail cím létrehozásának kihagyása

A felugró ablakban meg kell adjuk a nevünket, email-címünket és a hozzá tartozó jelszavunkat. Az adatok megadását követően kattintsunk a **Folytatás** gombra. Ezután a Thunderbird megvizsgálja a levelezőszerveret és megteszi a szükséges beállításokat, nekünk nem kell semmit sem csinálnunk, a portokat és a hitelesítés egyes paramétereit is felismeri az alkalmazás, ugyanis a Thunderbird feltérképezi a szolgáltatónk beállításait.

Postafiókunk adatainak megadása Thunderbird levelezőprogram esetén

Felismert kiszolgáló-beállítások

Amennyiben az automatikusan felismert beállítások nem megfelelőek, kattintsunk a **Kézi beállítás** gombra és adjuk meg a szolgáltatótól kapott paramétereket.

Kiszolgáló konfigurációjának megadása

A sikeres beállítást követően a program segítségével küldhet és fogadhat emaileket.

Az Evolution beállítása

Az alkalmazás elindítása után be kell állítanunk a levelezőszerverünket. A harmadik oldaltól lényegesek a beállítások, így onnan tekintjük a beállítást. Itt

meg kell adjuk nevünket, jelszavunkat, a válaszcímes és esetlegesen a szervezetet.

Személyazonosság megadása

Ezután meg kell adjuk a levelek fogadásának részleteit, azaz a kiszolgáló által használt protokollt, a kiszolgáló címét és a használt portot, valamint felhasználónevünket. Ezen kívül a biztonságért felelős protokollokat is meg kell adjuk. A **Támogatott típusok lekérdezése** segítségével a kiszolgáló azon biztonsági protokolljai jelennek csak meg, melyeket az támogat.

Levelek fogadásának paraméterei

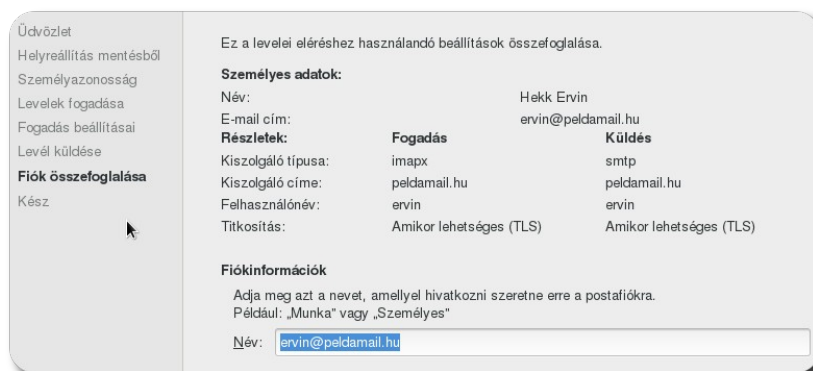
A következő oldalon meg kell adjuk, hogy milyen időközönként kívánjuk automatikusan letölteni a leveleket, valamint a szűrőket is itt konfigurálhatjuk be.

Fogadás beállításai

A következő oldalon a kimenő levelek beállításait kell megadnunk, azaz hogy mi a levélküldő kiszolgálónk címe és portja, valamint milyen azonosítást használ.

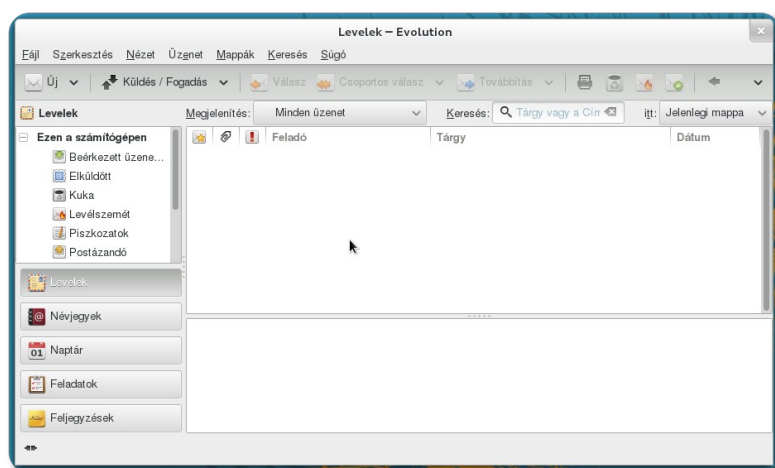
Levélküldés beállításai

Az ezután következő oldalon a beállításaink összefoglalását láthatjuk, melyet el kell neveznünk valahogy.

Beállítások összefoglalása

Ha minden beállítás sikeres volt, a Thunderbird képernyőjét láthatjuk.

Evolution képernyője

Azonnali üzenetküldés

A leveleken kívül az internetes kommunikációnak létezik egy gyorsabb, kifejezetten rövid üzenetekkel történő változata, melyet pont ezen tulajdonsága miatt azonnali üzenetküldésnek neveznek. Ezen kommunikációs forma legfőbb eltérése az e-mailektől, hogy az üzenetek váltása valós időben történik, ezáltal jobban hasonlít a telefonbeszélgetésre, mint a hagyományos levelezésre. Ezen kívül a legtöbb azonnali üzenetküldő szolgáltatás lekérdezhetővé teszi partnereink kapcsolódási állapotát, azaz elérhetőek-e számunkra.

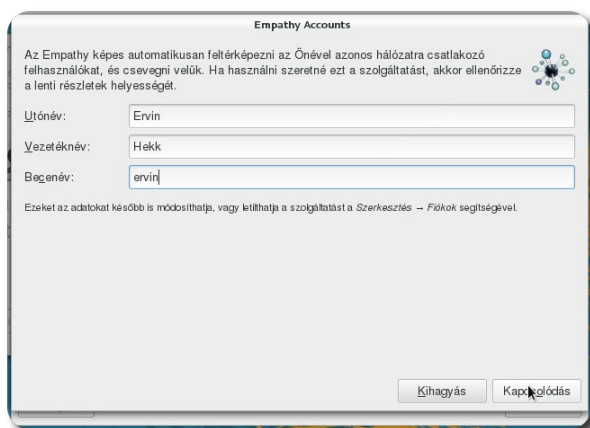
Az azonnali üzenetküldés során is lehetőségünk van több partnerrel kommunikálni, általában az üzeneteket soronként írjuk meg és azt mindenki megkapja, még hozzá valós időben. Erre reagálhatnak az egyes felek, ezáltal pedig kialakul a két- vagy többirányú kommunikáció.

Az azonnali üzenetküldésnek többféle megvalósítása létezik, melyeket más és más vállalatok fejlesztettek ki, ezek egymástól függetlenek. A SuliX Professional egy olyan programot nyújt, mellyel egyszerre több elterjedt protokollon keresztül tud csatlakozni (pl. IRC, MSN, Google Talk, Facebook chat, stb.). A program neve **Empathy**. Az egyes protokollok fiókjainak beállítását nem tekintjük át mind, de a beállítás módját igen.

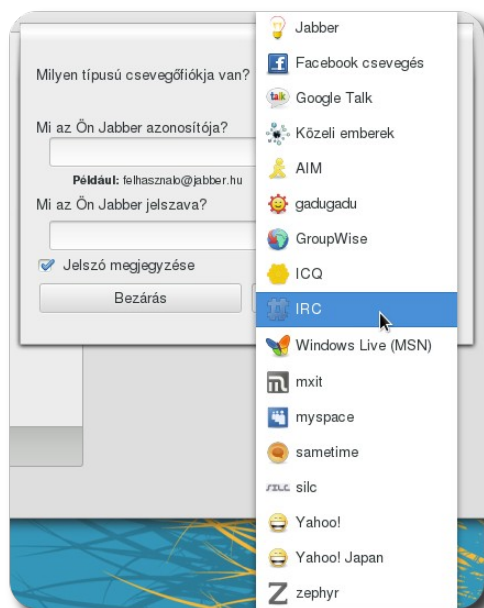
**Empathy
indítása**

Ha első alkalommal indítjuk el a programot, a fiókkezelő indul el és egy beállítóablak a helyi csevegéshez, ugyanis az alkalmazás képes a helyi hálózaton lévő számítógépek közötti kommunikációra anélkül, hogy bármilyen szolgáltatónál fiókra lenne szükség. Az adatok megadása után kattintsunk a **Kapcsolódás** gombra, vagy a **Kihagyás** gombra, ha nem szeretnénk ilyen csevegést.

Helyi csevegés beállítása

A fiókkezelőben a bal alsó '+' jellel adhatunk hozzá egy új fiókot. Meg kell adnunk a felugró ablakban, hogy milyen protokollon szeretnénk csatlakozni, majd az adott protokoll által megkövetelt mezők kitöltése után a **Hozzáadás** gombra kattintva azonnal cseveghetünk is ismerőseinkkel.

Protokoll kiválasztása és az adatok megadása

Gyakorló feladatok az „Internetes kommunikáció” című fejezethez

- Ha nincs email-címe, hozzon létre egyet valamelyik ingyenes szolgáltatónál!
- Email-címével állítsa be a Thunderbird levelezőprogramot!
- Ha nincs azonnali üzenetküldő fiókja, hozzon létre egyet!
- Jelentkezzen be az Empathy segítségével valamelyik csevegő-fiókjába!

Rendszerünk adminisztrációja

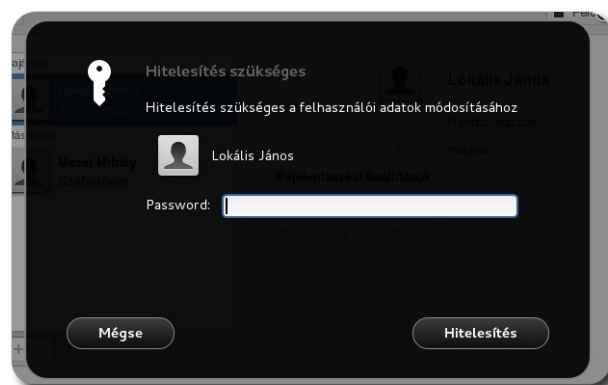
Az adminisztráció fogalma

A rendszer beállításával szemben, melyek csak az adott felhasználót érintették, a rendszerünk adminisztrációja során az összes felhasználót érintő beállításokat és módosításokat tehetünk. Ezért ezen műveletekre csak a számítógép rendszergazda felhasználójának van jogosultsága, ezen jogok birtokában bármit megtehetünk az adott rendszerrel. (Ezért is kell nagyon vigyázni a rendszergazda felhasználók jelszávara és megfelelő karaktersorozatot kitalálni.) Ezért amikor rendszergazdai jogosultságokkal hajtunk végre bármit, nagyon figyeljünk minden kiadott utasításunkra, mert működésképtelenné tehetjük a rendszert vagy kitörölhetjük más felhasználók adatait is.

Felhasználók adminisztrációja

Ha SuliXvert nem használó környezetben szeretnénk, hogy egy új személy használja a számítógépet, hozzá kell adnunk egy új felhasználói fiókot. Ennek menetét tekintjük át a következőkben.

A **Rendszerbeállítások** alatt a **Felhasználói fiókok** pontot választva láthatjuk a helyi felhasználók listáját. Ha bármilyen változtatást szeretnénk tenni, kattintsunk a jobb felső sarokban a **Feloldás** gombra. A rendszer ekkor bekéri a rendszergazda-felhasználó jelszavát. Erre azért van szükség, hogy ne tudjon akárki a rendszer egészére kiterjedő módosításokat végrehajtani (jelen esetben új felhasználót hozzáadni, vagy meglévő felhasználó jelszavát módosítani).

**Hitelesítés felhasználó
létrehozása előtt**

A jelszó beírása után az eddig inaktív menüelemek aktívvá válnak. Új felhasználót a bal alsó '+' gombra kattintva hozhatunk létre.

Az új felhasználó létrehozásakor meg kell adnunk az alábbiakat:

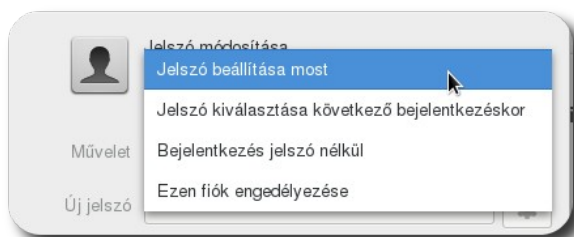
- A felhasználó teljes nevét – ez az információ csak a felhasználók számára a könnyebb azonosíthatóság érdekében tárolódik, használata nem kötelező, ide kerülhet például, hogy Kovács János.
- A felhasználónevét – ez azonosítja őt a rendszer számára, bejelentkezéskor is ez kerül beírásra. A felhasználónév nem tartalmazhat szóközt, valamint ékezetes betűket sem.
- A fiók típusát (**Szabványos** vagy **Rendszergazda**)

Új felhasználó adatainak megadása

Felhasználó jelszavának megadása

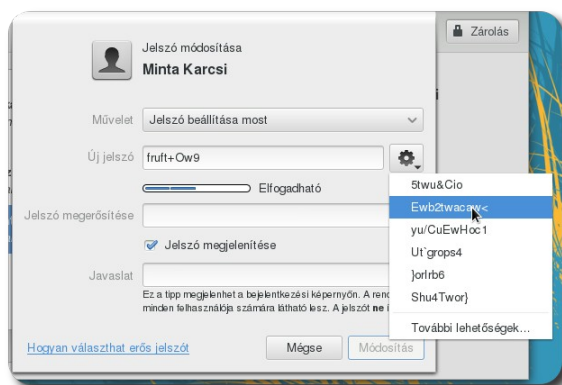
A felhasználó a Létrehozás gombra kattintáskor azonnal létrejön és megjelenik a listában. Ahhoz azonban, hogy be tudjon jelentkezni, meg kell adnunk a jelszavát, vagy be kell állítsuk, hogy az első bejelentkezéskor ő válassza meg ezt. A jelszó beállítása a felhasználó nevére, majd a jelszó melletti **Fiók letiltva** gombra kattintva tehető meg.

A megjelenő ablakban kiválaszthatjuk, hogy a jelszót most kívánjuk-e megadni, a következő bejelentkezéskor a felhasználóra bízunk a jelszó kiválasztását vagy jelszó nélküli bejelentkezést engedünk-e számára.

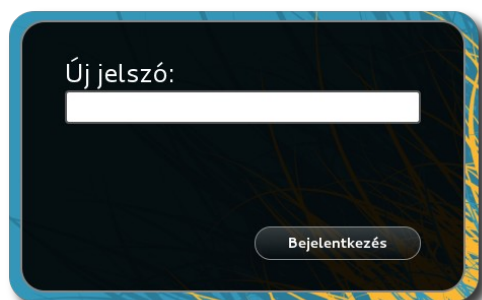
Jelszó megadásának módja

Ha a jelszó beállítása most lehetőséget választjuk, ki kell válasszunk egy jelszót, amit majd megmondunk a felhasználónak, hogy be tudjon jelentkezni (ezt ő később megváltoztathatja). A rendszer segít nekünk kellően biztonságos jelszót választani: a fogaskerékre kattintva ajánl néhány biztonságosnak ítélt jelszót. A **Módosítás** gombra kattintáskor az új felhasználó már bármikor be tud jelentkezni.

Jelszó megadása kézzel

Ha a következő bejelentkezésakor választatjuk ki a felhasználóval a jelszót, akkor a következő kép várja majd őt a felhasználónevének megadását követően, itt tudja megadni a kívánt jelszavát, melyet meg is kell erősítenie annak újbóli beírásával.

**Felhasználó által beállított
jelszó a bejelentkezéskor**

Nyomtatók hozzáadása és kezelése

Gyakorló feladatok a „Rendszerünk adminisztrációja” című fejezethez

Mi történik a színfalak mögött?

Mivel a rendszert csak a rendszergazda állíthatja át, ezért az adminisztráció csak a rendszergazda jelszó ismeretében végezhető el. Ha nem ismeri a rendszergazda (root) jelszavát, az alábbi feladatokat nem fogja tudni elvégezni.

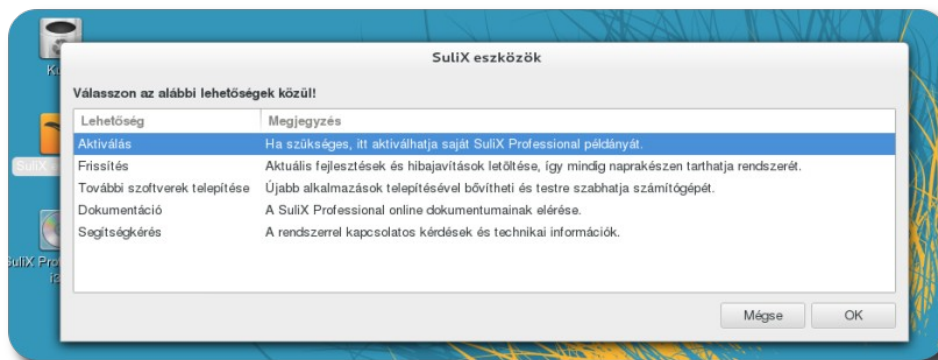
- Hozzon létre egy új felhasználót gipszjakab névvel és tetszőleges jelszóval!
- Törölje ki gipszjakab felhasználót!
- Keressen csomagfrissítéseket kézzel!
- Kapcsolja be az automatikus frissítéseket!

A SuliX Professional aktiválása és frissítése

SuliX Professional rendszeréhez két módon vehet igénybe frissítéseket és telepíthet további alkalmazásokat. Ha az Ön iskolájában van SuliXerver és a számítógépet regisztrálták a hálózaton, Önnek nincs más teendője, mint a frissítő alkalmazást futtatnia, ekkor a SuliX Professional rendszer a SuliXervert használja forrásként. Ebben az esetben semmilyen beállítást nem kell tennie, mert a SuliX Professional automatikusan felismeri a hálózaton a SuliXervert és beállítja azt, mint frissítési forrást. A frissítés menetének leírásához lapozzon a Rendszer frissítése fejezethez a 118. oldalra.

Ha az Ön számítógépe nem ér el SuliXervert, a frissítés igénybevételéhez regisztrálnia kell a <http://www.sulix.hu> oldalon²⁰, majd aktiválnia kell SuliX Professional rendszerét, erről az alábbiakban olvashat.

Rendszer aktiválása

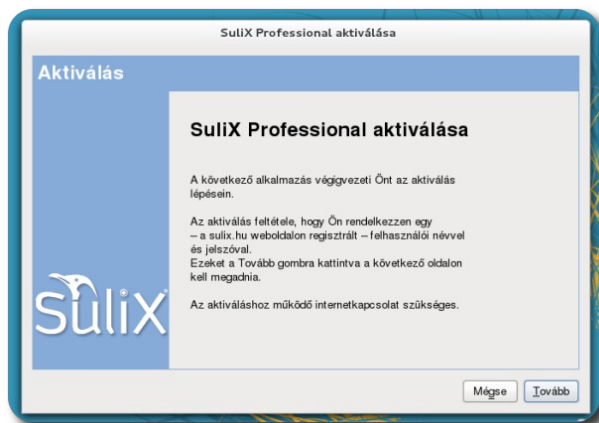
Aktiváló segédalkalmazás indítása a SuliX eszközök segítségével

A szoftver a legegyszerűbben az asztalon található **SuliX eszközök** indításával, majd az **Aktiválás** választásával indítható, de megtalálható a **Tevékenységek**-re kattintva is. **Az aktiváláshoz működő internetkapcsolat szükséges.**

Az alkalmazás első lépése egy tájékoztató. Ha elolvasta a szöveget, lépjen **Tovább** a jobb alsó gombra kattintva.

A SuliX Professional aktiválásához el kell indítania az aktiválás segédalkalmazást, mely végigvezeti Önt az aktiválás lépésein.

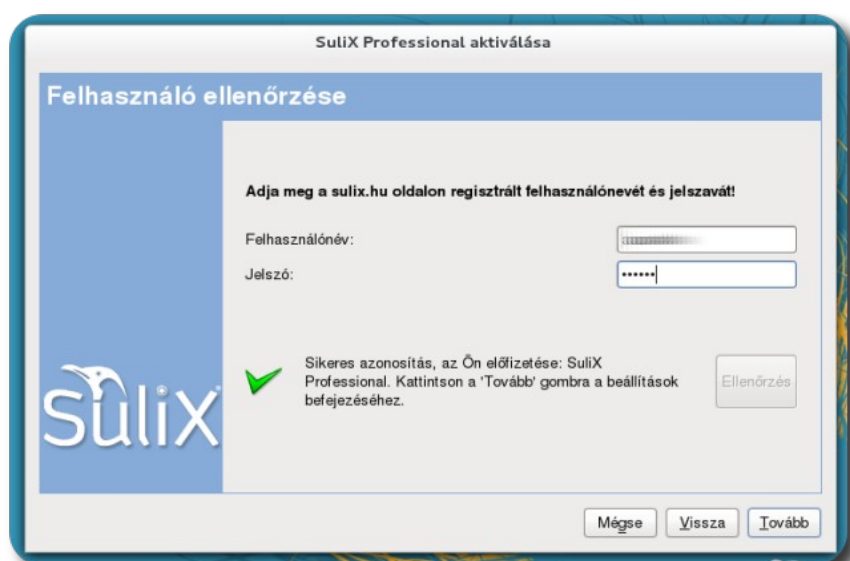
20. A regisztráció díjmentes és semmilyen kötelezettséggel nem jár.

Tájékoztató az aktiválásról

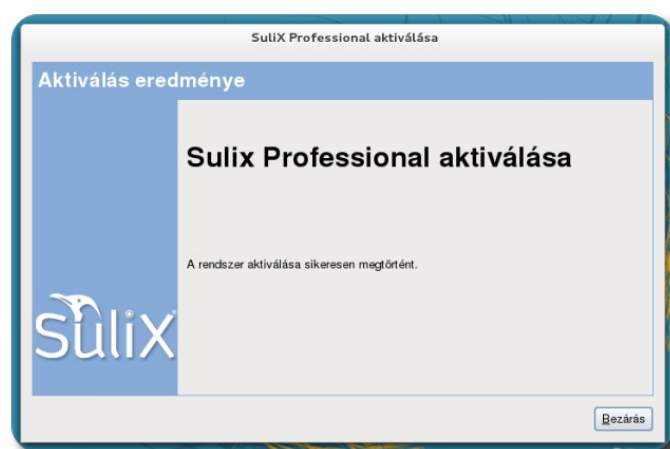
A következő oldalon meg kell adnia a sulix.hu oldalon regisztrált felhasználónevét és jelszavát. Ha megadta, kattintson az **Ellenőrzés** gombra. Az alkalmazás tájékoztatja, hogy helyesen adta-e meg a felhasználónév-jelszó párost és van-e érvényes előfizetése. Sikeres azonosítás és érvényes előfizetés esetén megjelenik az Ön előfizetésének típusa is. Kattintson a **Tovább** gombra a következő lépéshez.

Figyelem: egy felhasználónév csak egy számítógépre érvényes. Amennyiben ugyanazzal a felhasználóval aktivál egy másik számítógépet, az először aktiváltat nem fogja tudni frissíteni

Sikeres azonosítás

Az utolsó oldal tájékoztatja az aktiválás sikerességéről, a **Bezárás** gombbal léphet ki az alkalmazásból.

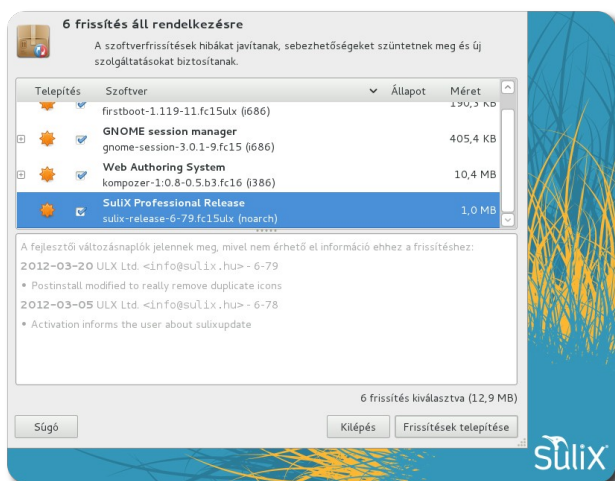
Sikeres aktiválás

Rendszer frissítése

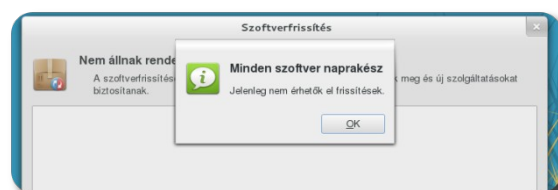
Amennyiben aktiválta rendszerét a fenti lépéseket követve vagy SuliXserver található a hálózatban, frissítheti rendszerét, melynek lépéseit az alábbiakban tekintjük át.

Először el kell indítania a SuliX frissítő alkalmazást, melyet legegyszerűbben az asztalon található **SuliX eszközök**ből tehet meg.

Ha az alkalmazás talál frissítéseket a rendszeréhez, megjeleníti azokat egy listában. Ha a **frissítések telepítése** gombra kattint, a frissítések letöltésre kerülnek és telepíti őket az alkalmazás. Amennyiben nem érhető el frissítés, naprakész a rendszerünk.

Elérhető frissítések

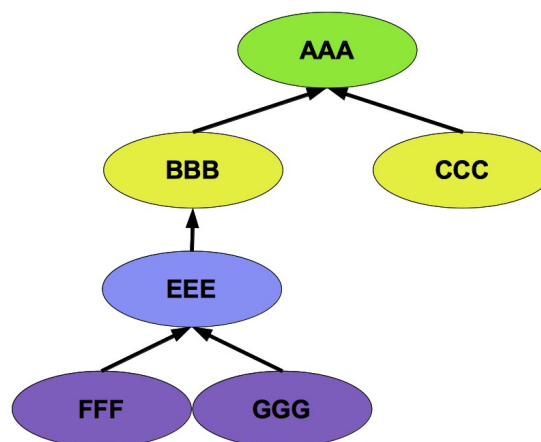

Naprakész rendszer

Új szoftverek telepítése

A rendszeren minden telepített program csomagok formájában van jelen és egy adott csomag többféle alkalmazást is tartalmazhat. Egy csomag megléte feltétele lehet egy másik program telepítésének, ezt úgy hívjuk, hogy **csomag-függőség**. A csomagok és függőségeik értelme az, hogy ha egy adott funkció több alkalmazás működéséhez szükséges (például egy képszerkesztési funkció), azt ne kelljen minden egyes programhoz külön telepíteni, hanem egy központi változatot használjon minden alkalmazás (még hozzá a legfrissebb elérhetőt). Az egyes csomagok függősége természetesen tovább ágazhat, tehát lehet, hogy egy adott függőségnek szintén vannak függőségei, stb. A könnyebb megértés érdekében tekintsük át ezt egy példán keresztül.

Tegyük fel, hogy telepíteni akarjuk az AAA nevű csomagot, de a telepítéshez szükséges még a BBB és a CCC csomagok megléte is, melyeket nem telepítettünk korábban. De a BBB csomag telepítése nem lehetséges az EEE csomag nélkül, melynek az FFF és a GGG a függőségei. Ha ezt nekünk kellene megcsinálnunk, egy idő után nem tudnánk követni a függőségek sorát. Szerencsére a **csomagkezelő alkalmazás** elvégzi a függőségi fa feloldását és telepít minden függőséget is, tehát amikor az AAA csomagot telepítjük, a csomagkezelő feltelepíti az AAA, a BBB, stb. csomagokat is.

Példa a függőségi fára

A csomagkezelő tehát feloldja a telepítésre kiválasztott csomag függőségeit, letölti az egyes függőségeket és a kiválasztott program csomagját egyaránt, majd telepíti azokat, így levéve minden terhet a felhasználó válláról.

Mi történik a színpalak mögött?

Korábban a felhasználók, ha egy nyílt forráskódú programot fel akartak telepíteni, két lehetőségük volt. Ha hozzáértőek voltak, az adott program forráskódját letöltötték, azt le kellett fordítaniuk saját maguknak a számítógépükön, ami egy nagyon hosszadalmas művelet, mivel a fordításnak vannak feltételei, melyeket ki kell elégíteni az adott rendszeren.

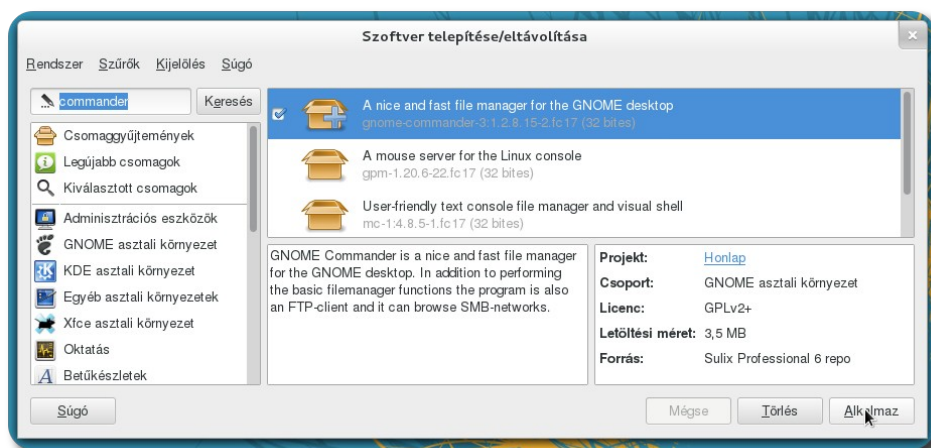
A másik lehetőségük az volt, hogy a binárisra lefordított, kész csomagokat egyesével megkeresték az interneten, majd telepítéskor a függőségek hiánya miatt a függőségeket is megkeresték, majd telepítették és ezt addig ismételték, amíg az összes függőséget fel nem telepítették, majd telepíthették a kívánt csomagot.

Ehhez képest a csomagkezelő kifejezetten egyszerű feladat elé állítja a felhasználót. Válassza ki, milyen programot szeretne a számítógépére, majd hagyja a csomagkezelőre a függőségek feloldását, a keresést az interneten és a telepítést.

Tekintsünk át egy telepítést az elejétől a végéig. Tegyük fel, hogy az **Gnome Commander** nevű kétpaneles fájlkezelő programot szeretnénk telepíteni.

Indítsuk el a **További szoftverek telepítése** programot. A megnyíló ablakban baloldalt láthatjuk a kereső mezőt illetve az egyes témaköröket felsorolva. Ha tudjuk, pontosan mit keresünk, érdemes beírni a keresőbe (pl. *commander*). Ha csak böngészni szeretnénk az egyes témakörök csomagjaiban, válasszuk ki a kategóriát és keresgéljünk a jobboldali listában.

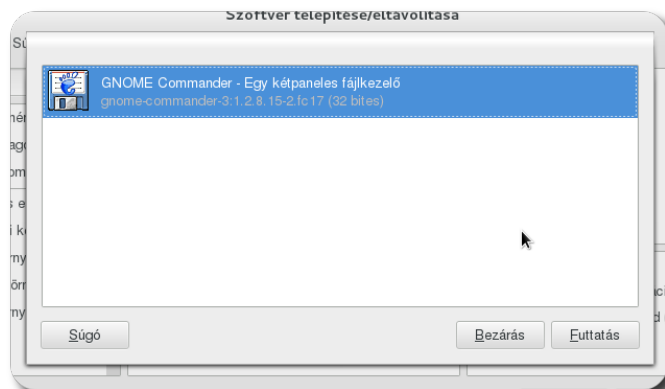
Ha ismerjük a csomag nevét, írjuk be a bal felső sarokban a keresés mezőbe, majd kattintsunk a **Keresés** gombra. Ekkor a csomagkezelő megkeresi azokat a csomagokat, melyeket kereshetünk. Ha csak azt tudjuk, hogy milyen célra szeretnénk egy alkalmazást, a baloldali kategórialista megfelelő elemére kattintva a jobboldalon megjelennek az adott témakörhöz köthető programok, ezek között böngészhetünk.

A kiválasztott csomag leírása és megjelölése telepítésre

Ha rákattintunk egy csomag nevére, az alsó mezőben megjelenik egy rövid leírás az adott csomagról. Ha telepítésre szeretnénk kijelölni egy csomagot, a csomag neve melletti mezőbe tegyünk egy pipát. Ha egy telepített csomagot el szeretnénk távolítani, a mellette lévő mezőből vegyük ki a pipát. Az alsó **Alkalmaz** gombra kattintva végrehajthatjuk a kijelölt módosításokat, a **Törölés** gombbal pedig visszavonhatunk minden változtatást. A telepítés állapotát és aktuális lépéseit a kategórialista alatt követhetjük nyomon.

A telepítés után felajánlja a rendszer, hogy futtassuk a frissen telepített csomagot. Ha szeretnénk futtatni, kattintsunk a **Futtatás** gombra.

Frissen telepített alkalmazás futtatása

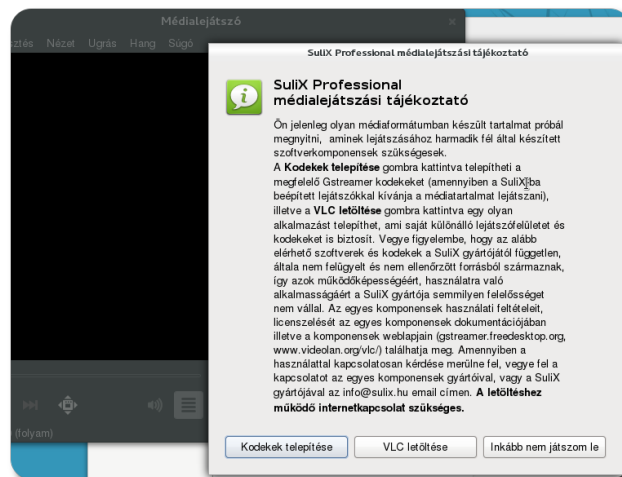
Mi történik a színfalak mögött?

A legfrissebb elérhető alkalmazások listáját csomaglistának nevezik és akár több forrásból is származhat. A szoftverfrissítő alkalmazás összefésüli ezen listákat és kiválasztja az adott alkalmazás legfrissebb változatát az elérhetőek közül.

A csomagokat az úgynevezett **tárolókból (repository)** tölti le a csomagfrissítő alkalmazás (és a következő alfejezetben ismertetett csomagtelepítő alkalmazás is), ezért bármilyen csomagfrissítés vagy telepítés előtt ezen tárolók tartalmát le kell kérdezni. A tárolók speciális formában tárolják csomaglistáikat, ezek letöltése és értelmezése a **csomagkezelő programok** feladata. A gyakorlatban ezzel nekünk nem kell foglalkoznunk, elegendő a csomagokra koncentrálnunk.

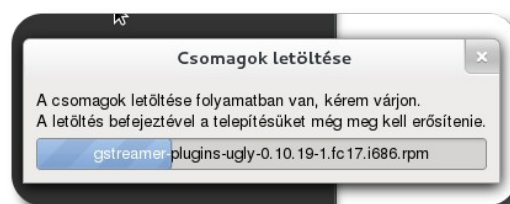
Multimédia-támogatás telepítése

Amennyiben nem támogatott médiaformátumot kívánunk lejátszani, szükségünk lesz a lejátszáshoz szükséges kodekekre, vagy egy olyan programra, mely ezeket tartalmazza. A nem támogatott fájl megnyitásakor egy ablak tájékoztat bennünket a lehetőségeinkről.

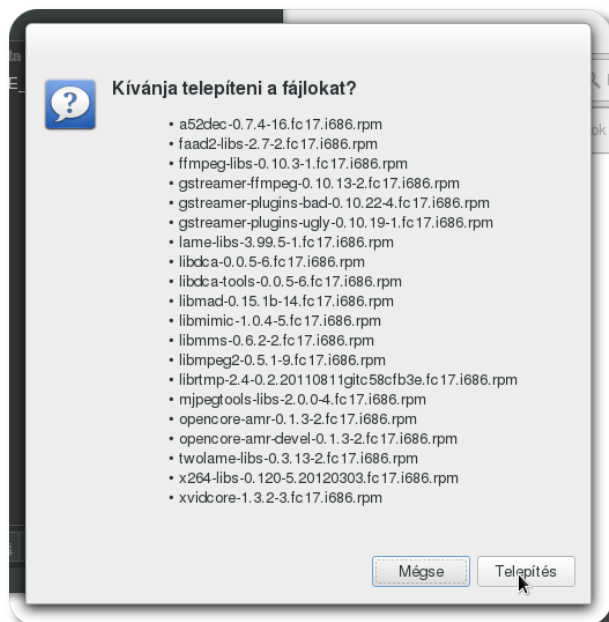
Nem támogatott multimédia lejátszása

Ha a beépített médialejátszóval kívánjuk megnyitni a fájlt, a kodekek telepítését válasszuk. Ellenkező esetben telepítsük a VLC nevű programot. A megfelelő gombra kattintva elindul a csomagok letöltése, melyet egy státusz-ablakban követhetünk nyomon.

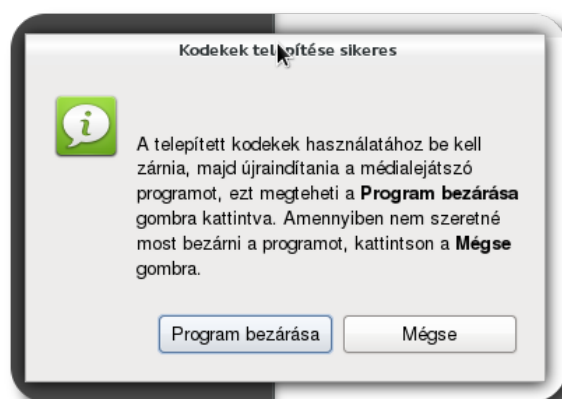
Csomagok letöltése

A letöltött csomagok telepítését még meg kell erősítenünk. Mivel a csomagok harmadik féltől származnak, a telepítéshez szükséges a rendszergazda jelszava is.

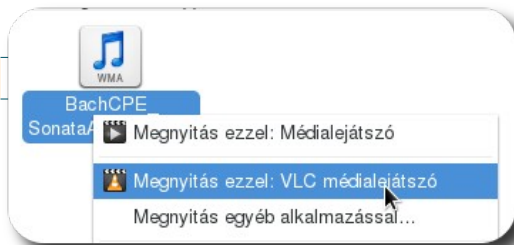
Kiegészítő csomagok telepítése

Ha a kodekeket választottuk ki telepítésre, szükséges a médialejátszó program újraindítása, hogy a változások érvénybe lépjenek és képes legyen lejátszani a korábban nem támogatott fájlt.

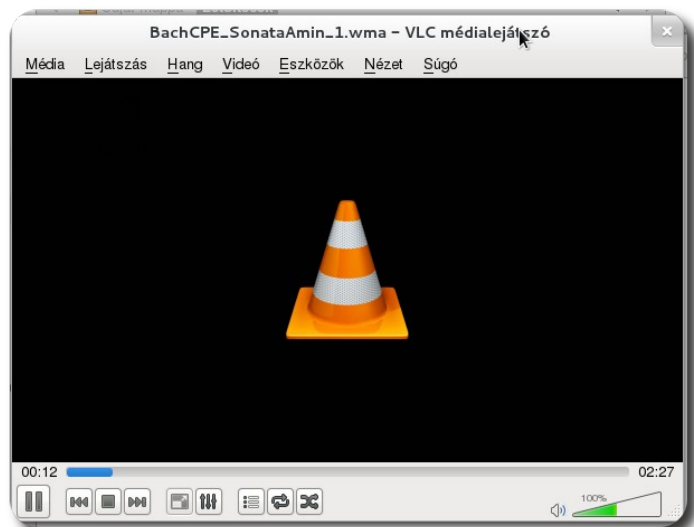

Sikeres kodek-telepítés

Ha a VLC alkalmazás telepítését választottuk, akkor a fájlkezelőben kiválaszthatjuk, hogy azzal nyissa meg a rendszer a fájlkunkat.

Megnyitás VLC segítségével

A VLC alkalmazás ablaka

A SuliX Professional telepítésének lehetőségei

A számítógépén két módon lehet SuliX Professional operációs rendszer. Az egyik lehetőség, hogy úgynevezett **OEM telepítéssel** kerül Önhöz, azaz a számítógépével együtt kapja meg előre feltelepítve, illetve ha enélkül vásárolta meg a számítógépet, akkor Önnek kell feltelepítenie rá a SuliX Professional operációs rendszert.

Amennyiben a számítógépét előre telepített SuliX Professional operációs rendszerrel vásárolta, úgy ez a fejezet nem Önnek szól, a telepítést csupán be kell fejeznie, azaz meg kell tennie a rendszer alapvető beállítását. Ennek mikéntjéről a A telepítés befejezése fejezetben olvashat (151. oldal). A mostani fejezet azt mutatja be, hogy hogyan kell a SuliX Professional operációs rendszert feltelepíteni számítógépére **DVD** vagy **SuliXerver** segítségével. **A DVD-vel történő telepítéshez szükséges telepítő képmást díjmentesen töltheti le a sulix.hu oldalról.**

Telepítés DVD segítségével egyénileg

A SuliX Professional telepítéséhez szüksége lesz a letöltött képmásra és egy üres DVD-re, melyre ki kell írnia a letöltött telepítő képmást²¹. A DVD lemezt a számítógép indulásakor kell behelyezni a számítógép DVD meghajtójába. Ezután a számítógépen be kell állítani, hogy a kívánt eszköztől induljon el (bootoljon), melyet a számítógép BIOS-ában lehet megtenni. Egyes modellek támogatják a telepítő média kiválasztását a BIOS módosítása nélkül, ekkor általában valamelyik funkcióbillentyű megnyomása után választhatunk indítási médiumot. (A funkcióbillentyűk a billentyűzet felső régiójában helyezkednek el és F1-től F12-ig számozottak.) A bekapcsoláskor általában tájékoztat minket egy felirat, hogy melyik billentyűvel léphetünk be a BIOS beállító menüjébe vagy választhatunk indítási médiumot.

Telepítés SuliXerver segítségével (rendszergazdáknak)

Ha Ön rendelkezik SuliXerverrel, ellenőrizze, hogy a legfrissebb telepítőmédia áll rendelkezésre (Hálózat – Telepítőmédia menüpont). Ezután az adminisztrá-

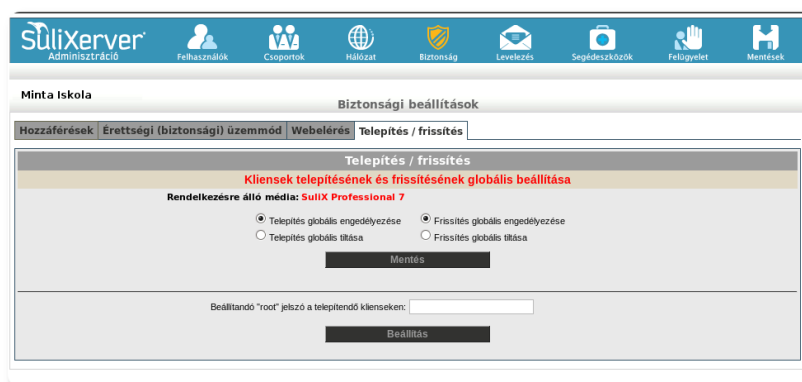
21. A telepítőképmás formátuma szabványos iso, melyet az elterjedt operációs rendszerek mindegyike támogat

ciós felületen engedélyeznie kell a hálózati telepítést a **Biztonság - Telepítés-frissítés** menüben. Ezután a telepíteni kívánt számítógépet úgy kell beállítani, hogy hálózatról induljon el.

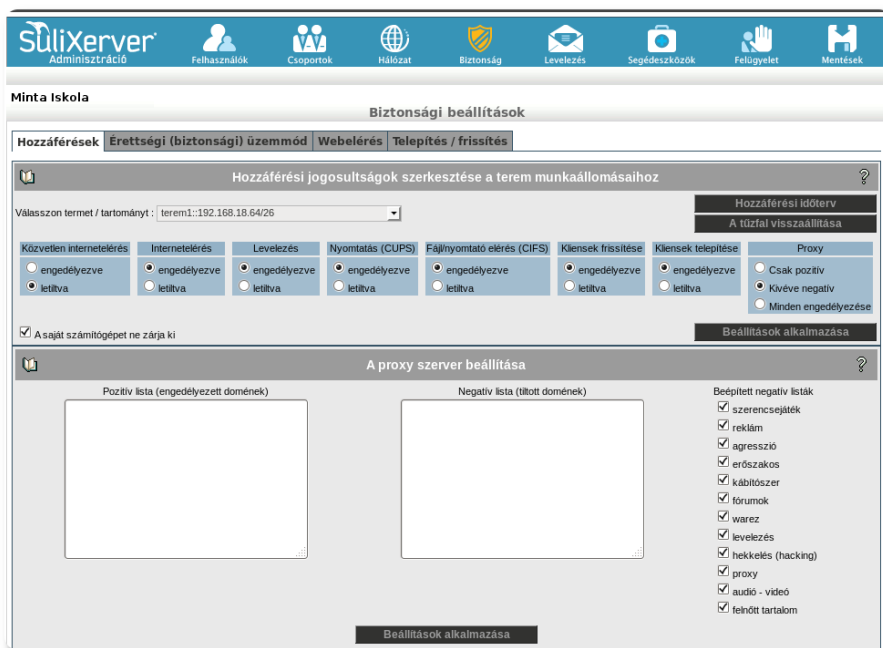

Kliens-telepítőmédiát állapotának ellenőrzése

A hálózatról történő telepítéshez a számítógép alaplapjának támogatnia kell a **PXE** technológiát. **Azok a számítógépek, amelyek fel vannak véve az adminisztrációs felületen valamelyik tanteremhez, akkor telepíthetők a SuliXServer segítségével, ha az adott teremre a Biztonság - Hozzáférések menüben engedélyezve van a kliensek telepítése. A telepítés előkészületeként győződjön meg róla, hogy a SuliXServer a legfrissebb elérhető verzióra frissítve lett és a legújabb kliens telepítőmédiát rendelkezésre áll. Ha a webes adminisztrációs felületen egy piros felirat valamelyik hiányáról tájékoztatja, frissítse rendszerét, vagy a telepítőmédiát.**

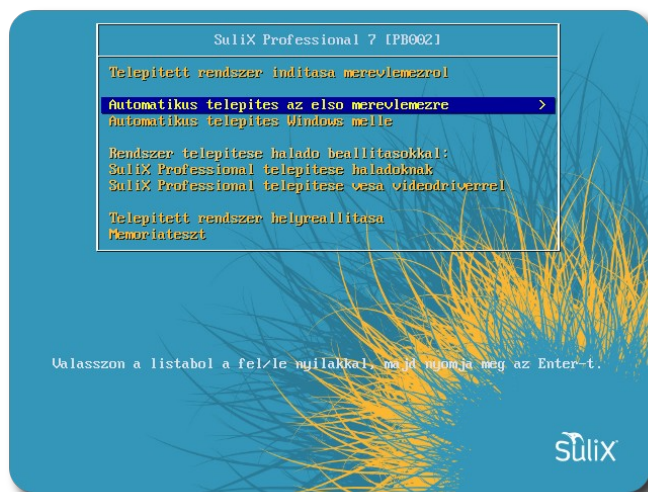
Hálózati telepítés engedélyezése a SuliXServer adminisztrációs felületén

Telepítés engedélyezése teremben

Telepítés módjának kiválasztása

Amennyiben sikerült a megfelelő forrásról elindítani a számítógépet, az alábbi képernyő jelenik meg előttünk.

A telepítő indítómenüje

Többféle lehetőségünk is van a telepítésre, de ha nem vagyunk szakértők vagy az alapértelmezett beállításokon nem kívánunk változtatni, válasszuk az

Automatikus telepítés az első merevlemezre, vagy az **Automatikus telepítés Windows mellé** pontot. Ekkor a telepítő egyetlen kérdést tesz csak fel a telepítés során, nevezetesen azt, hogy mi legyen a rendszer-adminisztrációhoz használt **root** fiók jelszava, semmi más beállítást nem kell tennünk, a teljes telepítés innentől fogva automatikusan megtörténik. Amennyiben a SuliXerver felületén beállítottuk központi root jelszót, ezt a kérdést sem teszi fel a telepítő.

FIGYELEM! Amennyiben az „Automatikus telepítés az első merevlemezre”

lehetőséget választja, a telepítéskor az első merevlemez minden adata, a már meglévő operációs rendszerrel együtt törlésre kerül.

Mielőtt a telepítési módszerek bármelyikébe belekezdene, egy külső adathordozóra készítsen adatairól biztonsági mentést. A telepítés alatt csak olyan merevlemez legyen csatlakoztatva, melyet SuliX Professional telepítésre kíván felhasználni.

Ha a SuliX Professional meglévő Windows operációs rendszer MELLÉ szeretné telepíteni, akkor válassza az "Automatikus telepítés Windows mellé" lehetőséget (ebben az esetben feltétlenül szükséges, hogy a számítógépben legyen egy particionálatlan terület, amely legalább 15 GB méretű) !

Ha a SuliX Professional más meglévő nem Windows operációs rendszer MELLÉ szeretné telepíteni, vagy nem törölhető adatok vannak a számítógépén, mindenképpen válassza a haladó telepítést!

Amennyiben nem nyomunk meg semmilyen billentyűt, a telepítő 60 másodperc múlva elindul az alapértelmezett módban, mely a **merevlemezre telepített rendszer indítása, így semmilyen változtatás nem történik.**

Ha véletlenül benne felejtettük a telepítőlemezt a meghajtóban és arról indult el a számítógép, de már nem szeretnénk telepíteni, válasszuk az első (alapértelmezett) lehetőséget (**Telepített rendszer indítása merevlemezről**), ekkor a számítógép teljesen úgy fog elindulni, mintha nem is lenne benne a telepítő DVD.

A szakértői módokról a későbbiekben lesz szó, azokról a kötet végén olvashat
A SuliX Professional telepítése haladóknak című fejezetben a 155. oldalon.

SuliX Professional Windows mellé történő telepítésének előkészítése

SuliX Professional automatikus telepítése Windows XP mellé

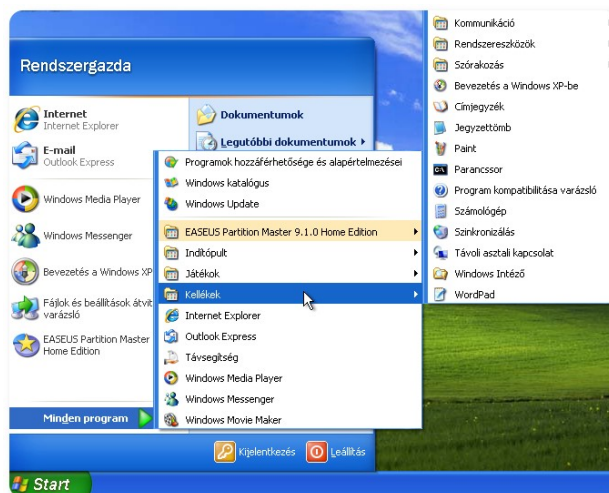
Amennyiben a számítógépen van a Windows XP mellett egy particionálatlan terület, amelyik legalább 15 GB méretű, akkor az "Automatikus telepítés Windows mellé" lehetőséget kiválasztva, a SuliX Professional automatikusan települ a meglévő Windows XP operációs rendszer mellé.

Ha nincs ekkora particionálatlan terület, akkor a Windows partíció zsugorításával tudunk helyet biztosítani. Az összenyomás biztonságos működéséhez első lépésként a lemez töredezettség-mentesítő elindítása szükséges.

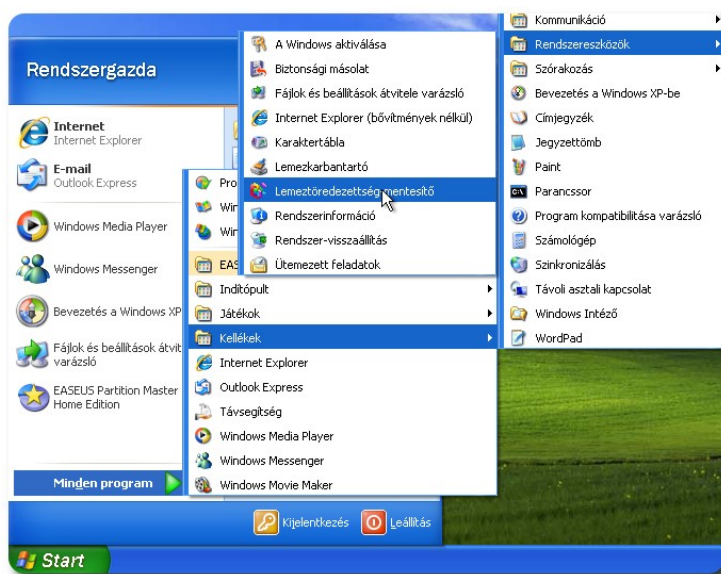
A Start menüben a Minden program – Kellékek – Rendszerezszközők menüben található a töredezettség-mentesítő.

Start menü - Minden program

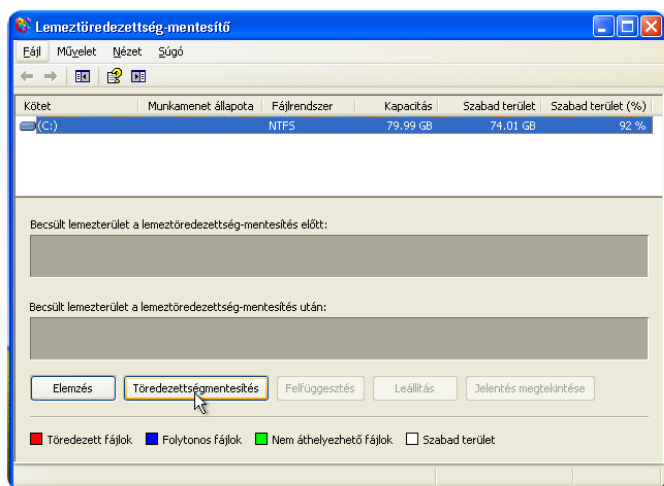

A Kellékek kiválasztása

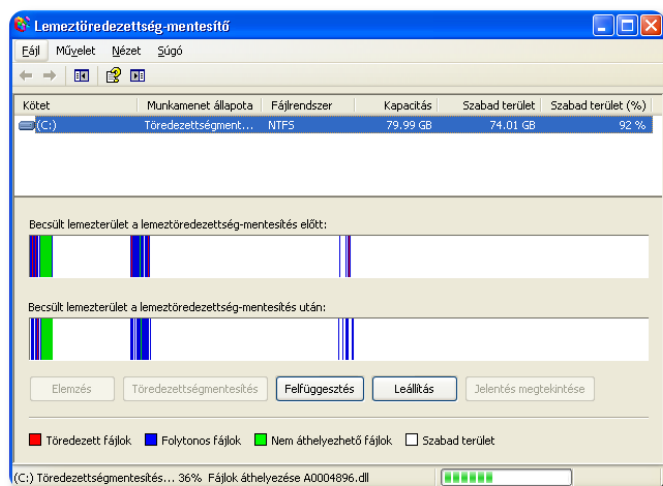

A Lemeztöredezettség-mentesítő kiválasztása

A lemeztöredezettség-mentesítéshez válasszuk ki a kívánt partíciót, majd kattintsunk a **Töredezettségmentesítés** gombra. A töredezettségmentesítés eltarthat egy ideig a lemezmérettől függően.

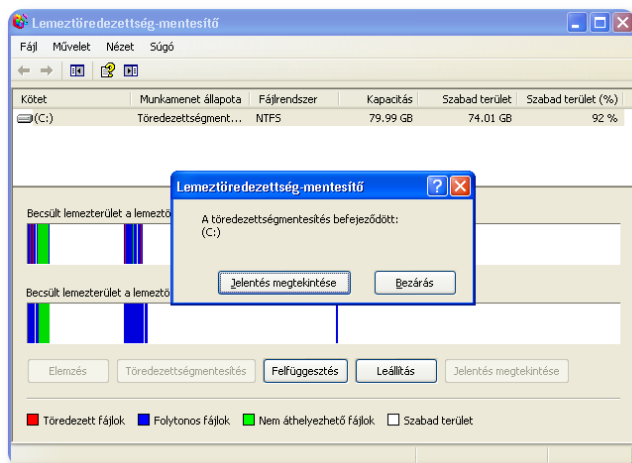
A Lemeztöredezettség-mentesítő főképernyője és a Windows partíció kiválasztása

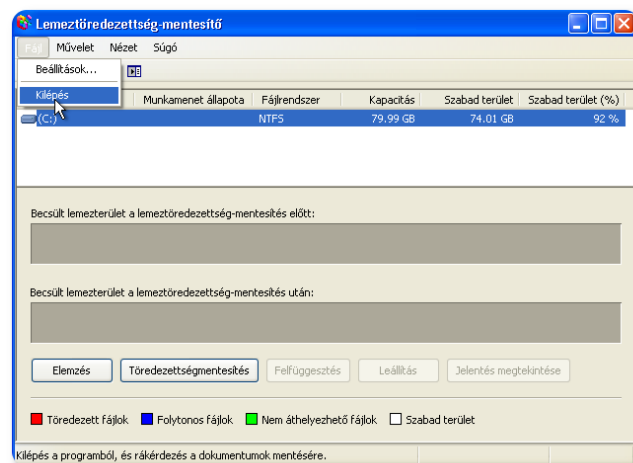
Töredezettségmentesítés közben

Ha végzett az alkalmazás, a jelentés megtekinthető, de egyből kattinthatunk a **Bezárás** gombra is.

SULIX PROFESSIONAL WINDOWS MELLÉ TÖRTÉNŐ TELEPÍTÉSÉNEK ELŐKÉSZÍTÉSE

A töredezettség-mentesítés befejeződött

Kilépés

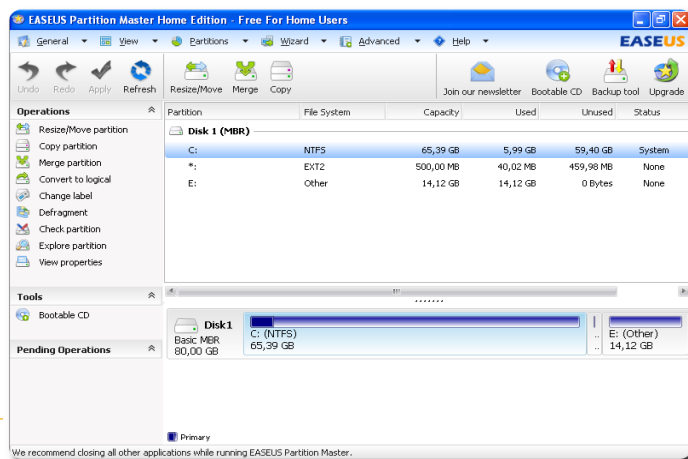
A lemeztöredezettség-mentesítés befejezése után kezdhetünk hozzá a Windows partíció zsugorításához.

Figyelem! Mielőtt a Windows partíció zsugorításához hozzáférnénk, készítsen adatairól biztonsági mentést egy külső adathordozóra!

Windows XP esetén nincs olyan beépített eszköz, amellyel a partíció zsugorítását el tudnánk végezni, ezért külső particionáló szoftvert kell használnunk. Ezek közül kedvünkre válogathatunk. Ahhoz, hogy be tudjuk mutatni a használatot, kiválasztottunk egyet, az EASEUS Partition Master Home Edition 9.1.0 verziószámú szoftvert. Ezen a példán keresztül mutatjuk be a Windows XP kötet zsugorítását.

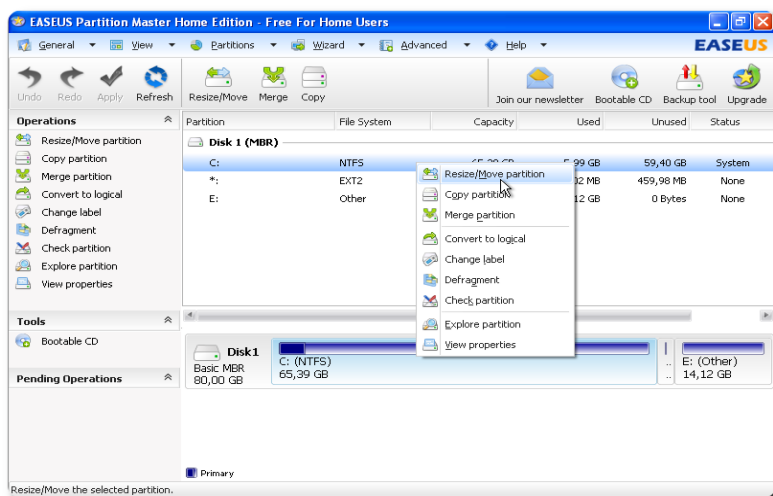

Az indítóképernyő

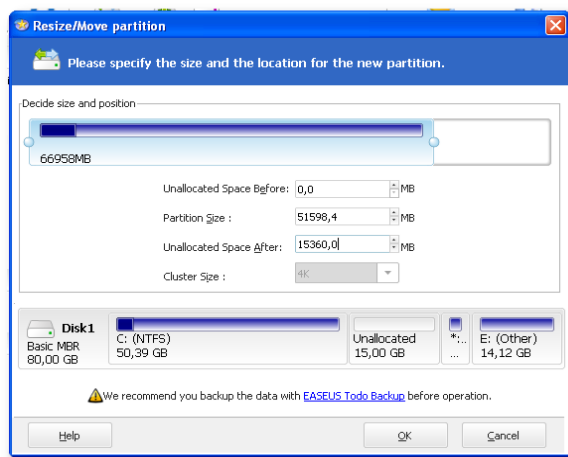
A merevlemez particionálás előtti állapota

A **"Go to main screen"**-re kattintva a főképernyő jelenik meg, a zsugorítás-hoz a **Resize/Move partition** opciót kell kiválasztani:

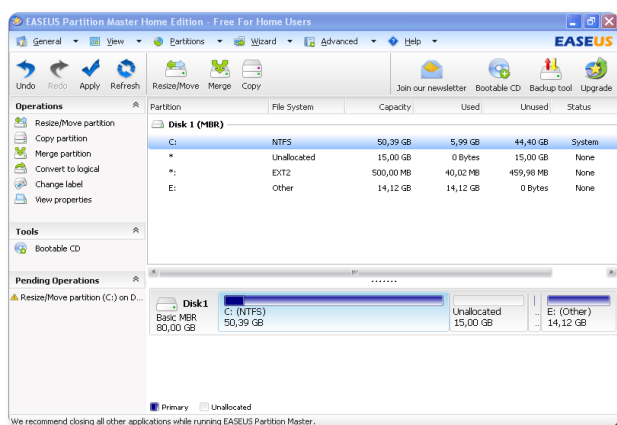

Resize/Move partition funkció kiválasztása

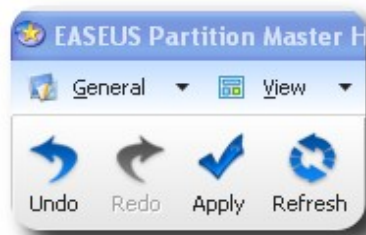
A **Resize/Move partition** képernyőn láthatjuk a részletes adatokat. A **Partition Size** megadásánál az **"Unallocated Space After"** mező értékének legalább 15360-nak kell lennie. Az OK gomb megnyomásával visszatérünk a főképernyőre.

A Resize/Move partition képernyő és a particionálás beállítása

A beállítások eredményének megtekintése

Apply gomb a végrehajtáshoz

Az Apply gomb megnyomásával tudjuk a zsugorítást végrehajtani, a műveletet pedig meg kell erősítenünk. A véglegesítéshez, a felugró ablakban a "Yes" gombot kell megnyomni, és érdemes a jelölőnégyzetet is megjelölni, hogy a számítógép automatikusan kikapcsoljon a módosítások után.

A számítógép többszöri újraindítása után a zsugorítás megtörténik, és elindulhat a SuliX Professional automatikus telepítése Windows mellé.

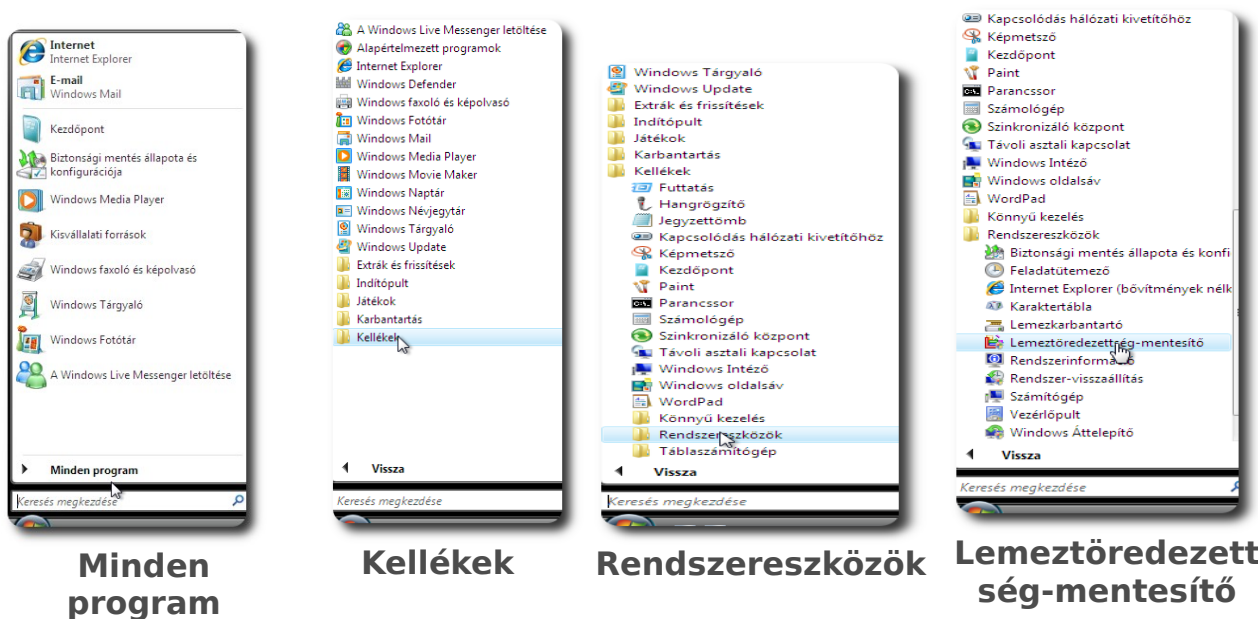
A módosítások véglegesítése

SuliX Professional automatikus telepítése Windows Vista mellé

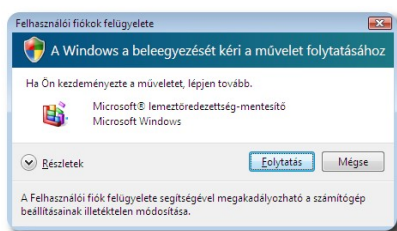
Amennyiben a számítógépen van a Windows Vista mellett egy particionálatlan terület, amelyik legalább 15 GB méretű, akkor az "Automatikus telepítés Windows mellé" lehetőséget kiválasztva, a SuliX Professional automatikusan települ a meglévő Windows Vista operációs rendszer mellé.

Ha nincs ekkora particionálatlan terület, akkor a Windows partíció zsugorítással tudunk helyet biztosítani. Az összenyomás biztonságos működéséhez első lépésként a lemez töredezettség-mentesítő elindítása szükséges.

A Start menüben a Minden program- Kellékek - Rendszereszközök menüben található a töredezettség-mentesítő.

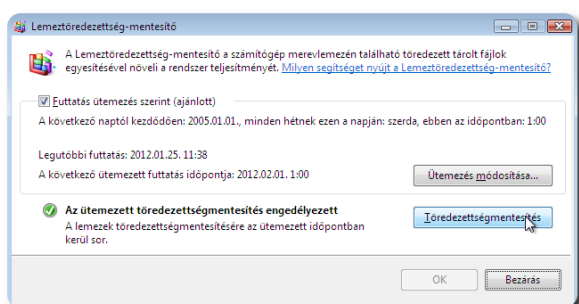

A Lemeztöredezettség-mentesítő menüelemre kattintva a következő képernyőn kell megerősítenünk az alkalmazás futását.

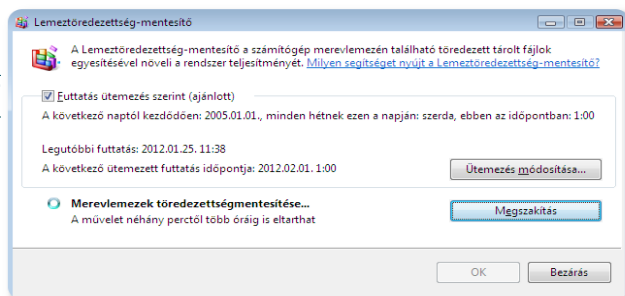

A művelet folytatása

A Folytatás gomb megnyomása után megjelenik a Lemeztöredezettség-mentesítő, itt kattintsunk a Töredezettségmentesítés gombra.

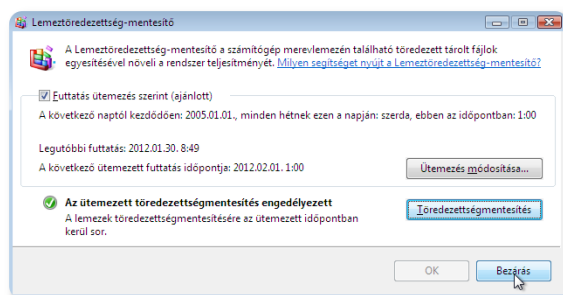

A töredezettségmentesítés indítása

Töredezettségmentesítés közben

A kilépés a Lemeztöredezettség-mentesítőből a Bezárás gombbal történik:

Bezárás

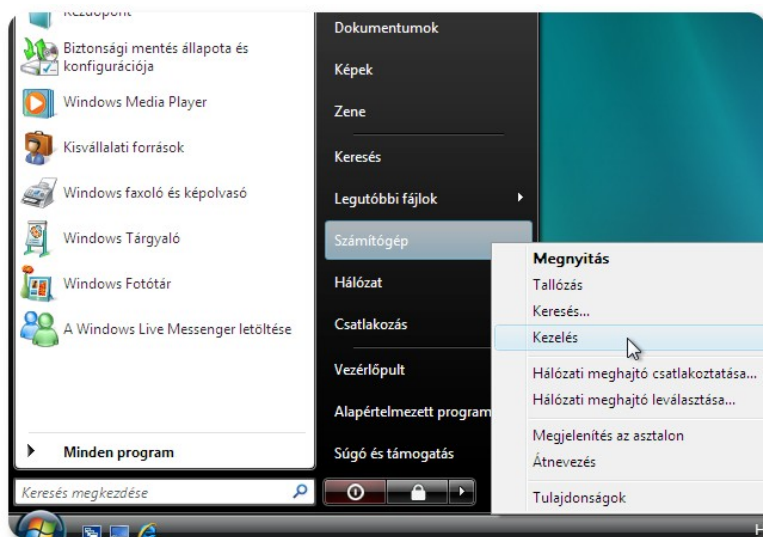
A lemeztöredezettség- mentesítés befejezése után kezdhetünk hozzá a Windows partíció zsugorításához.

Figyelem! Mielőtt a Windows partíció zsugorításához hozzáférne, készítse adatairól biztonsági mentést egy külső adathordozóra!

A Windows Vista és a Windows 7 operációs rendszerek tartalmazznak olyan eszközt, amellyel a zsugorítást végre tudjuk hajtani. A Start menüből a Számítógép menüelemen az egér jobb gombjával érhető el a Kezelés menüből a Tárolás - Lemezkezelés elemet használva. Az egér jobb gombjával a Windows partícióra (C:) kattintva választhatjuk ki a "Kötet zsugorítása ..." funkciót. A zsu-

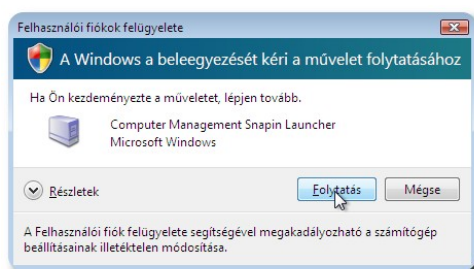
gorítandó lemezterület méretének legalább 15360 megabájtot kell megadnunk. A "Zsugorítás" gombra kattintva végrehajtódik a zsugorítás. Most ezt a funkciót fogjuk áttekinteni.

A Start menüből a Számítógép menüelemen az egér jobb gombjával érhetjük el a Kezelés menüt:

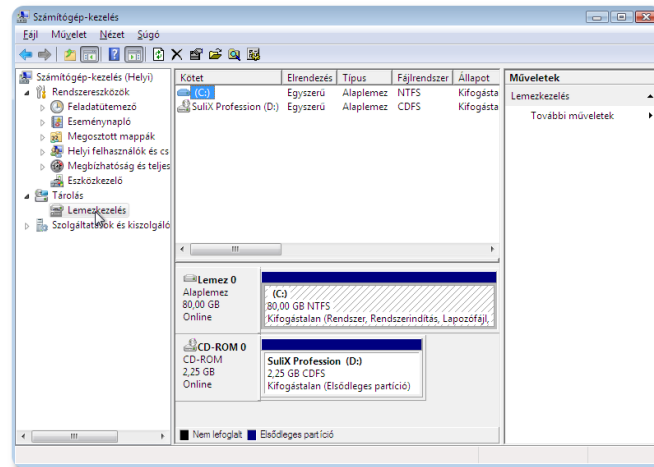
A Kezelés menü elérése

A művelet folytatása a Folytatás gomb megnyomásával történik:

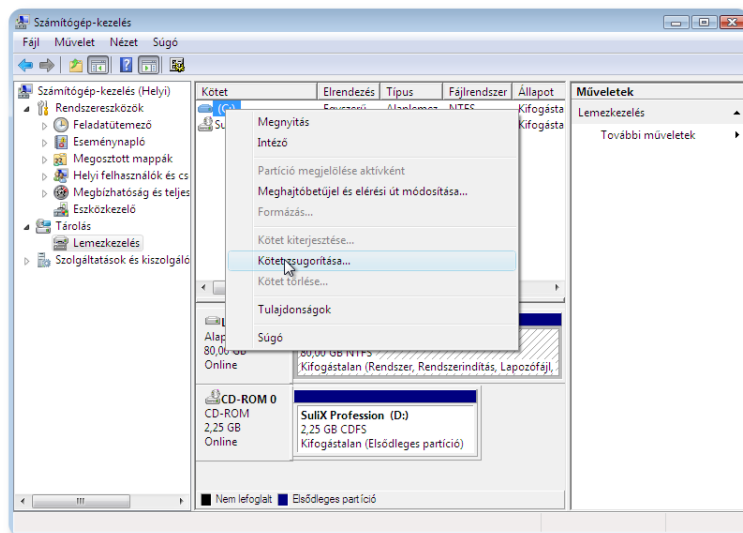
A művelet folytatása

A Számítógép-kezelés ablakban a Lemezkezelés képernyője:

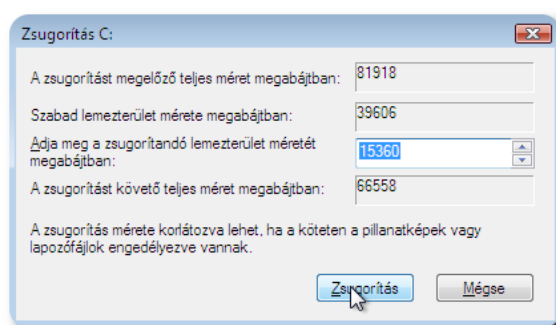
A Lemezkezelés kiválasztása

A Windows partícióra (C:) az egér jobb gombjával kattintva választható ki a Kötetzsugorítása... opció:

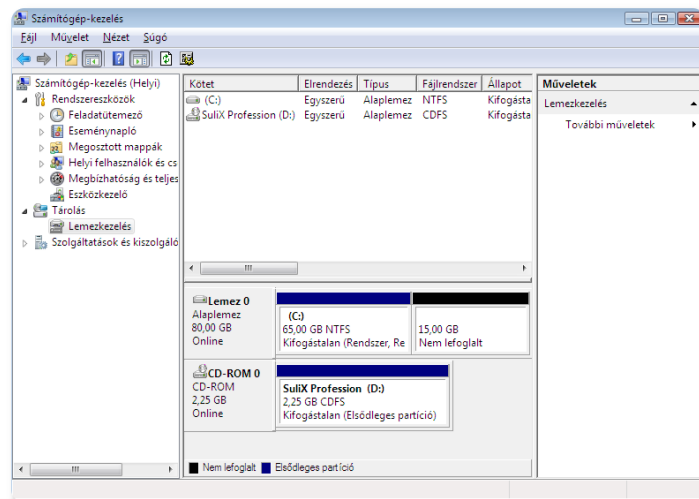
A Kötetzsugorítása... kiválasztása

A zsugorítás végrehajtása a Zsugorítás gomb megnyomásával történik:

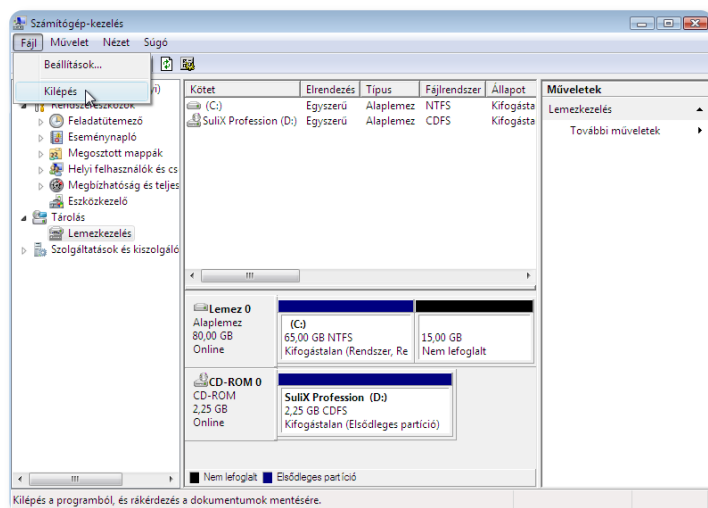
A zsugorítás végrehajtása

A zsugorítás végrehajtása után a következő képernyő jelenik meg:

A zsugorított kötet

A kilépés a Fájl menüben található Kilépés funkcióra kattintva történik:

Kilépés

A számítógép újraindítása után a zsugorítás megtörténik, és elindulhat a SuliX Professional automatikus telepítése Windows mellé.

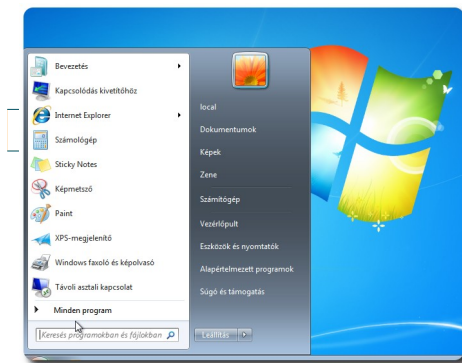
SuliX Professional automatikus telepítése Windows 7 mellé

Amennyiben a számítógépen van a Windows 7 mellett egy particionálatlan terület, amelyik legalább 15 GB méretű, akkor az "Automatikus telepítés Windows mellé" lehetőséget kiválasztva, a SuliX Professional automatikusan települ a meglévő Windows 7 operációs rendszer mellé.

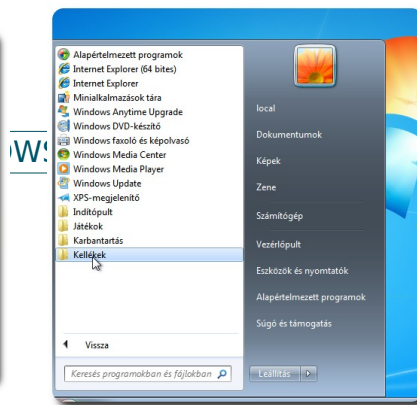
Ha nincs ekkora particionálatlan terület, akkor a Windows partíció zsugorításával tudunk helyet biztosítani. Az összenyomás biztonságos működéséhez első lépésként a lemez töredezettség-mentesítő elindítása szükséges.

A Start menüben a Minden program – Kellékek – Rendszereszközök menüben található a töredezettség-mentesítő. Ennek lefuttatása után kezdetünk hozzá a Windows partíció zsugorításához.

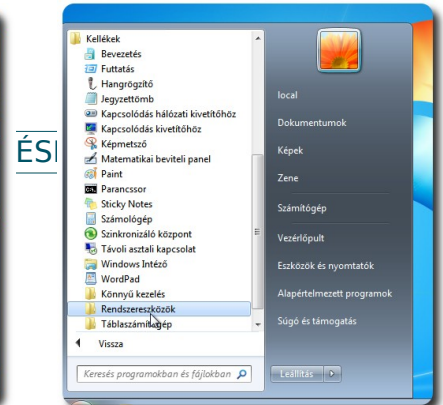
A Start menüből a "Minden program" – "Kellékek" – "Rendszereszközök" kiválasztása:

Minden program

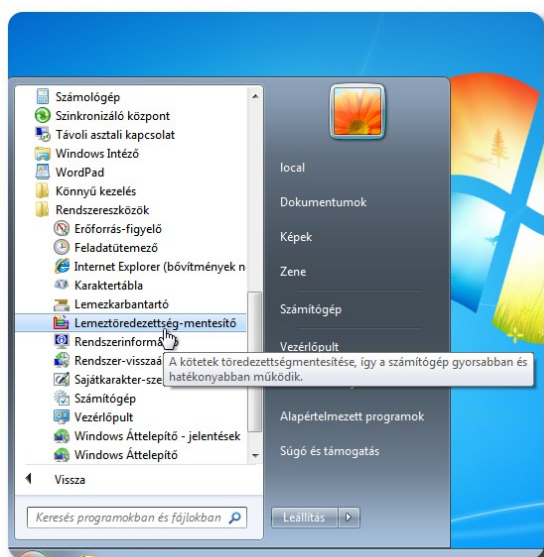

Kellékek

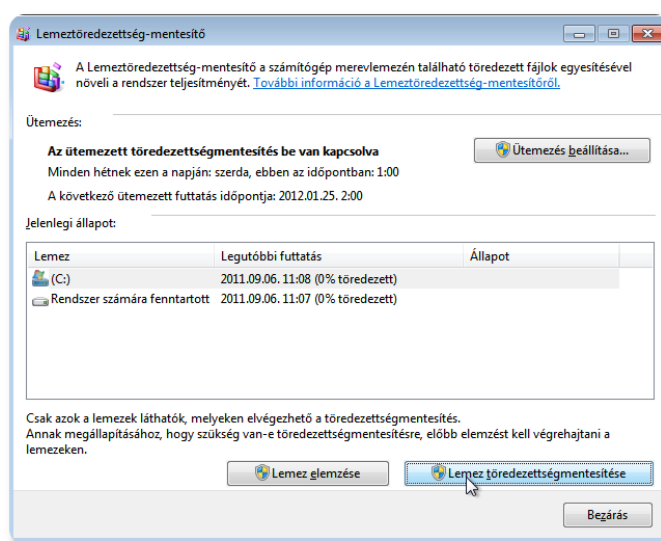

Rendszereszközök

A Lemeztöredezettség-mentesítő kiválasztása és elindítása a Lemez töredezettségmentesítése gombbal történik:

Lemeztöredezettség-mentesítő

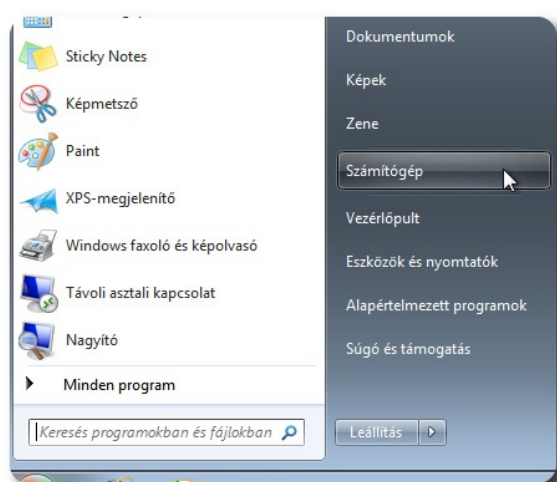
Lemez töredezettségmentesítése

Figyelem! Mielőtt a Windows partíció zsugorításához hozzáférne, készítse adatairól biztonsági mentést egy külső adathordozóra!

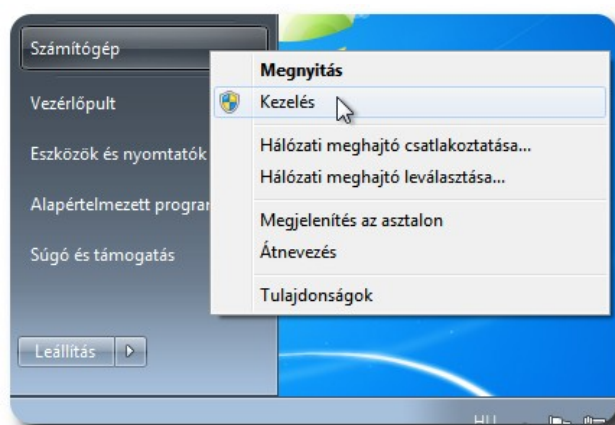
A lemeztöredezettség-mentesítés befejezése után kezdhetünk hozzá a Windows partíció zsugorításához.

A Windows Vista és a Windows 7 operációs rendszerek tartalmaznak olyan eszközt, amellyel a zsugorítást végre tudjuk hajtani. A Start menüből a Számítógép menüelemen az egér jobb gombjával érhető el a Kezelés menüből a Tárolás - Lemezkezelés elemet használva. Az egér jobb gombjával a Windows partícióra (C:) kattintva választhatjuk ki a "Kötet zsugorítása..." funkciót. A zsugorítandó lemezterület méretének legalább 15360 megabájtot kell megadnunk. A "Zsugorítás" gombra kattintva végrehajtódik a zsugorítás.

A Start menüből a Számítógép menüelemen az egér jobb gombjával érhetjük el a Kezelés menüt:

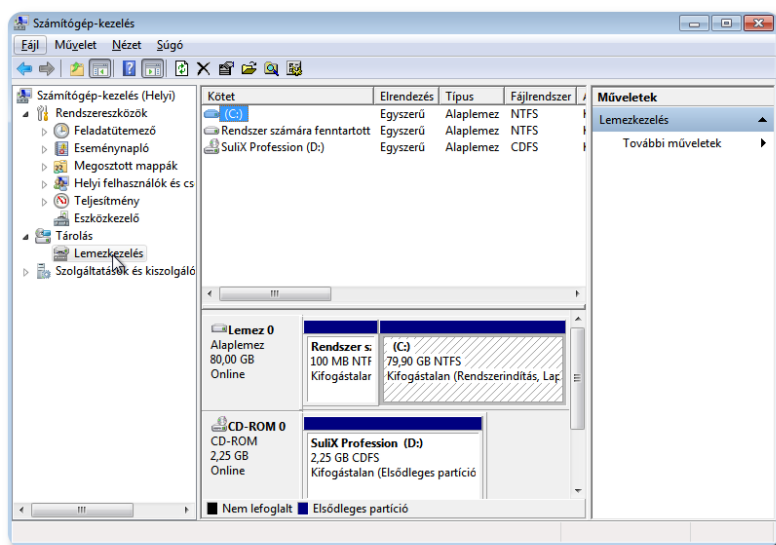

Számítógép

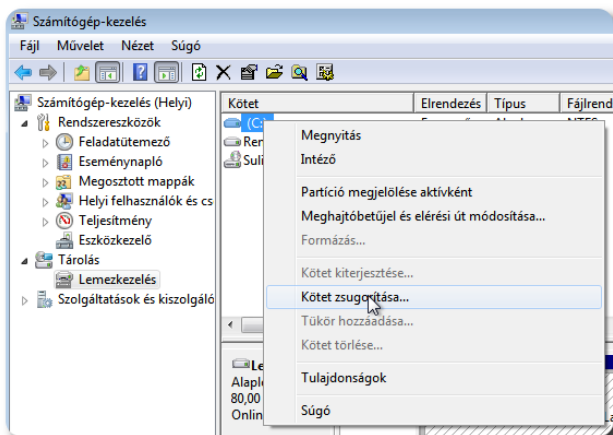
Kezelés

A Számítógép-kezelés ablakban a Lemezkezelés képernyője:

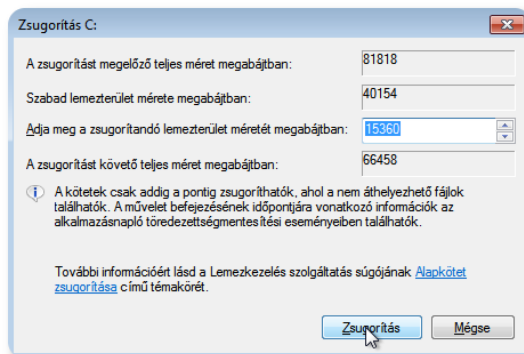

A Lemezkezelés kiválasztása

A Windows partícióra (C:) az egér jobb gombjával kattintva választható ki a **Kötet zsugorítása...** opció, a zsugorítás végrehajtása a **Zsugorítás** gomb megnyomásával történik:

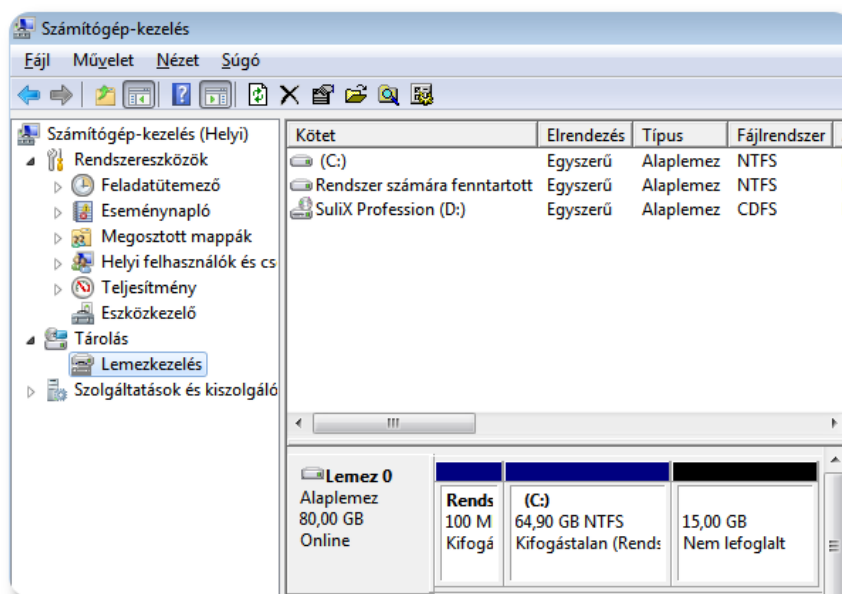

Kötet zsugorítása... kiválasztása

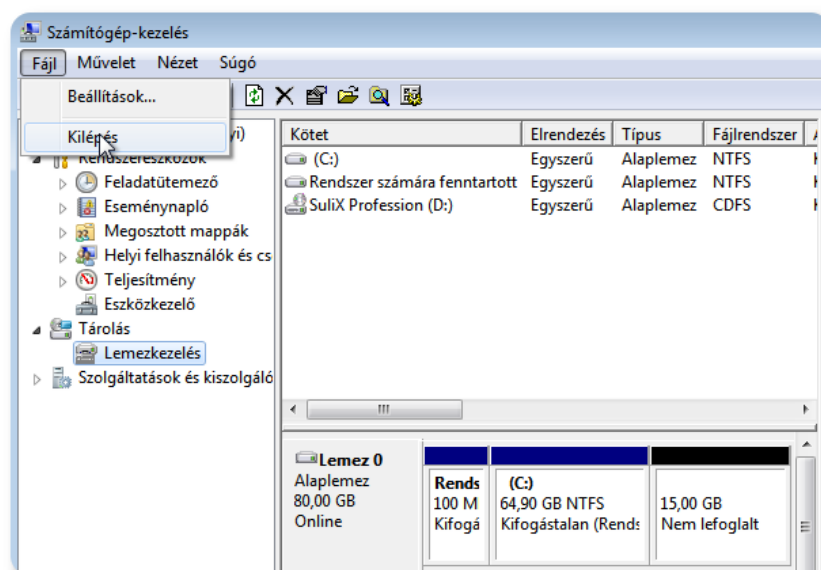
A zsugorítás végrehajtása

A zsugorítás végrehajtása után a következő képernyő jelenik meg:

A zsugorított köteg

A kilépés a Fájl menüben található Kilépés funkcióra kattintva történik:

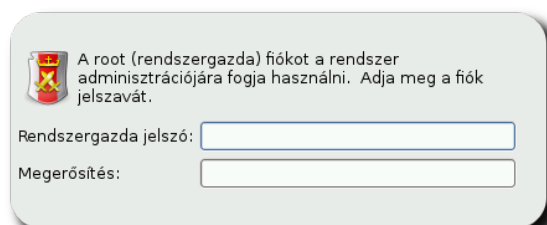

Kilépés

A számítógép újraindítása után a zsugorítás megtörténik, és elindulhat a SuliX Professional automatikus telepítése Windows mellé.

SuliX Professional automatikus telepítése

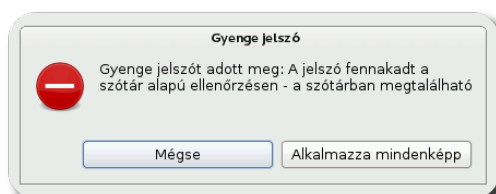
Az automatikus telepítés menete

Rendszergazda jelszavának megadása

Amennyiben a második, vagy a harmadik menüpontot választottuk, elindul a telepítő automatikus módban. Amennyiben automatikus telepítést választunk az első merevlemezre, meg is kell erősítenünk a döntésünket. A telepítéshez semmit sem kell tennünk, minden beállítás – a rendszergazda jelszaván kívül – megtörténik az előzetesen összeállított konfiguráció szerint az automatikus telepítések esetén. Ha SuliXverrről telepítünk és a webes felületen beállítottuk a kliens root-jelszavát (ami erősen ajánlott), a telepítő még ezt a kérdést sem teszi fel.

Ha a telepítő nem ítéli elég biztonságosnak a megadott jelszót, megkérdez, hogy biztosan ezt akarjuk-e használni. Válaszoljunk belátásunk szerint.

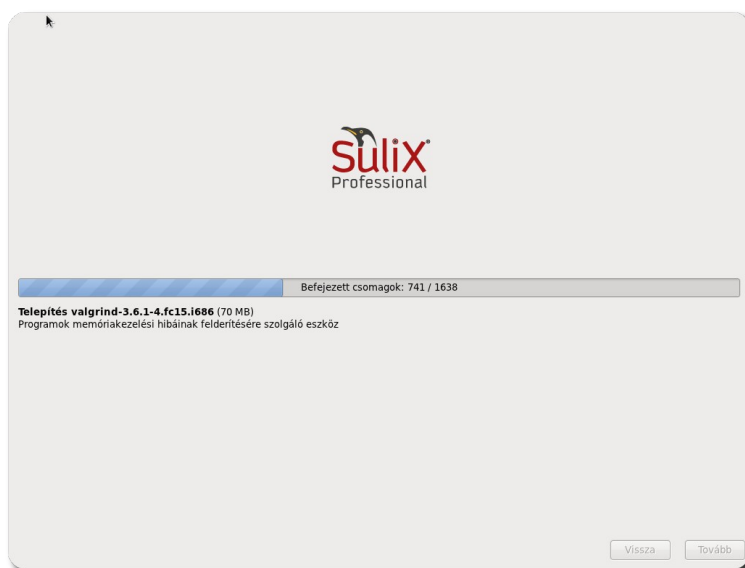

Figyelmeztetés gyenge jelszóra

A rendszer, miután bekérte a rendszergazda jelszavát, beállítja a lemezeinket a SuliX Professional használatára és telepíti a szükséges szoftver-komponenseket. A rendszergazda jelszavának megadását követően kezdődik meg a SuliX Professional tényleges telepítése, addig a telepítő semmilyen módosítást nem tesz számítógépünkön. A telepítés menetét nyomon követhetjük a képernyőn: a lemezek particionálását követően a csomagok telepítése során láthatjuk az

aktuálisan telepített szoftverkomponens nevét, rövid leírását, a már telepített csomagok számát és az összes telepítendő csomag számát.

A csomagok telepítésének ideje nagyban függ a számítógépének és az optikai meghajtójának (DVD-ről történő telepítés esetén) vagy hálózatának (SuliXverrről történő telepítéskor) sebességétől. A SuliX Professional telepítése egy átlagos számítógépen körülbelül 20-30 percig tart, de ettől eltérő is lehet a telepítés időtartama.

Szoftverkomponensek telepítési folyamata

A csomagok telepítését követően a számítógép automatikusan újraindul, ekkor már a telepített rendszer elindítható a merevlemezről, nem igényli többé a telepítési forrást.

Az újraindításkor figyeljünk arra, hogy a számítógép ne a DVD lemezről vagy a hálózatról induljon el. Ha mégis onnan indult volna el a rendszer, válasszuk a **Telepített rendszer indítása merevlemezről** lehetőséget (mely az alapértelmezett).

A telepített rendszer az első indulásakor még a bejelentkezés előtt néhány fontos beállítást kíván, erről a következő fejezetben olvashat.

A telepítés befejezése

Amennyiben a számítógépet OEM konfigurációban vásárolta, vagy elvégezte a telepítés lépéseit, az Ön számítógépén egy működőképes SuliX Professional van, Önnek már csak a végső konfigurációs beállításokat kell elvégeznie, melyeket ez a fejezet ismertet.

A konfiguráció négy egyszerű lépésből áll, melyeken sorban végig kell haladnia.

Üdvözlőoldal

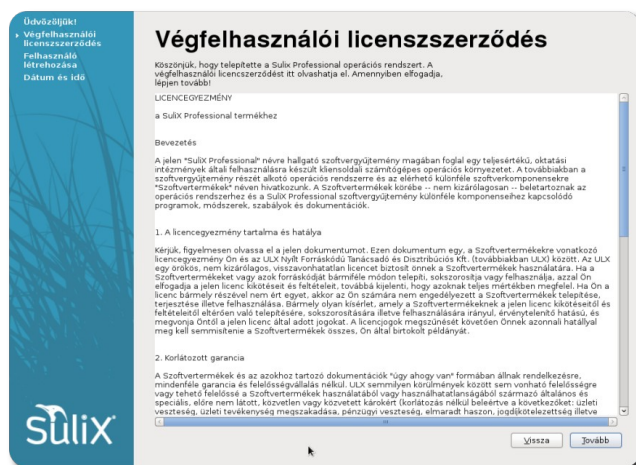
Az első képernyőn nem kell semmit sem csinálnia, a telepített rendszer üdvözli Önt. A jobb alsó sarokban kattintsunk a **Tovább** gombra, hogy a licenszszerződéshez jussunk.

A telepített rendszer üdvözli Önt

A licenszszerződés elfogadása

A második oldalon a SuliX Professional licenszszerződését olvashatja, amennyiben egyetért az ott leírtakkal, kattintson a **Tovább** gombra.

A SuliX Professional licenstszerződése

Helyi felhasználó létrehozása

A harmadik oldalon hozhat létre egy helyi felhasználót, ehhez be kell írnia a szükséges adatokat. Ha hálózati bejelentkezést tervez használni (pl. **SuliXerver**), kihagyhatja ezt a lépést a **Tovább** gombra kattintva. A helyi felhasználó arra való, hogy használhassa a számítógépet, ha nem ér el SuliXervert vagy nem áll rendelkezésre egyéb hálózati azonosítás. Ha SuliXervert használ, elegendő egyszer bejelentkeznie a SuliXerver hálózatában a hálózati felhasználójával, ezt követően mindig be fog tudni jelentkezni az adott számítógépen függetlenül a hálózati szolgáltatás elérhetőségétől.

A **teljes név** megadása nem kötelező, de ha megadja, a grafikus felületen mindenhol ez a név fogadja majd. Ha nem ad meg teljes nevet, a felhasználó-neve fogja mindenhol azonosítani.

A **felhasználónév** megadása kötelező. Írjon be valamilyen kitalált nevet, melyben nem szerepelhet szóköz és ékezetes karakterek, valamint ajánlott csupa kisbetűt használni. A felhasználónév lehet a keresztnéve, a beceneve, vagy akár egy kitalált rajzfilmfigura is, amit csak szeretne.

A **jelszó** kétszeri megadása garantálja, hogy nem gépeli el a jelszót, mivel a program figyelmezteti, ha eltérő jelszót írt be a két mezőbe és újra kéri a jelszó beírását. Ha megadtuk a kért adatokat, kattintsunk a **Tovább** gombra.

Ha a **legyen adminisztrátori joga** jelölőnégyzetet bejelöli, a felhasználó különféle adminisztrációs feladatokat lesz képes elvégezni a felhasználó (pl. újabb helyi felhasználó hozzáadása, stb.).

Üdvözlünk!
Végfelhasználói
licenszszerződés
Felhasználó
létrehozása
Dátum és idő

Felhasználó létrehozása

Amennyiben hálózati felhasználóként kíván beletelni a rendszerbe (pl. SuliXserver), akkor kihagyhatja ezt a lépést a Tovább gombra való kattintással, így nem jön létre helyi felhasználó. A hálózati azonosítás SuliXserver elérhetősége esetén automatikusan beállításra kerül. Önnek nincs további teendője. Ha önálló, otthoni felhasználást tervez, ahol nem áll rendelkezésre hálózati azonosítás, létrehozhat egy helyi felhasználót. Azonban ha a rendszerbe egyszer már belépett hálózati azonosítással, akkor helyi felhasználó létrehozása nélkül is be tudni jelentkezni, függetlenül a hálózati szolgáltatások elérhetőségétől.

Teljes név:

Felhasználónév: ☒ Legyen adminisztrátori joga

Jelszó: Erős

Jelszó megerősítése: ✓

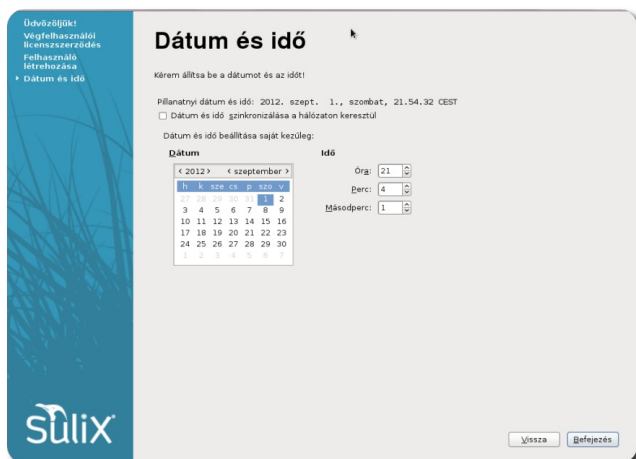
SuliX

Vissza Tovább

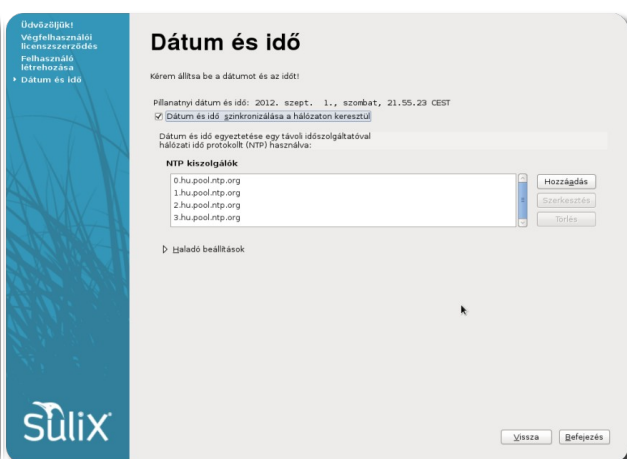
Felhasználó létrehozása helyi bejelentkezéshez

A számítógép órájának beállítása

A következő lapon a számítógép órája állítható be. Ha rendelkezünk internet-kapcsolattal, pipáljuk be a **Dátum és idő szinkronizálása a hálózaton keresztül** lehetőséget, így biztosak lehetünk benne, hogy a számítógépünk mindig a pontos időt mutatja majd. Ha nem rendelkezünk internetkapcsolattal, állítsuk be az órát "kézzel".

Dátum és idő beállítása "kézzel"

Dátum és idő szinkronizálása hálózaton keresztül

Ha végeztünk, kattintsunk a **Befejezés** gombra, hogy használhassuk a frissen beállított rendszert. Ha mindent jól csináltunk, a bejelentkező-képernyő fogad bennünket.

A SuliX Professional telepítése haladóknak

Ha a SuliX Professional rendszer automatikus telepítésének alapértelmezései nem felelnek meg Önnek, illetve meg szeretné tartani már meglévő operációs rendszerét, válassza a telepítő **SuliX Professional telepítése haladóknak** lehetőségét.

Az alapértelmezett telepítéshez képest csak a különbségeket tekintjük át ebben a fejezetben.

A root jelszó megadását követően be kell állítani a rendszer lemezein a partíciókat, illetve azt, hogy melyikre mi kerüljön²². Amennyiben Microsoft Windows alapú rendszer van a gépen és szeretné meghagyni, kövesse a következő alfejezet utasításait. Ha fent lévő Linux alapú rendszerét szeretné SuliX-ra cserélni, válassza a **Meglévő Linux rendszer(ek) lecserélése** lehetőséget²³. Ha ért hozzá, pipálja be a **Felosztás felülvizsgálata és megváltoztatása** lehetőséget, hogy testre szabhassa a telepítő által javasolt felosztást.

A haladó beállítást választva is lehetősége van a számítógépre régebben telepített Microsoft alapú operációs rendszert továbbra is meghagyni és a SuliX Professional-t e mellé telepíteni. Az így telepített, úgynevezett kettős rendszerindítás (dual boot) megoldást alkalmazó számítógép esetében a bekapcsoláskor megjelenő indítási menü segítségével tudja kiválasztani, melyik rendszert szeretné futtatni az adott pillanatban. Ennek köszönhetően a SuliX rendszert használva képes lesz megfeleltetni a klienseket azoknak az oktatási feladatoknak is, amelyek alkalmanként az előző operációs rendszert igénylik.

Mielőtt az alább részletezett telepítési módszerek bármelyikébe belekezdene, készítse adatairól biztonsági mentést egy külső adathordozóra!

22. A particionálás részletes leírása túlmutat jelen könyv céljain, ha szakértő és tisztában van az LVM fogalmával, nyugodtan vágjon neki, kísérletezzon.

23. Ez az opció érintetlenül hagyja Windows partícióit.

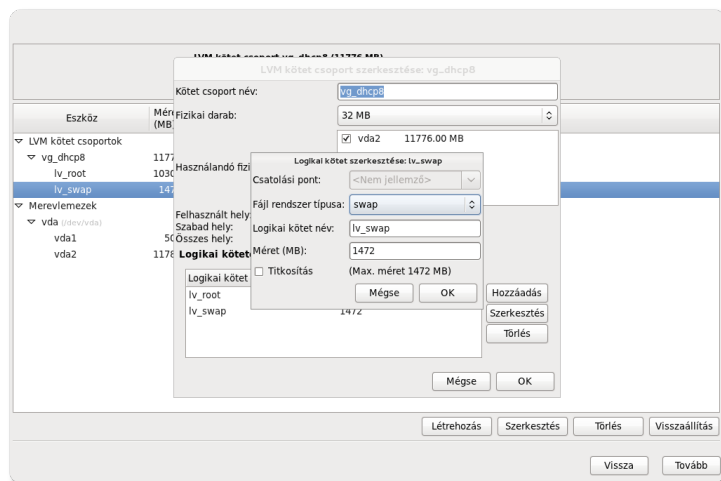
A Windows rendszer mellé háromféleképpen telepítheti fel a SuliX Professional rendszert:

- **SuliX Professional telepítése a gépen rendelkezésre álló szabad tárhelyre:** Ellenőrizze, hogy van-e a számítógépben egy szabad merevlemez, szabad partíció, vagy particionálatlan terület, amely legalább 15 GB méretű. Ebben az esetben válassza a telepítő **Szabad terület felhasználása** pontját.
- **A meglévő Windows rendszer partíciójának összenyomásával:** Ha nem áll rendelkezésre a fenti szabad terület, akkor a meglévő fájlrendszert kell átméretezni, hogy szabaduljon fel szabad terület. Ha átméretezte a Windows partíciót egy megfelelő eszközzel, a telepítőben a **Szabad terület felhasználása** pontot kell választania .
- **Windows újratelepítését követően:** Amennyiben a kettős rendszerindítás (dual boot) megoldás érdekében előzetesen újratelepíti a Microsoft Windows rendszert, a telepítésekor hagyjon az egyik merevlemezén legalább 15 GB particionálatlan lemezterületet, amelyre a SuliX Professional fogja telepíteni. Ekkor szintén a **Szabad terület felhasználása** pontot kell választania a telepítéshez.

Particionálás típusának meghatározása

Mindhárom esetben ajánlott a **Felosztás felülvizsgálata és megváltoztatása** lehetőséget bepipálnia, így Ön képes lesz figyelemmel kísérni és irányítani a telepítési folyamatot.

Partíciók felülvizsgálata és megváltoztatása

A telepítés utolsó beállítandó eleme a rendszertöltő. Itt választhatjuk ki, hogy kívánunk-e rendszertöltőt telepíteni és hová. Döntsünk belátásunk szerint.

Rendszertöltő telepítésének beállítása